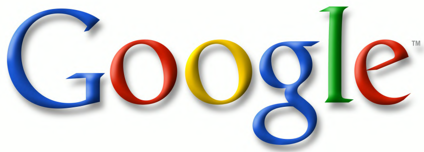
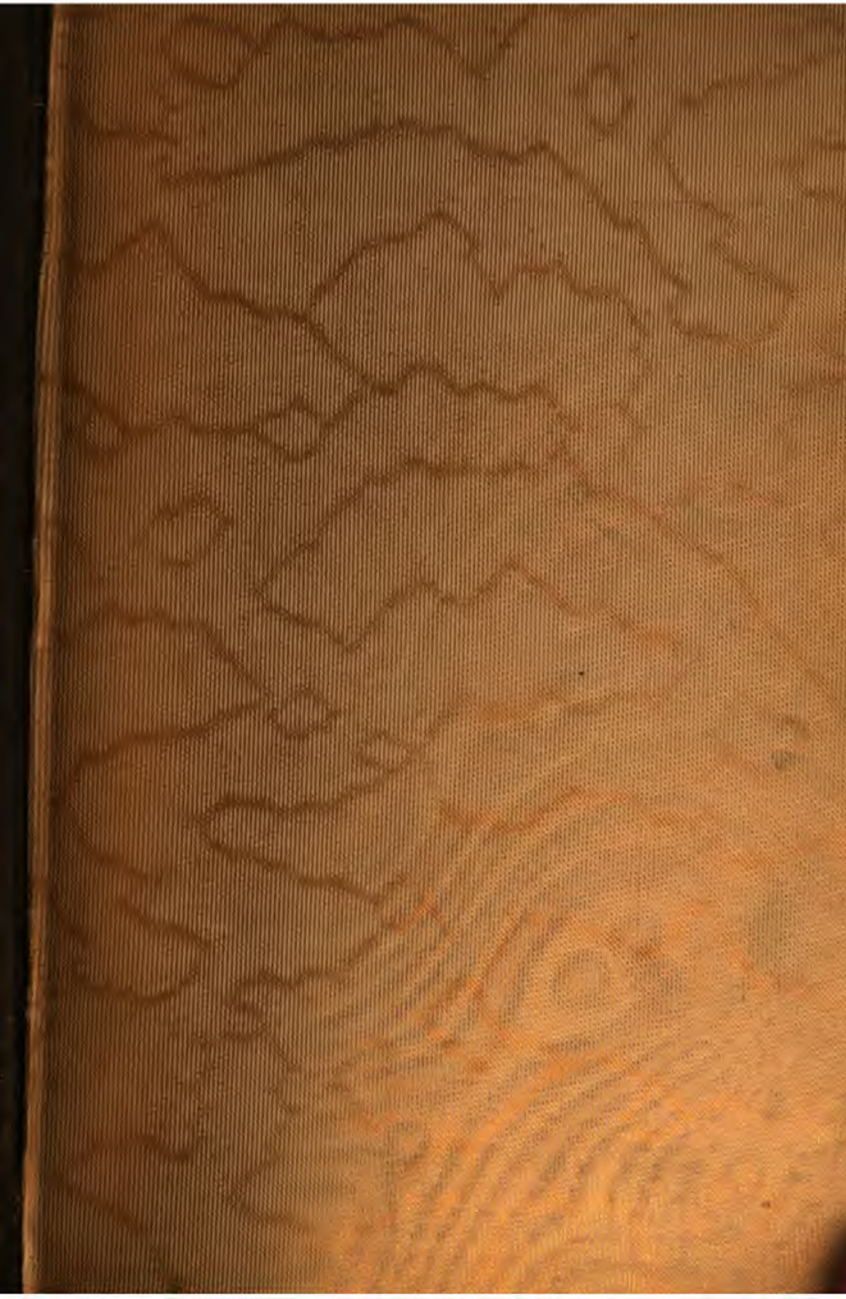

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

BASTARDER

HJALMAR CHRISTENSEN

BASTARDER

ROMAN

FRA DET UNGE KRISTIANIA

KRISTIANIA

H. ASCHEHOUG & CO.s FORLAG

HOVEDKOMMISSIONÆR FOR DANMARK: H. HAGERUP

1894

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

I.

I augustaftenens skumring lå fjeldvandet matsort og stille mellem kratvoksede birkelier. I vest, fra havet, trak der mørke, tykt sammendrevne skyer op over horizontens bleggule himmel. Landskabets kontourer var allerede let udviskede, der herskede en dyb og blid ro, den eneste lyd var den af en fjern bjelde eller saueflokkenes monotone brægen. Det fugleliv, som tidligere på sommeren gir aftenerne tilfjelds deres eiendommelige præg: denne snart melankolske, snart lystige musik, disse mange stemmer, der lader sig høre den lyse nat udover — var forsvundet. Strandsnipen var borte; dens tungsindige fløiten brød ikke længer stilheden. Måserne havde taget sine unger med sig ned til fjorden; deres hæse og iltre skrig hørtes ikke

mere. Og det var længe siden, den fjerne lyd af en buldrende orfugl var nået op til sæteren. Der var afdødt og øde. En hvidlig himmels svindende lys faldt over det tause, svagt gulnede fjeldlandskab. Det lakkede mod sommerens sidste dage.

På sætervolden stod en ung mand, høi, blond, solbrunet og spænstig bygget, og så udover. Halvt mekanisk stoppede han sin snadde, stoppede og blev aldrig færdig. Hans øine gled fra liens falmede birkeløv henover vandet, over den dunkle dybsorte flade; det stansede ved en og anden brunlig holme — gled videre og videre og ud i horizonten, der en svag luftstrøm drev de mørke skymasser langsomt nærmere. Han stod og tog afsked med fjeldet.

Det var her, på disse heier, hvor han kjendte hver myr og hver grøn holt, at han havde tilbragt sin ungdoms gladeste og mest ubekymrede timer. — Der var mange minder: — Blanke augustdage — varm og forpustet opover lien — glidende i lyng og myrpytter — hvor er hunden, hvor i al verden er hunden? — «jo der er han,» gutten peger; belæsset med unødig ammunition, med flaskefor og niste stavrer den lille fyr, tyktklædt og fjeldvant, i hælene på en — hvor er han? — og hunden dukker

frem mellem lyst småkrat — der har den stand — gudskelov, endelig er der fugl! — Eller en grå vindig formiddag, tidlig i juli — sneflækkene ligger endnu store og skinnende i Blåfjeldene sydvest i dalen, — vinden er sur, regnblandet, — udpå dagen blir der nok alvorlig væde — men nu gjælder det, det er første tur iår, man er ikke så nøie med veiret, ørreden skal bide idag — og den bider! — den ene kraftige brungule fisk efter den anden må ind i båden —. — Eller en lun aftenstund, efter endt jagt: man har brygget sin toddy inde i stuen og driver ud og ind, stanser i forbifarten for at kaste et lidet selvtilfreds blik på de fuglehanke, som hænger i forsvalen — ude på bakken, just der han nu stod — der blir man stående, med hænderne i bukselommen og snadden i munden og drøfter veiret, om det vil holde sig — og så skal en af de andre absolut vide, hvorledes det hang sammen med det kuldet, som —

Men ikvæld er det slut for iår. Man skal ind til byen, til sit arbeide, — og det er igrunden temmelig trist, for endnu er der kanske nogle blegblå, septemberklare efterårsdage igjen, før sommeren rent er borte — og de dage er de vakreste, fjeldet kjender —

— Han vendte sig bråt og gik ind på tunet. Den lille borkede fjordehest stod forspændt; bagagen var påsurret. «Du er færdig?» spurgte han gutten, og uden at oppebie svaret, var han i kjærren. «Adjø, adjø,» nikkede han ind til stølsfolket, og rumlende humpede kjærren ud af stølstunet og henad en smal tuet og stenet fjeldvei, der bragte den unge mand til at lade sine melankolske tanker fare for udelukkende at hellige sig den ansvarsfulde beskjæftigelse, at påse, at hverken han selv, eiheller hans gevær, eiheller hans fiskestænger blev rystet ud af vognen eller knækket.

*

Nede i furuskogen er det allerede dimt. En tung døsighed sænker sig over landskabet; den mørkegrønne skovtone glider over i sort, indunder lave ungfuruer breder natten sig. Ved siden af veien skræmmer hunden op en orhane, brusende tar den farten lige over kjærren; man famler efter geværet: den kastede sig vist i nærheden. Men skumringen er for tæt allerede, sigtet glipper; man kjører videre, der blir nok ikke mere jagt iår.

Just på denne tid af dagen kjørte man opover, for nogle uger siden, den 14de august. Det var lysere da, der var heller ikke det skarpe drag i luften, og stemningen var en anden. Dengang var der en festlig følelse over en, en glad uro i blodet; tobaksrøgen fra ens snadde steg let og livlig tilveirs, lys grålig mod de friskgrønne nåletrær. Nu synes røgen at sænke sig mat og traurig, indtil den glider sammen med mørket i veigrøfterne.

Lidt efter lidt, eftersom man nærmede sig bygden, — hesten havde allerede arbeidet sig ned de første brækker — begyndte den unge mand at finde sig bedre tilrette. Han så pludselig for sig stuen derhjemme hos hans forældre — først lyset fra de brede vinduer, flakkende blegt og usikkert henover tunet — så stuen selv, stor og oplyst og lun — og toddybrettet, denne gammeldags konjakkaraffel, som han huskede fra gut af; den pleiede gjerne at komme ind ved syvtiden — og de magelige gyngestole — det stod med ét for ham, hyggen inden døre om høstkvælden, den hjemlige komfort, som først egentlig føles fuldt ud, når man kommer fra fjeldet, sulten og lidt stiv i lemmerne, men frisk, oplagt til at føle sig vel, til allehånde solide nydelser og til under

aftenens prat at gjennemgå jagtens bedrifter endnu engang.

— Henrik Barth var eneste søn af sorenskriver Barth. Han var medindehaver af en sagførerforretning i Kristiania, men pleiede at tilbringe etpar måneder af året hjemme hos sine forældre på vestlandet. Da han — eller rettere hans far, sorenskriveren — havde indskudt en ret betydelig pengesum i affæren — fandt hans kompagnon, en drivende forretningsmand, sig uden knur heri. Han fandt sig også i, at den unge Barth, der var en ganske flink jurist, men dyrkede allehånde upraktiske interesser ved siden af, fra tid til anden forsømte sine pligter en smule.

*

Nedover den lange myrlændte flade straks ovenfor bygden lå tågen som en let røg: lysene fra de små stuer stirrede en sløvt imøde. Men tågen var iaften svag og gjennemsigtig, luften syntes efterhånden at bli mildere, de mørke skyer i horizonten havde allerede fordelt sig som et gråt lag over himmelen; det trak svagt af sydvest. Imorgen havde man regn.

Barth kjørte raskt; snart var han i selve bygden; udenfor hotellet stod der skydskjærrer, nogle fraspændte heste gumlede sit kvældshø; fra hotelbygningens veranda kastede en måneskinslampe sit blålige lys svagt ud i høstmørket — over veien, mellem granerne på den anden side; en enkel mat stribe nåede elven lige nedenfor: vandet gled sagte ind i lysstriben og blev atter borte i mørket.

Barth vendte sig halvt i kjærren; han så flygtig på verandaen, hvor der sad eller stod endel halvmørke skikkelser. En af dem forekom ham kjendt. Han grundede et øieblik. Et stort grantræ havde allerede dækket for hotellet: nei, ham kunde det ikke være —?

Skjønt —. Han lod hesten holde. Han måtte ha tingen på det rene. Et øieblik efter kunde han atter se den samme herre stå der, ubevægelig, lænet mod dørkarmen, røgende. Pludselig kom skikkelsen ham imøde: «Godaften.»

«Godaften, — men i al verden —»

«Jo, — det er mig.»

De to venner rystede hinandens hånd. Barth var meget oprømt over opdagelsen. Den anden måtte nøiagtig forklare, hvorledes han havde faldt på at lægge sin route just denne vei:

«— desuden håbede jeg, at jeg kunde få dit følge på tilbageturen. Det er vel nu snart den tid, du skal indover til Kristiania.»

«Jo, det er nok snart på tide,» mente Barth smilende, «men si mig, kan du ikke være med mig hjem iaften. Jeg kommer lige fra jagt; man venter mig.»

Den anden undskyldte sig — han var nylig kommen, lidt reisetræt endnu. De blev enige om, at Barth senere på aftenen skulde gjøre en liden tur nedom hotellet. Barth steg atter i kjærren og kjørte videre.

Den fremmede var en ung kristianiamand, Birger Albrechtsen, søn af en formuende kjøbmand, cand. jur. uden nogensomhelst beskjæftigelse. — Han stod et øieblik og så efter Barth, tændte en ny cigar og indtog atter sin ubevægelige stilling, med ryggen mod dørkarmen, stirrende ud i natten.

En opvartningspige meldte, at aftensmaden var færdig. Han vendte sig langsomt og gik ind. Lyset fra forstuen faldt skarpt på hans lidt spinkle, men elastiske figur, på et langt smalt, regelmæssigt ansigt, med sort mundskjæg og gråblå alvorlige øine.

— Ved halvellevetiden, da forældrene gik til ro, vandrede Barth langsomt nedover til

hotellet. Han fløitede en lystig melodi og slog imellem med spaserstokken på det gamle halvrådne gjærde, der omgav sorenskrivergårdens marker, så fliserne løsnede og der stod brede merker i den mugne ved. — Lidt efter sad de to venner, indsvøbte i plaids, på verandaen, med toddyvandet rygende på bordet.

II.

Hun lever i et mislykket ægteskab,» vedblev Albrechtsen.

«Og hun er den merkeligste kvinde, du har truffet?» Barths smil var lunt og godslig overlegent. Da han af vennens udtryk forstod, at bemerkningen blev mindre vel optaget, stødte han sit glas mod Albrechtsens: «Tilgi mig.»

«Ja, når du reiser derind, kan du jo selv dømme. Du kommer sandsynligvis snart i berørelse med kliken. Krohgs er gjæstfri og selskabelige mennesker — formuende — konsulen skal være en ualmindelig fiks forretningsmand.»

Der blev en pause. En dyb og sørgmodig stilhed fyldte natten. Den eneste lyd var det monotone sug af strømmen og fjernt borte det svage drøn af en kjærre, der passerede elve-

broen: en forsinket skyds, der drog hjemover. Snart var den ude af hørevidde.

«Du Henrik,» tog Albrechtsen tråden op igjen, og fortsatte lavt, næsten hviskende: «— det er sandt: hun er anderledes end alle de andre — for mig ialtfald! — Du — en nat som denne, som vi sidder her, du og jeg, og gir hverandre vore hemmelige tanker og gjemte længsler — — ser du, hvordan lyset falder dér mellem granerne og dér nede, en mat stribe på elven — ser du, hvor vandet glider sagte ind i striben og igjen blir borte i mørke? — og ser du, hvor granernes grene er sorte, hvor den lille lysstråle gjør altting dunklere? — en sådan nat føler jeg, at hun ikke kan være langt borte. Jeg føler, at hun er dér, i mørket, i denne sorte dunkelhed, der dufter af gran, af vådt græs, af våde, overmodne, til jorden faldne roser. Og hun er dér, i det glatte, stilt henglidende vand, i denne knapt hørlige og dog sterke, luften fyldende elvesus — hun er den blanke strøms hvisken.

— Inat vil jeg drømme en glad dødnings drøm. Jeg vil drømme, at vi begge — hun og jeg — er gledne ind i nattens dunkelhed, at alle det daglige livs hindringer og dets stemningsløse mangfoldighed er borte — jeg hører

blot hendes stemme, jeg hører måske ikke, hvad hun sier, men jeg forstår hende — inat forstår jeg alt.

Jeg forstår hendes vanskelige sjæl; den er jo nattens egen.

Jeg vilde gjerne fortælle dig, hvordan hun er — og kanske natten vil hjælpe dig, du min kloge og gode ven, til at lægge i mine ord lidt af dét hos hende, der beruser.

Hun er høi og smidig, hverken blond eller mørk, og jeg ved ikke, om hun er vakker. Hun har blå øine, blanke og hårde, stolte og selvbevidste, og dog sørgmodige. Sørgmodige som de uhelbredelige syges, som deres øine, der dør langsomt — som hos en gammel feltherre, der er bleven slagen i sit livs sidste kamp. Men i sørgmodigheden glimter der en ung piges letsind.

Hun er letsindig, uden hensyn og uden måde. Men hendes letsindighed er en dronnings, en hovmodig dronnings, der ikke ser, at alles øine følger hende, og ikke hører, at folk hvisker i krogene.

Hun er klog, som en ond og farlig kat, der myrder, fordi det glæder den — og hun er naiv, som et forladt barn, der har gået sine egne veie, uden at ledes af en skjønsom hånd.

Der er meget af barnet hos hende — hun virker undertiden rørende: som en liden pige, der græder i søvne.

Hendes smil lokker og skræmmer, det er bedende og dog hårdt, det lover meget og alligevel for lidet — og mens hun smiler, er hendes blik alvorligt og tvilende. Hun er vant til at gjøre uret, og til at der blir gjort uret mod hende. Hun egger og er allerede selv træt; hun længes og støder dog fra sig.

— Der kan være som en bøn om hjælp i hendes øie, undertiden ydmyg, undertiden lidenskabelig — næsten et råb om hevn. Men de fleste misforstår: — ligefremme og hårdhudede mænd læser denne bøn i hendes øie, og de tar den alle til sig, og de besvarer den alle på samme plumpe måde. Og det hænder, hun falder ind i deres tone, falder ind som en af deres egne, som en af de lystige kvinder, der søger glæden på alfarvei; og mændene smiler, stolte af sin erfaring og sjeldne behændighed. Hun ved det, og hun blir ikke vred, også hun smiler.

Men det hænder også, at hendes stolthed bryder frem som en kåd grusomhed, som en herjende snevinds alt isnende kulde. Og måske er den, hendes kulde isner, just en af dem, der

har forstået hende bedst. Han har forstået for meget. — Det er undertiden en ære, at hun sårer en. Hun sårer gjerne den, hun har respekt for.

Hun er undertiden simpel, fordi det husvaler hende, eller, ganske ligefrem, fordi det morer hende. Hun er ikke helt fin længer; hun har gjennemgået for meget. Og måske har hun aldrig været helt fin; måske har altid udskeielsen, den perverse, uventede, med hendes eget sind ubeslegtede udskeielse lokket hende, således som små sirlig pyntede børn kan føle en særlig tilbøielighed for sølepytten.

Hun sier undertiden uden at vide det banale ting, men det lykkes hende aldrig at bli banal selv, skjønt hun imellem bestræber sig for det.

— — Hun minder mig om vild dansemusik, der brydes af orgeltoner — om et stort og mægtigt orchester, der mangler det vigtigste instrument — om en afsindig skjøn melodi, der sønderrives af en lirekasse.

Hun minder mig om augustnatten, der vækker alle ens slumrende sanser, fremgjøgler ens lykkeligste minder og farligste længsler — der med elvesuset og blomsterduften smyger sig sagtelig ind i ens hemmelige inderste — for der at lade tilbage en dyb og hed, aldrig forklaret attrå, — hendes attrå —.»

III.

Mod land lå havet blygråt i det synkende dagslys — mod vest var det at se til som gyngende metal: — rødlig anløbent stål, der blegedes langsomt til sølvmat glimmer. Fra Jæderens lange dønninger styrede dampskibet ind til Ekersund, i hvis lune havn der var sortestille. Høstmånen steg just blank og rund over fjeldet i sydøst og kastede en lang blåhvid stribe henover vandspeilet.

De to venner blev siddende på dampskibsdækket; de havde fundet sig til rette i hver sin magelige skibsstol og gad ikke røre sig. De sad længe tause, Albrechtsen som vanligt røgende cigar, Barth havde endnu ikke kunnet slippe sin lille snadde: den mindede om heien, om alle høstjagtens glade hvilestunder. En lang

kaffetime var gledet hen — så stille behagelig og ugenert elskværdig, som det kun er to solid indarbeidede venner tilladt at ha den. Men i modsætning til, hvad almindelig var tilfældet, havde Albrechtsen været den, som holdt humøret oppe; han var oprømt og snaksom; som alle rigtige kristianiaborgere, når de atter nærmer sig «byen», følte han en hemmelig glæde over det snarlige gjensyn. Barth derimod var mere elegisk stemt; denne glimrende høstdag kom jo egentlig først til sin ret på fjeldet; han længtes did tilbage med hele et friluftsmenneskes sunde trang. Hans sterke, harmonisk udviklede legeme var endnu så vel trænet, så rede til anstrengelser, så lystent efter drøie dagsmarsjer — det tog tid, inden den fysiske ledighed blev ham naturlig.

Lidt efter lidt syntes imidlertid den blide stemning, der hvilede over det halvdunkle måneskinslandskab, at gi ham hans naturlige ligevægt tilbage. Det var ham, der brød tausheden:

«Hvor vi har det deiligt herhjemme. Du! — Albrechtsen — hvor man undertiden føler trang til at sætte alle sine kræfter ind for dette storartede land. Rigtig udfolde alle sine muligheder, åndelige og legemlige — — undertiden indbilder jeg mig, at jeg kunde gjøre nytte som

politiker, undertiden angrer jeg på, at jeg ikke er bleven militær. Simpelthen det at slåes for landet vilde være mig en nydelse!»

Albrechtsen lo.

«Ja, jeg kan ikke for det,» vedblev Barth, «når jeg føler mig rigtig vel — etslags overmål af kræfter — så ønsker jeg at ta hånd med i en eller anden stor opgave. Og de store opgaver: — det er jo vort lands muligheder. Vi er unge og sterke endnu — — det er ikke godt at vide, hvorlangt vi nordmænd kan drive det.»

«Å — ?»

«Endnu har vi mere livskraft end de fleste europæiske nationer. Og ved du — den kultur, vi nu holder på at skabe os, den måtte vi kunne gi en soliditet, en åndelig fasthed, en sedelig styrke, som vilde forlene os med en ganske anden modstandsevne, end de fleste af de større kulturfolk er i besiddelse af. Jeg husker en bog, som engang, i slutten af gymnasieårene, gjorde et sterkt indtryk på mig — det var Bjørnsons «Det flager —.»

«Så — å.»

«Ja, jeg mener ikke netop, at jeg — — jeg synes altså, at «Det flager» bevæger sig på et altfor snevert område. Jeg skulde ønske, den var blit noget andet — den norske nations høi-

sang, således som bare Bjørnson kunde git os den: et digt om den sunde moralske kraft, vi endnu eier, — om hvad den kraft kan udrette og alene kan udrette — en hymne om et ungt og modigt folk, der lærer at leve livet vakkert og virksomt —. Jeg vilde havt «Det flager» mere græsk — der skulde været en anden høihed, en større stil over bogen.»

«Undskyld, jeg afbryder, men jeg indbilder mig, at det nu kunde være passeligt at få glassene op.» Albrechtsen reiste sig og ringte.

Barth lod sig ikke forstyrre. Naar han blev ivrig, lod han sig idetheletaget nødig anfegte af nogetsomhelst.

«Jeg besøgte engang i England en privat opdragelsesanstalt. En ung rigmand havde fået den idé at ville samle det størst mulige antal halvvoksne gutter omkring sig og uddanne dem efter antikt mønster. Der var græsk stil over det hele. Jeg har aldrig seet en vakrere flok af kraftige unge mennesker.»

«Jeg ved, du har megen tillid til disse engelske legemsøvelser,» bemerkede Albrechtsen, efterat han havde git en tililende opvarter besked, «jeg kan ikke si, at jeg nogengang har bemerket, at flinke gymnaster er mere rosværdige mennesker end vi andre.»

«Det går jo ikke så glat. Men når den ene generation efter den anden lever et forstandigt legemligt liv — vil det naturligvis i længden dybt merkes. — En større del af de unge engelskmænd, jeg fra tid til anden har truffet, har bl. a. været i besiddelse af en vis åndelig ligevægt, en selvsikkerhed og en sterk følelse for deres egen værdighed, som vi unge nordmænd tildels mangler.»

«Nå — herregud —.»

«Nei — du feier det ikke af på den måde — det har sin betydning. Det er veien til en overlegen selvbeherskelse, den største og sjeldneste egenskab, en mand kan eie. Uden den selvbeherskelse blir ingen mand stor, uden den når aldrig en nation høit. Kald den hvad du vil — forsagelse, gjerne for mig — en ærgjerrighed, der ved at vente, at ofre, at vrage — ja, det også — en stolt selverkjendelse, der er klog tillige — du kan bruge pene eller ringeagtende udtryk, du kan snakke om mangel på temperament, på umiddelbarhed, hjertelag — gjerne for mig — — denne selvbeherskelse er alligevel det høieste og vanskeligste udviklingstrin, og den opnår man altså bedst ved en streng og harmonisk udvikling.»

«Det undrer mig,» sa Albrechtsen, der stod i begreb med at åbne den seltersflaske, opvarteren havde bragt ham, «at du ikke i din tid lod dig optage på krigsskolen eller et lignende institut, hvor man søger at praktisere dine teorier.»

Barth lo og forsynte sig ligeledes med en seltersflaske: «Det er netop feilen. Den regelmæssige udvikling, jeg interesserer mig for, er desværre ikke faldt i min lod. Men jeg er begyndt at reparere det forsømte.»

«Virkelig,» replicerede Albrechtsen og tændte sig en ny cigar. Barth fik det også travlt med at stoppe snadden. Samtalen døde hen. Barth vendte sin dæksstol, så han havde udkig til bryggen, til de talrige spaserende, der gled frem og tilbage i lavmælt samtale. Albrechtsen stirrede udover sjøen, hvor en svag bris rynkede den måneblanke flade. — Lette skyer af tobaksrøg leirede sig om deres hoveder, steg langsomt op, bredede sig, fortyndedes og blev borte. Nye samlede sig, cigarrøgen sterkere blålig, snaddens birdseye mere fin og grå. — Det var ensomt og stille, trods den raslende lyd af heiseapparatet forud, trods den ensformige surren af snakket på bryggen.

*

Senere ud på aftenen, da dampskibet atter var gået tilhavs og kløvede de lange glitrende sjøer udenfor Listerlandet, drev de to venner den for alle reisende så velkjendte gang op og ned, fra agterstevnen forbi røgelugaren til andenplads. Barth var fremdeles den talende — snakkede om sin høstjagt, — om politiken, som pludselig var begyndt at interessere ham: han skulde gjerne være med at indvie en ny skandinavisme, «den eneste storslagne idé, nordiske politikere i det sidste halve århundrede havde undfanget» — om literatur: moderne kunst brød han sig ikke stort om, Homer var hans poesi, der var ingen som Homer; og stille fornøiet mumlede han den ene strofe efter den anden af Odysseens femte sang: — «den gamle herre kjendte sine menneskebørn fuldt så godt som nogen moderne psychofysiolog» — omsider kom han tilbage til sine teorier om udviklingen af en norsk ungdom efter græsk og engelsk mønster: «men selvstændig, nationalt må den udvikle sig, bevægelsen må ta hensyn til, hvad der er os eiendommeligt.»

«Selvrespekt og selvbeherskelse — ikke sandt? — det er slagordet.»

«Rigtig. Selvrespekt og selvbeherskelse,»

gjentog Barth uden at bekymre sig om Albrechtsens ironiske udtryk.

«Nå — herregud. Teorier skader sjelden. Om livet er så elskværdigt at byde dig en eller anden lykkelig anledning, hvor din selvbeherskelse rigtig kunde vise sig — så håber jeg, din syndige natur ved at komme til sin ret.»

«Det får altså fremtiden afgjøre.» Barth bankede eftertænksom sin snadde ud mod rælingen.

IV.

En af de første dage efter ankomsten til Kristiania havde Barth spist frokost oppe hos Albrechtsens, med Birger og hans far. Konsul Albrechtsen var enkemand, en livlig og godmodig gammel herre. Hans hus havde i tidligere tider udfoldet en gjæstfrihed, der mindre behagede hans melankolske og noget sygelige hustru. Efter hendes død tilbragte han væsentlig sin dag på kontoret, hvor hans mange aldrende venner pleiede at aflægge ham små visiter, der ikke altid gjaldt forretningssager. Om aftenen holdt han sig gjerne i «Det norske selskab». Mellem ham og sønnen var der et særdeles godt forhold, men ingen fortrolighed.

Da Birger Albrechtsen og Barth var blevne alene, foreslog Birger, at de til en begyndelse

tog sig en passende hvil inde på hans værelse: «Og så aflægger vi en visit hos Krohgs. De bor ikke langt fra Bygdø, — foreløbig da, senere på året flytter de til byen. Jeg var allerede derude den dag, vi kom. Jeg lovede snarest at medbringe en ny mulighed.»

Barth betænkte sig; han så på klokken: «Allerede halvtolv, jeg burde været på kontoret for over en time siden. Nei, dette går ikke an.»

«Det går udmerket an. Værsåartig, en cigar. Føler du dig virkelig oplagt til at dyrke dine dokumenter nu? Så! — ingen skinhellighed.»

Albrechtsen morede sig over Barths «arbeidsomhed». Som ofte tidligere lykkedes det ham også denne gang at forføre vennen. Barth så ud af vinduet, det fine og klare septembersolskin virkede overtalende, den gode frokost anvendte også sin indflydelse: «Skidt, la gå.»

— — Ad en gammel lønneallé bevægede de sig ind til Krohgs løkke, en liden murstensvilla, næsten helt dækket af brunrød solglødende vildvin. En yngre mand, rimeligvis midt i de tredive, rank og elegant, med et blegt fintformet ansigt og spidst dybsort helskjæg, svage stænk af gråt i håret, særlig over ørene — kom dem imøde. Det var konsul Krohg. På veran-

daen stod der en høi og finbygget kvinde, barhovedet i solskinnet, og bød dem velkommen: husets frue. Barth opfangede et langt prøvende blik, der efterlod en besynderlig uro — — så begyndte præsentationen for endel mennesker, som opholdt sig dels i haven, dels på verandaen: hrr. og fru grosserer Herweg, advokat Bendixen, hrr. Kruse, dansk digter af bestilling, mr. Wheeler, ingen bestilling, og frøken Lolly Tuchsen, fruens søster, huset tilhørende. Det blev straks tilkjendegivet dem, at der ikke godt kunde være tale om andet, end at de blev til middags.

*

Ved middagsbordet var Barth bleven anbragt mellem frøken Lolly og mr. Wheeler. Frøken Lolly var en mer end almindelig vakker pige, mellem atten og tyve antagelig, høi og hvidblond, melkehvid teint, og ærlige dybgrå barneøine. Der var noget blødt og ufærdigt over hendes træk, lidt af det, som undertiden kaldes «kjedeligt», undertiden «ubevidst,» som enkelte mænd affeier som «uinteressant,» som andre just finder «interessevækkende»: denne blanke ubeskrevethed, der lover alt og

ingenting, der frister enkelte til at ridse sine navne, og pietetfuldt gåes forbi af andre. — Barths anden nabo var derimod neppe helt uberørt af livet. Det var et merkværdigt, ikke just behageligt ansigt, som sad på denne sirlige gentleman: en høi og spids, sterkt skaldet pande, etpar brune glansløse øine, undergravet af dybe furer; en svær sortbrun moustasche skyggede over en brutal, stedse venlig smilende mund. Han var høi og senesterk, lidt knoglet.

Barth havde vekslet nogle almindelige bemerkninger med frøken Lolly, da mr. Wheeler også blandede sig i samtalen. Han talte ret flydende norsk, kun med svag accent — «har reist her mange år, ser De, reist her siden 1878; — et brægtigt land, det brægtigste land jeg kjender.» — «Men hovedstaden — hvorledes liker De Kristiania?» — «Godt — brægtig by, når man begynder at skjønne sig på den.» — «Skjønne sig på den?»

«Ja — man må bo her en stund,» vedblev mr. Wheeler, «man må få sine øine opladte — forstå jargonen, er det ikke så, det heder, frøken Lolly.»

Frøken Lolly nikkede.

«Vel — nu er jeg begyndt at forstå jargon'en, og nu er her godt at være. Der var

mange engelskmænd, som vilde komme og bo her en stund, hvis de havde forstået jargonen. Men ikke skal jeg hjælpe dem på glid. Jeg liker ikke at træffe engelskmænd i Norge. Mange slette folk blandt engelskmænd. F. eks. jeg — ikke sandt, frøken Lolly?»

«Jo, mr. Wheeler er et slet menneske,» lo den unge dame, «der er få, som tror det, men han er det — det kan jeg f. eks. læse i de slemme øinene Deres.»

«Det kan De slet ikke,» mr. Wheeler bøiede sig fremover og forsøgte at lægge sit ansigt i blide folder; frøken Lolly lo endnu mere; hun morede sig øiensynlig over manden, men der var noget vist retiré i hendes blik: Barth betvilede, at hun egentlig likte ham.

«Er det kanske, fordi jeg har skudt negre, at jeg er et slet menneske?» fortsatte Wheeler.

«Det også. Ved De, Barth, mr. Wheeler har reist verden rundt i tyve år og oplevet så mange rare eventyr. De kan gjerne fortælle nogle af dem ved kaffeen, mr. Wheeler, men ikke nu, ellers mister jeg appetiten. — Jeg kan forresten ikke skjønne, at der kan være noget morsomt i at skyde negre.»

«Nei, det er heller ikke noget for en nydelig

ung dame — men for en dagdrivende gentleman er sporten at anbefale.»

«Men det andet, De engang fortalte — at De havde spist menneskekjød — det er nu en skrøne,» fortsatte Lolly.

«Skrøner aldrig, frøken Tuchsen, skrøner af princip aldrig. Herregud, pigen var død —»

«Var det en pige? Det har De aldrig fortalt.»

«Jo, det var en liden pige.»

«Nei, fy — fy, mr. Wheeler — er det nødvendigt at gjøre historien endnu styggere, end sidst De fortalte den.»

«Verden, den virkelige verden, er styg, frøken Lolly, De ved ikke, hvor styg den er. Desuden: hun var død, stakkels liden, stendød, da jeg kom til; om jeg vilde, havde jeg ikke kunnet redde hende — jeg ved heller ikke, hvad der for hende var at anbefale, at leve som en fattig arabers fattigste slavinde eller at bli spist af sine sorte blodsforvante. Nå — jeg angrer ikke, at jeg benyttede en anledning, som vanskelig vil komme igjen. Man må jo ha forsøgt alt i denne verden; det går ikke an at forlade livet som en ignorant.»

«Ellinor,» råbte frøken Lolly over bordet, «du må tale alvorlig til mr. Wheeler, han fører

en konversation, som simpelthen er utilladelig. Ikke sandt, hrr. Barth?»

«Jo, mr. Wheeler trænger vist en liden reprimande.»

«Er De nu igjen ude med Deres eventyr: dengang jeg var menneskeæder,» fru Ellinor hævede sit glas, «nei, mr. Wheeler, det er ikke Dem, jeg vil drikke med. Skål, hrr. Barth. — Wheeler, kan De ikke finde på noget nyt? Det er længe siden, De har havt nogen god idé.»

«Jeg synes, den fra i formiddag var ganske god.»

«Å ja. Har De spurgt min gemal? Krohg, har du hørt mr. Wheelers forslag? Han vil kjøbe sig et cirkus og engagere mig som skolerytterske.»

«Fruen rider brilliant,» indflettede mr. Wheeler med oprigtig beundring.

«Høi gage, kontrakten nårsomhelst opsigelig fra min side, men Wheeler er bunden på to år.»

«Fra gemalens side er intet til hinder. Jeg vil ikke ha på min samvittighed, at jeg har hindret dig fra en karriere, som du føler dig kaldet til.»

Selskabet lo.

«Men hør engang, fru Krohg, det er virkelig mit alvor, jeg er af princip altid alvorlig. —

Det skulde blit lystige dage i det cirkus, jeg har en større beholdning af gode ideer.»

«De har jo engang fulgt med en beridertrup,» begyndte konsul Krohg. «De har altså erfaringer —»

«Neineinei. Ikke tale om det. Ikke grave i folks fortid. — Det er mig yderst pinligt — netop nu.»

«Har mr. Wheeler været ansat i et cirkus?» udbrød Lolly under almindelig munterhed.

«Han har engang i et helt år fungeret som svigersøn ved et cirkus,» lo konsulen, «hvormeget kostede egentlig den affære Dem?»

«Deres mand er undertiden udelikat,» bemerkede Wheeler over til fruen, «han vil gjerne ødelægge mig.»

«Å nei, det besørger De nok selv,» fru Ellinor drak med Albrechtsen, der var hendes bordkavaller og syntes mindre fornøiet over den almindelige form, samtalen truede med at antage. — Barth la merke til, at der kom et hvast glimt i engelskmandens døde brune øine, hvergang han så på fru Ellinor — at der var en svag ubestemmelig underklang i hans dovne halvkomiske repliker, hvergang de henvendtes til hende. Han betragtede manden nærmere: denne hårde, senesterke hals indgød respekt.

— Ved den øvre bordende havde konsulen plads; tilhøire for ham hrr. og fru grosserer Herweg, han en mager aldrende levemand, der var sterkt fordybet i sin mad, hun midt i tyveårene, en fyldig brunette, med mat citrongul teint, store og døsige øienlåg, der lod, som de vilde skjule etpar urolige og lystne øine — mellem hende og konsulen var der en behændig, men fremskreden flirtation; tilvenstre for konsulen sad den unge danske digter, mørkøiet og anæmisk, og kastede fra sin ensomhed lange og unyttige blikke ned til fru Ellinor, der var beskjæftiget med Albrechtsen. Også den lille tykke røde advokat Bendixen, der var anbragt mellem Herweg og Albrechtsen, gjorde sig umage; for ham var Lolly den merkelige og eneste; men Lolly behandlede ham med en afvisende overbærenhed, som spåede ham ilde. — Barth morede sig over den almindelige virksomhed. Han kom efterhånden i livlig samtale med frøken Lolly. Hun delte hans sportslige interesser og morede sig over hans beskedne småhistorier på en jevn og naturlig måde, der stod i eiendommelig kontrast til den anstrengte kurtise omkring dem. — Det var en kjek pige —; hendes søster derimod —? — nogle underlige øine: søgende, kloge og kolde og dog sørgmo-

dige, — øine, der ikke var til at stole på, og vanskelige at bli kvit — — nei, han var på det rene med, at hende likte han ikke. Det skulde forresten ha sin interesse at iagttage hende på nærmere hold. Bagefter kunde man måske også helbrede Albrechtsen.

*

Efter middagen trak selskabet sig dels ud på verandaen, dels ind i røgeværelset. Fru Ellinor havde arrangeret sig i en lænestol — Albrechtsen fandt en plads i nærheden, men da han havde siddet nogle minutter, afbrød fruen konversationen:

«Hør nu, kjære Albrechtsen — De ved, jeg sætter megen pris på Dem, men De ved også, at alt nyt interesserer mig. Om De veg pladsen for Deres ven — tror De ikke, det vilde være en fornuftig afveksling?»

Albrechtsen smilte: «Det ventede jeg. — Jo, jeg skal finde mig i det. Men ikke altfor længe. Og De bør ikke forelske Dem i ham.»

«Hvorfor ikke?»

«Hvorfor ikke? Det behøver De vist ikke spørge mig om. Desuden — han egner sig ikke for —»

«Egner sig ikke? Men kjære Albrechtsen, hvor De er dum. Netop da. Å nei — vær ikke ræd. Lad ham komme.»

Lidt efter sad Barth på Albrechtsens plads:

«Det har behaget fruen at lade mig kalde. Jeg er meget glad — — jeg har forresten lidt lampefeber.»

Fru Ellinor lo, men rynkede svagt sine vakre bryn:

«Det ser De ikke ud til. Tværtimod.»

Der blev en liden pause. — Fruens ansigt fik et forbigående udtryk af træt uvilje. Barth iagttog hende lidt mistroisk forundret.

«Nå?» sa hun pludselig, og udtrykket skiftede, hun smilte.

«Jeg sa ingenting,» bemerkede Barth rolig, også smilende.

«Ikke jeg heller. Nå?»

«Jeg skal formodentlig begynde?»

«Det er vel meningen, at én af os skal begynde, siden vi nu engang sidder her. — Hvorledes synes De om mr. Wheeler, — f. eks.»

«Jeg ved ikke,» svarede Barth, «d. v. s. jeg tror ikke, jeg nogengang risikerer at bli hans intimere ven.»

«Ikke? Nå, det tror ikke jeg heller. Jeg tviler på, at De og han har mange berøringspunkter. — Lidt kjender jeg jo Dem også.»

«Så? Gjennem Albrechtsen?»

«Ja — gjennem Albrechtsen. Efter sigende skal De være et bra menneske.»

«Smigrer mig —»

«Med enkelte feil.»

«Naturligvis. Hvilke feil, om jeg tør være så fri?»

«De egner Dem f. eks. ikke til være forelsket eller — kanske rettere: være gjenstand for —»

«Har Albrechtsen —?»

«Ja, for et øieblik siden. De har en udmerket ven. Man kunde næsten bli nysgjerrig — efter et sådant vidnesbyrd.»

Barth rystede på hovedet:

«Desværre, det er der ingen grund til. Jeg er allerede næsten forelsket — i Deres søster.»

«Ja, Lolly er nydelig,» svarede fruen rolig, «men — De ser, advokaten for øieblikket ganske har lagt beslag på hende, så jeg har ingen samvittighed over —»

«Jeg ber. Jeg har det udmerket;» i virkeligheden befandt han sig også udmerket. De få og næsten intetsigende ord, der var vekslede,

virkede som et svagt og ubestemt gjennembrud, som skyggen af en begivenhed, og han var mandfolk nok til at føle, at han endnu ingen chancer havde spildt. — Og den unge kvinde, hvis kloge øie just havde iagttaget ham lidt mønstrende, var en af dem, der aldrig er en mand ligegyldige; han havde straks, i hendes nærværelse, denne behagelige uro, der ikke behøver at betyde noget bestemt, men som ialtfald tvinger en til at være vågen.

Der faldt endnu nogle ligegyldige bemerkninger, da Barth, næsten lidt mod sin vilje, overlistet af gudvedhvad, af måden, hvorpå hun smilte: et smil, der forledede en til at anstrenge sig — af disse fordringsfuldt søgende øine — begyndte at tale om hin aften hjemme på Vestlandet, da han uventet havde truffet Albrechtsen. Og erindringen om Vestlandet, om augustnattens sørgmodige skjønhed gjorde hans ord bløde: de havde talt om hende, og Albrechtsen havde talt med en varme, som også havde revet ham med — det var en underlig nat. Og med en underlig følelse var han gået hid idag: forventning, nysgjerrighed, glæde, kanske lidt uvilje også, hvem ved. Også venner kjender til jalousi. Og Albrechtsen var hans gode gamle, hans eneste ven —

«Når Albrechtsen har talt såmeget om mig — hvis han da har været ærlig — så er kanske Deres uvilje mere fremherskende end nogenting andet?»

«Hvorfor det?»

«Å — fordi Deres sunde forstand sier Dem, at det ikke kan være nogen lykke for Deres ven at interessere sig for mig,» hun talte ganske naturlig, uden anstrøg af koketteri; Barth så forskende på hende; «men det vilde alligevel være uretfærdigt, om De uden videre lod den uvilje bli afgjørende — — hvis det f. eks. skulde hænde sig, at vi oftere traf hinanden,» hendes blik mødte atter hans, med en fasthed, som forvirrede ham; det var næsten, som om hun havde gjættet hans tanker ved middagsbordet.

«Nei, fru Krohg, der er andet, som veier mere end uviljen;» og i det øieblik talte han sandt.

«Nå — herregud, denslags får man forresten finde sig i: jeg venter ikke, at De skal bli mig gunstig,» hun smilte, «efter hvad Albrechtsen sier, er De en alvorsmand, og her er vi alle nogle letsindige mennesker — ikkesandt mr. Wheeler?»

Engelskmanden var kommet hen til det lille bord, hvor De sad; han forsynede just sin kaffe:

«Letsindige — ja, allesammen, gudskelov for det, glade dødninge er vort navn — vil De ogsaa indlemmes i familien, hrr. Barth? — udmerket hyggelig familie: *les morts joyeux.*

«*Les morts joyeux,*» gjentog fru Ellinor, «hvad er så eftermiddagens program. Mr. Wheeler har ordet.»

«Mr. Wheeler tillader sig at foreslå, at man kjører en tur til Nordstrand, hvorpå man indtager aftens i Tivolis sommerhave — den er åben nogle dage til — hvorpå —»

«Nok, mr. Wheeler — De er igrunden en brægtig mand — De ved at finde mine svage sider. Men stå ikke længer der med den kaffekoppen. Værsgo, sæt Dem. Her er plads for Dem også.»

*

Det var udpå aftenen, selskabet sad på Tivoli; Barth og konsulen var af omstændighederne ført sammen. Albrechtsen havde atter fundet fru Ellinor, fru Herweg nøiede sig med den danske digter, mens Krohg hvilede ud — Bendixen snakkede geschæft med Herweg, og mr. Wheeler fortalte frygtelige historier fra Indien, som frøken Lolly lo af, lidt distræt — Barth

merkede, at hendes opmerksomhed ofte var henvendt på søsteren og Albrechtsen.

— «Det er et morsomt samfund, vort lille norske — jeg mener naturligvis det, hvor folk er unge, og hvor der foregår noget — det er virkelig morsomt,» gjentog Krohg, «men det er sgu vondt at leve i.»

«Det synes jeg ikke,» svarede Barth, «her er nok at ta i med, her er ubrugt land og ubrugte kræfter på alle hold. Ethvert menneske med nogenlunde rimelige betingelser kan heroppe efter anlæg og behov udsøge sig en anpart i en kulturel opgave. I de gamle samfund blir derimod individerne mere og mere vanmægtige.»

«Nå, jeg ser tingene fra et lidt andet synspunkt end Dem. Jeg bryr mig ikke om nogen anpart i kulturelle opgaver — det samme er desværre tilfældet med de fleste unge mænd, jeg kjender. For os er det personlige liv, livet inden døre, mellem vore venner og koner eller elskerinder, det eneste af interesse. Og da er det vondt at leve herhjemme.»

«Vil De ikke forklare Dem lidt nøiere?»

«Jo, så gjerne. Først en liden parentes: såvidt jeg har kunnet bemerke, er der kun to hovedinteresser, som knytter os mænd til livet. Enten interesserer vi os for politik eller for

kvinder. Med politik mener jeg det at komme frem i verden, at fylde en stilling, at herske, at bli beundret af de mange, at samle formue og føre hus, at efterlade sig et navn osv. osv. Ingenting af det der har nogengang interesseret mig. D. v. s. det har nok interesseret mig, men ikke som mål, kun som middel. Det rent personlige liv — det intellektuelle og det sanselige — det er for mig det eneste af reel værdi. Og i dette personlige liv grupperer jo alt sig om hende, om den man elsker — — man har venner, naturligvis, men hvad er til syvende og sidst en ven andet end en mere eller mindre indviet fortrolig, man kan tale med om kvinder? — man holder vin og kjøkken, gudbevares, men vinen smager dog bedst, når man har en dame ved siden, og selv gamle gourmander, der forlængst er ude af kjærlighedens aktive tjeneste, vil jo af alle bordets glæder nødigst undvære den, de finder i en krydret underholdning over «kvinden» som grundtema. Maden, det materielle vellevned, blir desuden først da etslags konkurrent for kvinden, når livet egentlig er forbi, når man lever på stumperne, når man er bleven munk af nødvendighed. Men det stadium indtræder jo i regelen nokså sent, gudskelov. — Jeg har rigtignok en seksogtyveårig ven, som

påstår, at den sære smag af en eller anden merkelig ret kan gå igjen i hans drømme, og at disse natlige nydelseshallucinationer forvolder ham en stor glæde, som ingen elskov kan sammenstilles med. Men jeg er bange, han lyver.»

«Jeg synes, De har brugt nokså mange ord for at fortælle mig, at kvinden er det centrale i livet,» bemerkede Barth.

«Det har De sgu ret i. De må undskylde mig. Jeg har drukket betydelig idag. Hvad jeg altså ikke pleier. Jeg skal forsøge at finde tråden igjen. Hvis jeg ikke kjeder Dem.»

«Bevares,» sa Barth og tændte resigneret en ny cigar. Han holdt øie med fru Ellinor og Albrechtsen. Albrechtsen havde det jagu hyggeligere end ham; denne fordømte ægtemand mishagede ham, hvorfor vidste han ikke. Han vilde gjerne, grunden skulde være den, at der var noget vist ufint over fyren, men han kunde vanskelig komme på det rene med, hvori det ufine stak. — Men fru Ellinor var ialtfald for god til ham. Hvor hun så glimrende ud, når hun sad slig og lo — hvor hendes øine var sorte i det dobbelte skjær, af høstaftenen og scenebelysningen, sorte og fyrige —

og hvor disse dumme artister deroppe morede hende —.

«De ser på Ellinor,» bemerkede Krohg, «ja, hun er brilliant iaften. Hun morer sig. Hun er undertiden fuldstændig barn, glemmer alt over en smule gjøgl — det er en misundelsesværdig evne.»

Barth svarede ikke. Han iagttog Albrechtsen, der sad med ryggen til scenen og kun havde øie for fru Ellinors minespil.

Krohg havde også et øieblik iagttaget Albrechtsen. Der gled et let smil over hans ansigt:

«Deres ven er ogsaa et lykkeligt menneske.»

«Albrechtsen — hvordan mener De?»

«Han er så ung — og så glad i sin egen tungsindighed — og endnu har han meget igjen — meget at opleve og meget at lære — jo, han er lykkelig, — endnu.»

«Skal vi ikke vende tilbage til det interessante emne, vi nylig drøftede?»

«Ja, hvorfor ikke. Jeg er i godt humør iaften. Det forstyrrer mig ikke, at De er ironisk. Tværtom. Jeg indbilder mig altid, at ironiske folk er intelligente, og jeg liker imellem at tale til intelligente folk. Skål, hrr. Barth. Undskyld, at jeg er snaksom. Det vil imorgen ærgre mig,

at jeg har været snaksom. Men ligefuldt, jeg trænger det iaften. Gifte folk trænger undertiden til at plage uvedkommende. Hjemme tier man helst.»

Krohg tømte sit glas og forlangte en ny konjak og selters.

«Det er sgu vondt at være moderne menneske herhjemme. Det er vondt af den grund altså, at vi ikke kan forlige den gamle europæiske civilisation — eller franske, tænker jeg, vi kalder den, for civilisationen er nu engang fransk — med vore sunde, gode og ufordærvede anlæg. Det blir foreløbig disharmoni — og al disharmoni er smagløs. Vi indretter os så smagløst heroppe i vort morsomme lille Norge. I det afgjørende øieblik løber altid vor medfødte godslige ufordærvethed af med os, — og så gjør vi dumheder. — Vi gifter os af lutter ufordærvet dumhed, og vi skilles af samme grund. Alle disse skilsmisser — smagløse og klodset arrangerede: — det er vor nationale uskyld, der kjæmper med civilisationen. — Si mig, hrr. Barth, hvormange norske ægtemænd og ægtehustruer forstår at bedrage stilfuldt eller stilfuldt lade sig bedrage? — Herregud, det er jo umuligt, selv om begge parter nokså meget skulde ønske at optræde fint og elskværdig med sin gjensidige utroskab.»

«Det der skulde jeg snarere være tilbøielig til at betragte som en fordel —» afbrød Barth ham noget irriteret.

«Fordel — jaså — åja. Jeg tillader mig at tro, at civilisationen går i retning af polygami — ceremonielt og hemmeligt polygami. Jeg kjender en mængde mennesker — både kvinder og mænd — som ikke duer til andet. Det er naturligvis individuelt. De er måske anlagt for det monogame, for ét — officielt — ægteskab. Vel — De har følgelig bedre chancer for at bli lykkelig end mange andre. Også den, der er polygam og vil være det, har udsigt til at klare sig. De mindst heldige, det er dem, der ikke ved, hvad de vil — der stadig søger noget helt og endelig afgjørende, noget for livet udfyldende — og stadig merker, at det ikke findes — for dem. De folk eier en oprindelig god og ubesmittet trang til at bli purt og rent og uden falskhed lykkelige, men civilisationen — eller forfaldet, om De så vil — har et altfor sterkt tag i dem. Det værste er, at denne dobbelte tilbøielighed fylder dem med skam. Disse kulturelle — bastarder, kunde man kanske kalde dem — de skammer sig snart over sin uskyldighed, snart over sine udskeielser. Ja, så latterlig kan deres begreber efterhånden forvirres,

at de tilsidst — af længsel efter den uopnåelige renhed — kaster sig lige i den absolute fordærvelse. Jeg har hørt kvinder si, at de vilde et af to: kunde de ikke gi livet den form, deres stolthed fordrede — m. a. o. hvis de ikke fandt den mand, der fyldte deres eksistense, — så vilde de heller løbe linen ud og leve som skjøge. — Ja, det er sgu altfor morsomt. Og endda sier De, at det ikke er vondt at være moderne menneske herhjemme.»

Krohg tog et dybt drag af sit glas:

«Kan De ikke forstå, at det er ærgerligt at høre en brav kvinde, som med god grund er kjed af sin mand — at høre hende tale på den måde? Hun har måske havt en elsker, måske to — og så er der pludselig ingen anden udvei end at bli skjøge. Har De hørt mage til snak?»

Krohgs blege ansigt var efterhånden blit endnu hvidere. Han var lidt beruset, men det merkedes alene på hans mørke, stivt skinnende øine. Hans hånd skalv en smule af bevægelse, da han fyldte konjaken i næste glas.

«Det er besynderligt, at De ikke har giftet Dem, hrr. Barth. De måtte passe udmerket ind i det norske ægteskab. — Nå, vær ikke vond på mig — skål, hrr. Barth.»

Fru Ellinor bøiede sig fremover bordet:

«Hvad er det, dere to snakker så ivrig om?»

«Om ægteskabet, kjære frue,» svarede hendes mand med et ubestemmeligt smil; på scenen begyndte et nyt numer, det gav et ryk i Krohg:

«Vi har, fra et lidt forskjelligt synspunkt, talt os varme til ægteskabets pris, og nu falder også den ærede herre deroppe ind i stemningen. Hør bare.»

— Og under den pludselig opståede taushed lød lapsekomikerens hæse røst ned til selskabet:

«Oh die entzückende Ehe!
entzückende Ehe — —.»

*

Kl. 11 brød selskabet op fra Tivoli. Nogle af gjæsterne talte om at si godnat.

«Slutte nu?» udbrød fru Ellinor, «nu? — det kan der ikke være tale om.» Resultatet blev, at Herweg og frue, som nylig var komne hjem fra en Nordkapstur og endnu var reisetrætte, tog afsked, fruen efter en hurtig og for de andre mindre forståelig samtale med Krohg — advokat Bendixen, der af en eller anden grund så pessimistisk på tilværelsen, erklærede, at han måtte tidlig op næste morgen, og da ingen trængte synderlig ind på ham, forsvandt også

han; resten af selskabet kjørte tilbage til Krohgs.

Fru Ellinor var i ypperligt humør. Hun dansede stuen rundt med Lolly, ertede Albrechtsen, koketterede med mr. Wheeler og fyldte luften med sin glade lystighed. Lolly havde fundet ud, at nu vilde champagne være et godt påfund, og Krohg, der behandlede sin svigerinde med en forekommenhed — en næsten ærbødig og ceremoniel venlighed, hvori ingen ironi lod sig merke — fulgte øieblikkelig antydningen. Den danske digter sang nogle høist gebrækkelige viser, alle morede sig, Barth ikke mindst.

Så hændte det, at fru Ellinor kom hen til Barth, der et øieblik havde slået sig ned i et ensomt sofahjørne, for at puste ud efter dagens slid.

«De talte længe med min mand iaften,» henkastede hun, idet hun tog plads.

«Om ægteskabet,» sa Barth smilende, «det norske ægteskab.»

«Ja, det er et af hans yndlingsemner. — Jeg skjønner forresten ikke, hvorfor folk snakker såmeget, hvorfor vi idetheletaget kaster så megen tid bort til snak. — Leve skal man, leve, så det føles i alle lemmer — danse, ride, kjende solen i nakken —.»

«Ja det skal man,» hendes overmodige tone rev Barth med; og vakker var hun, hed i kinderne, med en mørk og farlig glans i de dybblå øine, rede til at gi sit kåde lune luft, — han så beundrende på hende, og hun smilte, som var det en selvfølge, som kjendte hun kun altfor godt sin magt.

«Ja det skal man,» gjentog Barth, «men de mange ord er undertiden nødvendige. Skal man virke noget, udrette noget her i verden —»

«Virke? Udrette noget? Det bryr jeg mig ikke spor om. Det er muligt, mændene trænger til at virke —. Men jeg vil være fri. — Gjøre godt, ikkesandt? Mod sin næste? Nei tak — heller et rovdyr, som morer sig, — der er så mange snille mennesker i verden,» hun reiste sig og lo, «jeg har engang, hos Lermontow, læst, at djævelen er begyndt at finde det onde kjedeligt, — nå, fra hans standpunkt er det forklarligt; men kjedeligere end det gode kan det umuligt bli.»

Barth reiste sig også: «Det er meget muligt, at De mener, hvad De sier — men synderlig sandt er det altså ikke. — Fru Krohg, De har flere betingelser end de fleste —»

«For at udrette noget, hvad?» hun lo igjen, høit og hånlig.

«Nei, for at bli lykkelig. Jeg ved, ikke bare gjennem Albrechtsen, at De er et brilliant menneske — jeg ved det, når jeg ser Dem i dette øieblik. Jeg ved, at De er stolt og klog, men at De endnu ikke har fundet Dem selv — at De ikke er tilfreds med Dem selv, at De gjør Dem hård og ligegyldig, at De er det modsatte — at De er glad, når andre er tilstede, og trist, når De er alene —.»

Fru Ellinor var bleven bleg, mens han talte. Der var en myndig klang i hans stemme; hun følte, at denne mand sandsynligvis mente, hvad han sa, og at der lå en vilje bag hans dristige ord. Hun så et øieblik koldt og fremmed på ham, trak på skulderen og gik hen til Albrechtsen, som på afstand havde iagttaget dem. Barth kom ikke til at tale med hende mere den aften, men da selskabet sa adjø, trykkede hun hans hånd fast i sin: «Velkommen igjen. Og ikke vent for længe.»

— Albrechtsen og Barth gik hjemover sammen. Albrechtsen var modløs og misfornøiet med sig selv: «Jeg har plaget hende idag, jeg ved det selv, jeg har næsten kjedet hende — jeg vil forsøge ikke at se hende på længe. Det hele er kommet i et feilagtigt spor, jeg har kanske udleveret mig for hurtig og uden modstand.»

Barth søgte efter evne at skjule, at han gik i sine egne tanker. Han svarte nu og da, i almindelige ordelag; han forsøgte undertiden at ta sig sammen, for vennens skyld — han burde måske forklare Albrechtsen, at den unge frue neppe var nogen anstrengelse værd, — forsøge at gjøre hende forlorent interessant — men han vidste selv, at hans ord vilde bli flaue og lidet overbevisende; hendes billede havde allerede erobret sin plads, han havde vanskelig for at overvinde en følelse af respekt, en kanske høist overflødig respekt, — desuden var han altfor optaget af sin egen stilling: likte hun ham, eller var han en af de mange, en ligegyldig? var hun vred, da hun pludselig gik fra ham, hvorfor havde så hendes stemme den venlige og bestemte klang, da hun ønskede «velkommen igjen?» — — det var ham desværre umuligt at se hende fra det synspunkt, at han var Albrechtsens ven, og at Albrechtsen var mindre lykkelig forelsket. Da han kom hjem og begyndte at klæde af sig, var det med en brysom, men ikke ubehagelig følelse af, at der var hændt noget i løbet af dagen, og at han gik en urolig og vanskelig tid imøde.

V.

Albrechtsen havde gået i mange dage og været muggen. Han spiste sin frokost i taushed, vekslede neppe et ord med sin far, der sad og iagttog ham undrende og bekymret. Gamle Albrechtsen kunde aldrig lade være at følge sin søn med ængstelig interesse; han forsøgte kun sjelden og yderst forsigtig at influere paa hans bestemmelser, men denne triste og døsige lediggang, Birger hengav sig til, uden mål og med, uden nogensomhelst udskeielser, uden en glad aften med kamerater eller paa forbudne veie — det foruroligede den gamle. Ingen foretagsomhed, ingen interesser i nogen retning, ikke engang en erotisk affære, — det var besynderligt. Han havde et øieblik tænkt sig, at sønnen var faldt i hænderne paa en temmelig bekjendt

ung frue, som han paa gaden etpar gange havde mødt ved Birgers side, Ellinor Krohg. Men da intet syntes at bestyrke hans antagelse, da sønnen omtalte hende i den samme let ironiske tone, som han stadig anvendte om sine bekjendte, havde konsul Albrechtsen opgit den tanke. Idetheletaget forekom Birgers optræden den gamle virksomme herre uforklarlig.

Birger gik fra frokosten ind i sin egen dagligstue, «kandidatens arbeidsværelse», som konsulen med et lidet smil pleiede at benævne det. Han lå der time efter time på chaiselongen, røgende den ene sterke cigar efter den anden, med en kop kold the ved siden. Han læste ikke, han lå og drømte og rev sine drømme itu, så hurtig de kom: — træk af hans tidligste barndom gled forbi; han erindrede en spasertur en sildig skumringstime på samme årets tid som nu, — tåget, rødgul himmel og vind . . . en svag snekold østenvind, hvislende i det frosne løv, der dækkede veien — han og hans mor gik der tause, moren havde taget hans hånd i sin, undertiden klemte hun den hårdt ind til sig; han huskede hendes blege og smale, tidlig gamle ansigt, det smertelig syge udtryk — en tung og dyb ængstelse listede sig over ham: det var første gang, livets mørke uhygge havde fyldt

hans barnesind. Et halvt år senere døde moren. — Der gled andre billeder forbi, fra de sidste dage. Hendes ansigt gled forbi. De blå øine, blanke og hårde, stod for ham. De øine kunde følge ham lange stunder, følge ham med det samme vanskelige udtryk, af sorgfuld hån, af lystigt hovmod, — — og så dette tause spørgsmål, der ikke gjaldt ham — dette næsten frygtsomme spørgsmål, som han læste dybest inde i hendes blik, — og som han hadede, med al sin mandlige stolthedes, al sin krænkede forfængeligheds had — lig en skygge vandrede det om i hans sjæl, evig densamme gang, håbløst i samme spor —.

Men undertiden var hendes udtryk så blidt og stille klogt, at han følte det, som om en kold og myg hånd varsomt la sig paa hans hede pande, som om en mild og velgjørende vin sagtelig bedøvede hans febrilske nerver. Således elskede han at se hende, med blide og kloge øine, høi og smidig og stolt, stoltere end nogen anden kvinde, han kjendte. Hendes stolthed elskede han, denne fornemme utilgjængelighed, som hun ikke ofte nok benyttede — han elskede hendes nakke, kold og hvid og ubøielig; i lykkelige øieblikke blev hun i hans drømme just hin kvinde, han ønskede at tilbede, en blidt hovmodig dronning.

Når det led til middag, gik han ud. Oftest alene. Han gik hurtig, hilste kort, var ubehagelig, når nogen slog følge, endogså mod Barth. En tyve minutters tid pleiede han at tilbringe paa en bodega, langsomt nydende et glas madeira, af en sort, de engang havde drukket, Ellinor og han, en af de få halvtimer, de nogengang havde tilbragt alene; smagen fremmanede hendes stilling, hendes ansigtsudtryk, hendes stemme, denne lave, rolige, velklingende stemme, der gav de hårdeste ord et næsten mygt tonefald, der iførte en bizar og disharmonisk stemning et diskret, næsten smilende ydre.

Da han sad der idag, kom der pludselig en ung maler af hans bekjendtskab hen til ham.

«Nå — man ser Dem aldrig — andet end på gaden, og da har De altid hastverk. Har De meget at bestille?»

«Nei — ikke just det.»

«Kan De ikke se opom atelieret. Jeg har et billede, som vil interessere Dem. Et studiehoved. Kjender De fru Ellinor Krohg? Ja, det gjør De jo.»

«Jeg kjender hende ganske flygtig. — Hun ser godt ud. Har De malt hende?»

«Ja, og det er blit pokker så godt. Pokker så godt.»

Manden irriterede Albrechtsen. Denne blonde friskfyr med det krusede spidse hageskjæg burde ikke ha lov til at danne sig nogensomhelst opfatning af det «studiehoved,» — endsige male det «pokker så godt»; Albrechtsen fik pludselig lyst til at si ham sin mening lige ud:

«Er De nu egentlig portrætmaler? Ved De, hrr. Gjønnes, jeg synes, De skulde holde Dem til Deres både og brygger og fiskere i storm. — Det er ikke det samme at male fru Krohg, som at male en båd eller en brygge.»

Maleren så forbauset på ham. «Kom og se,» sa han pludselig, kom med éngang. — Jo, det er godt,» tilføiede han halvt for sig selv.

Albrechtsen var på sin side forundret over, at manden ikke blev fornærmet. Han så på sit ur. Bodegaen lukkedes kl. 3. «Jeg skal følge Dem,» sa han kort.

De fulgtes, næsten i taushed. Maleren bød ham en cigaret. Albrechtsen tog den; maleren gav ham fyr. Albrechtsen studerede derunder den andens ansigt. Der var noget over de lidt stupid melankolske øine, som tiltalte ham. Allerede forinden han trådte ind i atelieret, der var beliggende i Nedre Slotsgade, følte han sig så småt afvæbnet.

Maleriet virkede først lidt fremmedartet. Det var dog ikke hende. Men efterhånden begyndte det at bli hendes træk, og tilsidst følte han hendes øine imod sig, hendes blå øine mødte ham fra lærredet, men de var mildere, end dem han kjendte — det var de øine, han i lykkelige øieblikke drømte om. Maleriet var holdt i en lys gulagtig tone; det gjorde et klart og rent og stilfærdigt indtryk. Albrechtsen kom hurtig til det resultat, at ingen anden end han selv var værdig til at eie det.

«Hvorledes synes De om det?» spurgte maleren, «det er godt, hvad De så sier.»

«Hvormeget vil De ha for det?»

«Vil De kjøbe det?» spurgte maleren overrasket, «det var ikke meningen.»

«Ja jeg vil kjøbe det! Hvormeget?»

Maleren betænkte sig. Det var en uventet chance. Albrechtsen havde penge, det vidste han, mange penge. Men dét billed — han havde ikke tænkt at skille sig af med det. Det var hans stolthed, det var måske også noget andet. Men det billed, anbragt hos Albrechtsen, kunde bjerge ham for adskillige uger fremover. Han nævnte en forholdsvis høi sum.

«Vel — det er altsaa afgjort.»

Salget ordnedes; maleren stod et øieblik og fordybede sig i billedet:

«Det er godt. Det er godt. De havde aldrig fået det, hvis jeg ikke var fattig. Jeg er for fattig til at eie et sådant billede,» han smilte gelassent morsomt, sødlig trist.

— — Om eftermiddagen reiste Albrechtsen penge hos sin far. Gamle konsulen var fornøiet over dette livstegn fra sønnen og spurgte ikke om anvendelsen. Da Birger havde ordnet affæren og drukket en kop kaffe, gik han ind på sit værelse, anbragte sig paa sin kjære chaiselong og begyndte at overveie, hvorledes han egentlig skulde forholde sig i anledning den nye begivenhed, der således havde grebet ind i hans passive eksistense.

Han kom forholdsvis hurtig til det resultat, at her hjemme vilde han ikke ha billedet. Det passede ikke ind blandt disse solide og borgerlige møbler, med alt det klare dagslys, de lyse vægge og klassiske stålstik. Han havde aldrig havt nogen tilbøielighed til at skabe sig et af hans personlige smag præget milieu, måske fordi han var dovent anlagt og ikke gad præstere den nødvendige umage, måske også fordi hans skarpe, lidt demokratiske sans for det komiske vakte en forestilling om, at et sådant milieu, hvor man

udstillede sig selv, sin smag, sine tilbøieligheder og sine interesser, lettelig kunde få et ridicult skjær. Han følte sig desuden vel ved denne lidt gammeldagse indredning, som hans far i sin tid havde anordnet — den virkede godt og beroligende på ham; der var intet, som pirrede hans nerver. I længden var dette en stor fordel.

Men i det foreliggende tilfælde stillede tingene sig anderledes. Det billede måtte ha et milieu. Et øieblik tænkte han at bede sin far om nok et værelse, foruden de to, der nu stod til hans rådighed. Men det faldt ham straks ind, at det værelse, når det engang var vel udstyret og færdigt, vilde udlevere hans hemmelighed til faren. Og det likte han ikke.

Der var således intet andet for end at leie et lidet værelse nede i byen og indrette det efter ønske. Desuden — der glimtede en tanke igjennem hans hjerne, et lynsnart billede: det værelse kunde måske engang komme til at spille sin rolle; det var umuligt at afgjøre, hvad indtryk det kunde gjøre paa hende, om — — han smilte: hvor han var ung og tåbelig endnu. Om han præsenterede hende sin følelse i den smukkeste teaterbelysning: hendes billede på sort væg, tvende vokslys brændende derunder

— hun vilde le, naturligvis. Men herregud, for ham selv kunde en sådant lidet tempel ha sin betydning. Det værelse skulde kun være for ham alene. Han måtte igjen smile: han begyndte virkelig at indrette sig, som det sømmede sig en veludviklet dekadent.

— Å nei, en ung kristianiaborger, lidt medtaget af livet, bevares, men ikke destomindre istand til at præstere en så grundig forelskelse, som den, han nu bogstavelig talt holdt på at bygge hus for, — — å nei, så svært dekadent var han egentlig ikke. Hans idé kunde måske derimod være udklækket af en eller anden ung dansk prosalyriker, der så gjerne vil iklæde sin lidt anløbne borgerlighed en gallisk smagfuld form — en af disse unge, der tar billige læsekursus i fordærvelse hos Baudelaire og Huysmans, for hvem der ingen finere bog i verden gives end «A rebours», og ingen elegantere mand end Des Esseintes. — Denne tanke fyldte ham med afsmag, og det varede en stund, før han havde beroliget sig med hensyn til sit indfalds originalitet og atter kunde begynde sine overveielser.

Da han havde lagt sin plan, tændte han fornøiet nok en cigar og besluttede, at han den aften — efter at han nu i flere uger havde sturet og

gået tilsengs kl. 10 — vilde ud at more sig. Han vilde ha Barth med — når man allerede var i godt humør, blev det endda bedre, hvis man havde ham at småprate med.

*

Han var ikke kommet langt, da han lige foran sig opdagede en dame, hvis figur og gang forekom ham kjendt. En varm strøm pressede igjennem hans blod. Det var hende.

«De her,» han gled skyndsomt frem ved hendes side. «Og De ligervis,» hun smilte over hans glade overraskede tone, «jo, jeg er en tur herinde — De ved, vi bor på løkken endnu — jeg har snakket med en sypige, og nu skal jeg hjem igjen. Veiret var så deiligt, jeg har gået hele veien.»

Hun havde mere farve end vanligt; der var et lystigt blink i hendes øine, noget pigeagtig overgivent i klangen af hendes stemme. Albrechtsens ansigt afmalede en så ubegrænset og fortabt beundring, at hun brast i latter:

«Hvor De ser morsom ud!»

«Ser jeg?» Albrechtsen gjorde et forsøg på at være fornærmet, men det bare øgede hendes munterhed.

«De Albrechtsen — vilde De synes om, at vi to nu gik ind på et konditori og drak en kop the sammen?»

«Nei, det vilde jeg ikke synes om,» Albrechtsen måtte le med.

«Altså behager De at følge mig,» fortsatte fru Ellinor, «jeg er virkelig så sulten, at jeg må ha lidt mad, før jeg begiver mig hjemover. Det er ikke spøg, skal jeg si Dem, der er over en fjerding ud til løkken.»

«Skal De gå tilbage også?»

«Ja, jeg har væddet med min mand. Jeg påstod, at jeg vilde gå idag — både frem og tilbage. Og så væddede vi. Det gjælder hele femti kroner. Igåraftes vandt jeg ligemeget i hazard. Det er en ny kjole. Ingenting er morsommere end at kassere ind penge!»

«Men hvem garanterer nu Deres mand, at De ikke narrer ham? Han kan jo ikke forespørge hos alle byens vognmænd.»

«Krohg ved, at jeg aldrig lyver. Jeg har begået mange misgjerninger, og jeg kommer vist til at begå endnu flere og meget værre. Men det ligger ikke for mig at lyve. Krohg har forsøgt at lære mig det, men jeg har ingen anlæg. Han påstår, at det er mangel på dannelse hos mig, at jeg ikke lyver.»

«Det er ialtfald sjelden, at damer ikke lyver.»

«Desto bedre. Jeg vil gjerne være lidt anderledes end alle de andre. Herregud — jeg synes, at folk skal være for det, de er. — Jeg gider aldrig pynte mig finere, end jeg har råd til — — og endda merker jeg, at folk liker mig. De liker mig, og Deres ven — Barth — tror jeg næsten også liker mig — og selv Krohg kan imellem ikke la være at fortælle, at hvis vi ikke var gifte, så vilde han synes forfærdelig godt om mig. Jeg tror næsten, de fleste liker mig.»

«Ja, De behøver kanske ikke lyve — men vi andre almindelige dødelige —»

«Tøv, Albrechtsen — vær lidt flinkere, når De skal si noget elskværdigt — — De duer heller ikke til at lyve, skal jeg fortælle Dem — jeg læser med største lethed indenad i det lange ansigtet Deres. — Så, — her kan vi altså gå ind.»

Da de var komne til ro med sin kop the, begyndte Albrechtsen, der havde sat sig i hovedet, at han den aften vilde anbringe en mængde virksomme ting: «Men si mig engang, fru Ellinor, når man har imod det at lyve, så forstår jeg ikke, at man kan arrangere sit liv

på den måde, som De gjør — et ægteskab som —»

«Å, kjære Albrechtsen — lad os ikke bli høitidelige. Jeg har foresat mig, at idag vil jeg ikke være høitidelig. Ikke et eneste øieblik. Jeg har havt så altfor mange høitidelige øieblikke i den senere tid.»

»Kanske De vilde bli vel så lykkelig, som De nu er, om De i et høitideligt øieblik —»

«Jajaja — det er meget muligt. Men idag må De være skånsom, Albrechtsen. Jeg trænger for tiden al min medfødte letsindighed, og al den, mit ægteskab har opelsket — jeg trænger den kanske mere, end De tror.»

«Tilgi mig, fru Ellinor. Menneskene har så vanskeligt for at forstå hinanden — selv mod den, man holder af, er man klodset og hårdhændt, når man mindst ønsker at være det.»

«Ja — desværre,» hun tog pludselig Albrechtsens hånd, «De er en bra mand — og De har tilovers for mig, det ved jeg — ikke vær vred paa mig, om jeg er lidt umulig imellem. Det er jo alligevel værst for en selv.» Hun slap hans hånd, tog sig sammen, rystede paa hovedet, begyndte pludselig at le, forceret, mere og mere koldt — hendes latter skar som hvasse isnåle:

«Så! — jeg begynder undertiden at tro, jeg er på vei til at bli hysterisk. Og det har jeg da aldrig været. — La mig få en kop the til, jeg er allerede færdig med min. Albrechtsen — De maa forsøge at bli besindig, De også. Jeg er nokså flink nu. Og det kan jeg igrunden takke Krohg for.»

«Egentlig beundrer De vist Deres mand?»

«Krohg? — ja, jeg har ialtfald beundret ham. Ved De, hvorfor jeg, for fire år tilbage, blev glad i ham og gik hen og giftede mig? — jeg blev forelsket i hans letsindighed; det var den mest elegante letsindighed, jeg dengang havde mødt. Han smilte til alt — ligesæl og alligevel forstående; han var aldrig bange for nogenting, ikke engang for at stille sig selv i dårlig belysning; han var altid i godt humør, men aldrig fordi han var glad; han sa komplimenter ligesom alle de andre, men det var ham tilsyneladende ganske ligegyldigt, enten man hørte paa dem eller ei. Han behandlede livet som en spøg, man halvveis er kjed af.»

«Men alt det der kunde alligevel ikke være nok?»

«Nei — naturligvis; der var også noget andet ved ham, det bedste ved ham. — Han har engang været en brav mand, engang længe før jeg traf ham. Han har havt en brutal skuf-

felse — den har forgiftet blodet i ham. Jeg vidste det; jeg vidste, at den blanding af dårlig gjemt sørgmodighed og spids kynisme, som efterhånden blev hans naturlige tone, når vi to var alene — den var kommet der siden dengang.»

«Og så —?»

«Og så? Nei, så er der ikke mere. Ikke idag ialtfald. Resten kan De desuden selv gjætte Dem til: — siden den mand begyndte at lære mig at se livet med hans øine, har vi trolig hjulpet hinanden nedad bakke.» Hun reiste sig: «Nu agter jeg altså at spasere hjemover. Og skjønt jeg ved, det ikke er videre pent af mig, vil jeg gjerne, De skal følge mig — ligetil haveporten.»

Albrechtsen smilte: «Deres mand har, såvidt jeg ved, intet imod mig.»

«Nei — men — Lolly er altså på bal iaften, og jeg har så vanskelig for, når vi blot er tre mennesker — og den ene er Dem, og den anden er Krohg — at anlægge denne modbydelige konversationstone —»

«Som De forstår at gjøre bøieligere og mere fantasifuld, end nogen anden dame, jeg kjender.»

«Tak — men det koster mig mere anstrengelse, end jeg i disse dage føler mig oplagt til.»

De var komne ud på gaden igjen. De gik

etpar minutter tause. Albrechtsen stødte eftertænksom med stokken i fortauget.

«Nu, som De vil,» der var en sørgmodig klang i hans stemme, som greb hende, «— for mig betyder det altså såmeget at være i Deres nærhed, — bare det at høre Dem snakke, at se dem smile —»

«Tilgi mig. Jeg er — som altid — egoistisk. Jeg vil heller træffe Dem her i byen. Når vi går, som nu iaften, vi to alene, er De mere Dem selv, og jeg også.»

«Som De vil, fru Ellinor,» gjentog Albrechtsen halvt for sig selv; men denne gang var der et lyst streif, som af et blegt og barnsligt håb, over hans tone. Det var næsten mørkt, fra Karl Johan fulgte de Drammensveien udover; Albrechtsen tog pludselig fru Ellinors arm, og hun lod ham beholde den; de gik stille ved hinandens side; det halvrådne løv, let frossent, knitrede svagt under deres fødder; et og andet blad, som i det længste havde klamret sig til sin gren, svirrede langsomt ned forbi dem; en mat og dunkel himmel rugede over træernes næsten afklædte kroner.

«Jeg forstår ikke, hvorfor De bryr Dem om mig,» sa Ellinor, ligesom vågnende op, «jeg skulde ønske, jeg vidste, hvad det var hos mig,

De holdt af. Jeg synes, jeg har så lidet, det virkelig er umagen værd at holde af.»

«Det mener De ikke, fru Ellinor. — Jeg ved heller ikke, hvorfor jeg holder af Dem. Det ved man jo aldrig. Jeg ved bare, at hver liden skiftning i Deres ansigt har betydning for mig — at jeg kan føle mig lykkelig, når jeg gjen kalder mig klangen af Deres stemme — at uden Dem er livet omkring mig dødt og meningsløst.»

Hun svarte ikke. Under resten af turen veksledes der kun et ord nu og da. De bøiede ind i den gamle allé, ind mellem de lave knudrede stammer; de trådte dybt i vissent løv; en opskræmt katugle skreg pludselig over deres hoveder; fru Ellinor trykkede hans arm fastere.

Oppe ved alleens øvre ende var haveporten. Fru Ellinor åbnede den — vendte sig langsomt mod Albrechtsen — trådte pludselig et skridt nærmere:

«Jeg holder meget af Dem. — Og De misforstår mig ikke. — Og De vil mig vel? Ikkesandt?»

Hun la armene heftig om hans hals; han følte hendes mund mod sin.

Et øieblik efter var hun borte.

Han blev stående, uden at kunne røre sig

— bedøvet af sorgfuld lykke. Først langsomt kom han til sig selv og vandrede alleen tilbage, gjennem det myge døde løv. Fra udkanten af den gamle have hørtes katuglens langtrukne skrig.

VI.

Barth havde truffet Krohgs fra tid til anden, i teatret eller på gaden. Han havde været derude en visit og i et større selskab, men der var lidet eller ingenting hændt. Med fruen havde han kun talt alene etpar gange, og det temmelig flygtig. Hun var tilbageholden og lidt polemisk.

— En eftermiddag, temmelig sent, traf han konsulen på gaden. «Vil De være med udover,» spurgte Krohg, «jeg tror, min frue liker Dem. Kanske det blir mig regnet til fortjeneste på opgjørets dag, om jeg nu kunde medbringe en velseet gjæst. Afveksling, skjønner De.» Barth smilte lidt kjølig og takkede. De fulgtes udover.

— Der var allerede andre gjæster i for-

veien. Mr. Wheeler og Albrechtsen havde truffet hinanden og efter forholdsvis få underhandlinger indseet det rimelige i at tilbringe aftenen hos Krohgs. Dagen forud havde Albrechtsen mødt fru Krohg i byen, men ikke fået lov til at følge længer end til haveporten. Han så mere end vanlig fornøiet ud, da Barth og konsulen indfandt sig. De to førstankomne herrer, Ellinor og Lolly havde leiret sig i et hjørne af dagligstuen, om et nydeligt lidet thebord. En blegrød måneskinslampe kastede gjennem en gruppe af vældige bladplanter sit diskrete lys ned på det muntre lille selskab. Barth fik sig en plads og var straks med.

«Gudskelov, at vi er bedre end vore medmennesker. Derfor er det også Vorherres vilje, at ingen skal ha det hyggeligere end os,» mr. Wheeler rakte sin thekop frem til værtinden; hun nikkede smilende; Wheelers blik hvilede med velbehag på den vakre og kraftige hånd, der svagt bøiet skjænkede af messingkanden. — Konsulen slog Barth på skulderen: «Nå, angrer De?» Barth rystede på hovedet; for første gang mødtes de to mænds blik i venlig forståelse. — Frøken Lolly sad paa en skammel, lige ved søsteren, med hånd under kind, lidt pigeagtig drømmende; lampeskjæret gav

hendes hvidblonde hår en vidunderlig glans. — Krohg lænede sig bagover for i stilhed at kunne iagtta: hvor hendes ansigt var klart og vakkert, hvor disse øine var dunkle og tunge af uberørt ungdom, af ventende, anelsesrig ungdom. — Denne hvide skjønhed gjemt i et dybt, lydløst, mørktdrapperet soveværelse — man glider ind gjennem svære portiérer, over gulvets tykke dække, skjælvende af bange glæde — — gjemt i blå silke den hvide brud. — Eller en juninat, stille og blid, med den første duft af sommer, med linnea om gamle fururødder, med akerriks i alle enge, med måltrostens sang fra alle lier — — da skulde de kjøre langt bort, hans hvide brud og han, og hvis en skarp luftning, ved morgenens komme, bragte den lille til at fare sammen, skulde han svøbe sin kappe lindt om hendes skuldre og ta hende tæt indtil sig —.

— Albrechtsen havde endnu ikke fået tale alene med fru Ellinor. En sitrende uro betog ham, så ofte som den foregaaende aften dukkede frem i hans erindring. Endnu havde ikke en mine, ikke et hurtigt blik forrådt ham, at de to havde noget fælles. — Og så lidet det var, — et sørgmodigt kys, — for ham betød det så meget, at ganske uvæsentligt, ganske

betydningsløst kunde det vel ikke heller være for hende? — Han sad stille fordybet i hendes bevægelser og glædede sig — glædede sig over det blege skjær mellem de store grønne blade, glædede sig over den hvide dug og de smaa fine flade thekopper, over mr. Wheelers velafrundede bemerkninger, over de hundrede bagateller, der gav øieblikkets stemning.

— Liden frøken Lolly sad i egne tanker, og de var helt traurige. Livet var rigtignok rart og lysteligt, fuldt af mangehånde morsomme, endnu uopklarede hemmeligheder, men lidt forkjert alligevel. — Ingen var mere glad i søster Ellinor end hun, og ingen beundrede hende mere — — men det var ikke morsomt, at alle — alle — var optagne af Ellinor, mens de behandlede hende som en sød liden pige, en kjæledægge, nærmest bestemt til at fjase med. Det var nokså ondt imellem, og hun havde vanskeligt for at forstå det. Ellinor brød sig jo ikke om nogen af dem, heller ikke om ham. Han var igrunden den eneste, hun misundte hende — kunde hun bare få ham for sig selv, skulde hun gjerne overlade Ellinor alle de øvrige.

Men også iaften sad han og lod sine vakre tungsindige øine kjærtegne Ellinor, som

var der i verden ingen — ingen — anden end hende.

*

De var blit alene, Albrechtsen og Ellinor, i røgeværelset. Mr. Wheeler sad ved pianoet og sang en gammel engelsk drikkevise. I de bizarre ord var der en dybt opreven stemning. De havde siddet og hørt på, tause, lidt angrebne begge to, af denne lidenskabelige melankoli — da Albrechtsen ikke længer kunde gjemme den urolige håbefuldhed, der hele aftenen havde brændt ham. Han fortalte, i forvirret hast, alt hvad han havde lidt: sin sørgmodige glæde, sin længsel, sin tvil og forpinthed; han fortalte alt det, han foreløbig havde tænkt at holde hemmeligt, alle de kloge eller vanvittige planer, der i de sidste uger var udgaaede af hans hjerne; han fortalte om maleriet, han havde kjøbt, om den merkelige lille leilighed, han havde tænkt at overraske hende med; han udspillede alle sine trumfer uden svageste forsøg på beregning; han benyttede sit reservefond af virkningsfulde indfald på en så uøkonomisk måde, at han tilsidst sad tilbage med tom hjerne og et udtryk af dum hengivelse: —

en retskaffen hund, der oppebier sin herres nådige vink.

Hun hørte på ham med megen tålmodighed. Det generede hende lidt, at han bar sig så klodset ad, men strengt taget kom det jo ikke hende ved, og hvad han fortalte, var altsammen af den art, som en kvinde gjerne hører, som endogså gjør et godt og varmende indtryk, men som slet ikke influerer på hendes handlemåde — ikke anderledes ialtfald, end som en mild regn, der blødgjør jorden for den sed, kyndige hænder senere måtte så.

— Hun rystede svagt på hovedet:

«De har alligevel misforstået mig.»

Og hvorledes han bad og spurgte, fik han kun det svar: «De har alligevel misforstået mig.» — Mr. Wheelers sang var færdig, Krohg kom til. Den beleilige stund var forbi. — Albrechtsen tilbragte en halvtime i sturende ensomhed, repeterende alle de dumheder, han formodentlig måtte ha begået, skuffet og modløs, fattigere på selvtillid end nogengang. Og lidt harm, som han var, begyndte han også at gå i rette med hende. Egentlig var dette her mindre vakkert af hende. Egentlig var kjærligheden en dum og grov farce. Egentlig var denne krumryggede beilen uværdig og tåbelig

— desto tåbeligere, fordi kolde og løgnagtige kvinder krummede de fleste rygge. — I bedrøvet bitterhed ledte han hendes feil frem af det mørke, hvor hans kjærlighed havde skjult dem, glædede sig over dem alle, gav hendes laster onde og lidenskabelige kjælenavne, hånede hende, hidsede sig op til en skuffet tyran, der hurtig faldt sammen i høimodig sentimentalitet.

— Mens Albrechtsen, taus og sammenkrøben,. holdt dette opgjør med sin uheldige kjærlighed, havde fruen taget sin tilflugt til mr. Wheeler, der hviskede, at imorgen måtte hun holde sig færdig — i Berlin var der for tiden et nydeligt lidet cirkus tilkjøbs — ja, vilde hun reise ganske ialmindelighed, uden hestefølge, blot i hans behagelige selskab, så var ingenting hyggeligere. Til Indien —? hvad? tigerjagt fra elefantrygge? — eller op til Tibet? interessant land, — men imorgen, for al del, imorgen —. Hvad vilde egentlig hun i dette dumme Kristiania — beseire nogle juridiske kandidater og dyrke sin melankoli — for pokker, der var de ting, som var mere at anbefale — Kristiania var idetheletaget ikke længer at anbefale — større forhold, anden himmel, sol og hede skove, tigerjagt fra elefantrygge — — imorgen altså, eller gjerne for ham iaften, med toget 11 —?

Fru Ellinor syntes at more sig. Da turen kom til Barth, var hun sandsynligvis fornøiet med aftenens begivenheder hidtil —. Barth var til en begyndelse lidt ironisk; hun havde jo behandlet ham kjølig, lige siden den aften han gjorde sin entré i huset. Og han indbildte sig, at hun iaften havde været mindre elskværdig mod hans ven Albrechtsen, hvis lange ansigt pludselig var blit meget længere —.

Efterhånden lod han sig afvæbne. Fru Ellinor havde en naturlig og vindende ro, en jevn og klog sikkerhed, som han bøiede sig for. Hun var hverken angribende eller koket, hun talte stilfærdig og interesseret, uden de hastige sidespring, der pleiede at udmerke hendes konversation. Barth blev mere og mere forbauset over hende — imponeret af hendes skarpe omdømme og nysgjerrig: hvor forskjellig hun var fra den ene dag til den anden, hvor hendes stemmes klang vekslede efter øieblikkets stemning og de mennesker, hun talte med; hvor disse øines sterke blå var blankt og uigjennemtrængeligt. — Men lod han sig end afvæbne, kom der end i hans ord en stille oplivethed, en til samme tid sindig og sterk varme, så glemte han alligevel ikke, at ligeoverfor denne kvinde gjaldt det at stå på vagt. Lå der gjemt

et veloverveiet koketteri bag disse fine og bestikkende småbemerkninger, bag denne korrekte og værdige tone, så var han ialtfald forberedt: ironien var ikke dybere gjemt, end at den hvert øieblik kunde bryde frem. Af enkelte småting merkede han, at hun ikke tog feil af hans venlighed; hun syntes næsten at anstrenge sig en smule for at gjøre ham tryg — men som en fiffig liden djævel vidste hans mistænksomhed at forstikke sig i alle samtalens smuthuller.

— Der kom tilsidst en pause, en lang pause, — hun sad med halvlukkede øine, bagoverlænet, bleg og lidt træt at se til; det konventionelt venlige udtryk blev efterhånden fraværende og smerteligt. — Pludselig reiste hun sig i stolen, hendes store blå øine mødte hans; med et smil, hvis tungsindighed ikke var uden en let selvironi, spurgte hun:

«De tror mig ikke rigtig —? De har Deres tvil, Deres slemme tvil —. Å ja —,» sluttede hun halvt for sig selv.

«Nei, jeg tror Dem ikke altid,» svarede Barth alvorlig, «De er ikke noget ligefremt menneske.»

«Så —,» fru Ellinor reiste sig, «nei, nei — men kanske er jeg ikke så løgnagtig, som De tænker Dem,» hun gik, Barth fulgte efter, men

mr. Wheeler kom ham i forkjøbet: «Vil De spille bank iaften, fru Ellinor — Deres mand har stillet forslag? — Ikke? Det var kjedeligt. — Ikke glad iaften? Har nogen bedrøvet Dem? Må jeg få Deres tilladelse til at henrette synderen.»

«Der kommer han,» smilte fru Ellinor.

«Hrr. Barth, Deres skjebne er i dette øieblik afgjort. De eller jeg. Ud af sagaen. Og så snart som muligt. Bestem Deres tid.»

«Nei, gjør mig den tjeneste at vente, mr. Wheeler,» fru Ellinor tog hans arm, «syng den engelske drikkevisen endnu engang. Lad foreløbig hrr. Barth i fred. Endnu kan jeg ha brug for dere begge.»

VII.

Stor nyhed — ved du, hvad vi har narret mor med på? Gjæt, Henrik,» frøken Alette bød Barth sukker og fløde; de sad ved thebordet oppe hos assessoren.

«Henrik gjætter det ikke. Jeg vil også si, at det var et urimeligt indfald,» erklærede fru assessorinden rolig.

«Vi var i teatret forrige aften, og da vi gik hjemover, faldt far på den idé, at vi allesammen skulde gå ind på Grand og spise aftens.»

«Og mor havde igrunden ingenting imod det,» lo assessoren.

«Jo, jeg havde adskilligt imod det. Det blir antagelig første og sidste gang.»

«Å du likte dig nokså godt,» mente assessoren.

«Ja i spisesalen var der virkelig bra, men tobaksrøgen i kaféen? —,» assessorinden rystede energisk på hovedet, «og det selskab? —, jeg forstår ikke, hvordan de damer egentlig kan være beskafne, som besøger denslags steder. At herrerne indlader sig på noget af hvert — det har jo altid været så; men en dame, som endnu eier lidt smag —»

«Ikke så streng, lille frue,» assessoren la hånden beroligende på hendes arm, — «men ved du, at bureauchef Schytte havde set os den aften —?»

«Det er ikke muligt,» udbrød assessorinden, «hvor det var kjedeligt —»

«Jo, assessorinde Barth, f. Liljenberg, er bleven set paa Grand onsdag aften klokken halvtolv — drikkende kaffe — gud ved, om hun ikke også røgte cigaretter —.»

«Fy, Severin — du er formelig uartig. Så ondskabsfuldt af dig og Alette at benytte sig af min eftergivenhed!»

«Stakkars mor,» Alette klappede fruens magre og rynkede kinder; da moren ikke straks lod sig formilde, satte hun sig på lænestolens arm, la sit spinkle og smidige legeme ind mod assessorinden, sin kind mod hendes. Den gamle frue smilte. Barth blev slået af ligheden mellem

de to ansigter: smale og regelmæssige, den samme fine mund, de samme rolige gråblå øine; morens udtryk lidt sløvt og indholdsløst, datterens klogere og livligere. Over dem begge noget af denne fredelige uberørthed, denne afsides stilfærdighed, der ikke sjelden kommer til at præge kvinder, som i gode kår lever et forholdsvis ensomt familieliv, med ligesindede og stedsevarige bekjendskaber, med begrænset og ensformig selskabelighed — i besiddelse af en ret solid og ret borneret dannelse. — Han kom til at tænke på, at den lille frøken Alette, så forstandig og varmhjertet som hun igrunden var, i lidt friere omgivelse måtte kunne bli et mønster på en ung husfrue —.

«Men hvad skal vi iaften finde på for at more kandidaten?» spurgte assessoren, «han er naturligvis forvænt fra de glade kredse, han pleier at vanke i.»

«Hvad er det for glade kredse, far mener?» spurgte assessorinden, «vi har set dig så lidet i den senere tid, du har vel været optaget med dine venner —?»

«Og veninder,» fortsatte assessoren, «du kommer hos Krohgs — ikke sandt?»

«Konsul Krohgs — det er ikke muligt,» dubrød fruen.

Barth smilte: «Jo, jeg har været der endel i den senere tid.»

«Jeg troede ikke, du passede sammen med denslags mennesker,» mente fruen lidt bebreidende, «jo — det er nok en glad kreds. God familie igrunden — men —,» hun rystede på hovedet.

Frøken Alette, der var rykket tilbage til sin plads ved themaschinen, så snart på moren og snart på sin fætter:

«Er det den Ellinor Krohg, fru Schytte talte om?»

«Ja, barn — netop hende.»

«Herregud, lille frue,» assessoren tømte sin kop, «Henrik er en kjek gut, han tar ikke så let skade.»

«Javist, Severin, men ingenting er farligere end —»

«Falske og skjønne kvinder,» lo assessoren og reiste sig, «hør, Henrik, end om du tog dig en borgerlig whist iaften med os gamle —»

«Omforladelse, far, er jeg også blit gammel?»

«Nå du Alette, stakkars liden, du får ialtfald finde dig i at dele de gamles fornøielser. Ved du, min gut, Alette har det lidt trist her hjemme med os to ældre mennesker —»

«Å far, du ved, jeg kjeder mig aldrig —»

«Du lar ialtfald ikke os merke det. Men det var det, jeg vilde si: jeg synes, det var ligeså rimeligt, min kjære kandidat, at du tog din egen kusine med dig engang imellem, istedenfor at farte om med denne fru Krohg —.»

«Men far —,» Alette nærmede sig afværgende; hun var bleven ganske rød.

«Å for den sags skyld,» erklærede fruen i en værdig tone, «jeg tror ikke, Alette ønsker at ha det anderledes, end hun har det. Desuden vilde jeg ikke like, at hun skulde færdes for meget ude —.»

«Hvis Alette bryr sig det allerringeste om det, så ved hun nok, at ingenting skulde være morsommere for mig —,» Barth var en smule forlegen.

«Jeg mener heller ikke, at hun burde drive omkring på restauranter,» begyndte assessoren sin forklaring.

«Nei gud fri os —» lød det indigneret fra fruen.

«Men en ung pige har imellem godt af at komme ud, træffe jevnaldrende. Alette sidder formeget inde. En liden spasertur nu og da, en gang imellem i teatret, kanske også en kjøretur — jeg tænkte, Henrik kunde få lidt

fart i hende — du ved nok, lille frue, at ingen er mere ræd for sin datter end jeg; men Henrik stoler jeg altså på —.»

«Det er stive krav, du stiller til en stakkars fætter,» lo Alette, der var kommet sig af sin usikkerhed.

«Nei, men —,» begyndte Barth.

«Å tøv,» Alette bøiede sig frem over hans stol og la hænderne på hans skuldre, «ikke bry dig om, hvad far sier; han vil bare erte mig, du skal nok slippe, kjære fætter —.»

Barth fakkede hendes hånd, en fin liden mager hånd: «Nei, du slipper altså ikke. Nu har jeg fået lov af din far, og imorgen kommer jeg for at hente dig.»

«Men jeg vil ikke,» erklærede den unge dame så afgjørende, at hverken hendes far eller Barth vovede flere indvendinger, hun befriede sin fangne hånd og begyndte at dække af thebordet.

«Når Henrik engang imellem bryr sig om at være sammen med os, så ved han jo, at han er velkommen til thebordet kl. 6,» henvendte hun smilende til faren.

«Jaja, Henrik, her er ikke så morsomt som hos Krohgs, men du ved, du er velkommen,» gamle assessoren begav sig hen til tobaksbordet,

«her er din pibe, jeg har bundet et rødt bånd om den, for at ingen anden skal røre den — vil du ikke ha lidt tobak ovenpå alt det thevand? Jeg går ind på kontoret en liden stund, dere kan gjøre klar til whisten.»

— Også fruen havde nogle småting at besørge, i kjøkkenet. Da Alette var færdig med thestellet, spurgte Barth, om hun ikke vilde spille et stykke for ham. Han havde slået sig ned i sin vanlige lænestol med den rødsløifede pibe; Alette tog plads ved pianoet. Sådan havde de to unge siddet mangen aften, lige fra hans første studenterdage. I den senere tid: — assessorinden havde ret; hans besøg var blevne sjeldnere. Og alligevel — hvergang han sad på sin gamle plads, indfandt sig det samme lyse og stille velbefindende: der var her den samme lune hjemlige luft som i hans forældres dagligstue; lidt trangere synskreds måske: den kjære frue, født Liljenberg, havde jo sine fordomme og sine egenheder — så elskværdig som hans mor var nu heller ingen anden kvinde i verden! — Men en situation som den iaften: en vintereftermiddag, efter et hyggeligt thebord — en duft af gammel dannelse og gammel velstand over det hele — var for ham altid særlig bestikkende. Og den unge kvinde ved

pianoet — det dæmpede og musikalske foredrag — en melodi, han nu havde hørt i mer end én skumringstime: der dukkede op en forestilling hos ham, at således måtte også hans hjem bli; det var dette her, man forstod ved hjem, det hjem, som i længden alene kunde gjøre ham lykkelig.

Alette var vel en tolv år, dengang han blev student, en spinkel bleg tingest med et gammelklogt ansigt. Han syntes næsten, hun nu gjorde et yngre indtryk. Hun havde aldrig været vakker — skjønt: nu var hun igrunden vakker. — Hendes legeme havde vundet en elastisk sikkerhed, en streng og dog modent ungdommelig ynde — — hun forstod også bedre end de fleste damer at klæde sig. En særegen skjønhed var der over hendes udtryksfulde skuldre; når hun talte, bevægede de sig altid; de ledsagede hendes smil og hendes alvor, de gjorde hendes forundring end mere barnlig forbauset og hendes pludselige distraktion end mere adspredt.

Hun holdt pludselig inde med spillet, vendte pianostolen, blev siddende et øieblik og syntes at ville si noget — blev næsten umerkelig rød og reiste sig:

«Nu får vi vel gjøre whistbordet istand.»

Men borte ved et vindu blev hun stående; gardinet var ikke blit nedrullet; hun så ud, på de mysende gaslygter og Stortingsgadens travle færdsel. Det var halvmørkt, hvor hun stod, og Barth kunde ikke se hendes ansigtsudtryk, da hun vendte sig og lidt mere ligegyldig end nødvendigt henkastede:

«Er der svært morsomt hos . . . Krohgs?»

«Å ja — det er et gjæstfrit og livligt hus.»

Der blev en pause.

«Liker du hende?»

«Hun er ialtfald et merkeligt menneske. — Det er ikke alt hos hende, jeg liker.»

Alette blev stående ubevægelig og stirrede ud mod gaslygterne.

Barth reiste sig for at lægge sin pibe bort. «Hvad tænker du på?» spurgte han, da han var kommet lige hen til hende.

«Jeg?» det lød næsten forskrækket, «ingenting. — Men der er jo far, vi må skynde os at gjøre istand til whisten.»

«Endnu ikke færdig?» lo assessoren, «hvad har dere bestilt?»

«Ingenting,» Alette forsvandt for at hente kortskrinet.

*

Hvoraf det kom sig, der var uro i luften den aften i assessorens fredelige dagligstue. Det var til en begyndelse fruen, som havde endel på hjertet – om dette «moderne». Svagt modsagt af Barth, talte hun om moderne damer, om det unge moderne Kristiania ideth eletaget. Hun var rystet over den fart, «radikalismen» de sidste år havde taget: «Snart ved de unge ikke forskjel på godt og ondt.»

Assessoren tog etpar solide drag af sin pibe:

«Tja, den lille frue er slem — men så ganske uret har hun neppe. Vi gamle ser rigtignok tingene en smule på afstand, men etslags indtryk får man alligevel. Det forekommer mig,» han strøg langsomt sine hvidgrå whiskers, «det forekommer mig, at vore unge i flere henseender er på farlige veie. Jeg mener ikke netop i politiken: der behøver vi sikkerlig ikke at vente længe på omslaget — jeg mener det mere personlige liv. Jeg har fået det indtryk, at vore unge væsentlig har to principer — to respektable principer, men farlige. — Tja — vore bedsteforældre havde et begreb, som hed «dyden», et overmåde ubestemt og overfladisk begreb, men det gav alligevel etslags rettesnor. Under enhver om-

stændighed fordrede «dyden» et vist ceremoniel, den blev dyrket under anvendelse af visse gavnlige former. — I min ungdom var der et begreb, som hed «ære» — det var også lidt hult. Men vi gik da ialtfald efter visse love — noget var korrekt, og noget var mindre korrekt. — For nogle år siden havde enkelte af vore digtere det travlt med at konstruere et begreb, som de kaldte «sandhed» — det skulde ungdommen lære at følge. Jeg ved ikke, om dere nu længer sætter synderlig pris på den lærdom — lidt godtkjøbs var den vel også. Efter hvad jeg kan forstå, er denne sandheds forkyndelse nu bleven afløst af to populære doktriner, af beslegtet oprindelse: toleranse og naturens ret. Følg dit naturlige instinkt, om det lader sig gjøre; det har retten og lykken på sin side. Og døm ingen; altting har sin undskyldning. Ikkesandt — omtrent slig lyder de unges moralske katekismus?

Toleranse er bra nok. Herregud, en gammel jurist som jeg har set såpas meget, at han blir tolerant. Men ikke officielt. Privat, i al stilhed kan man gjerne undskylde og ta tingene i den bedste mening. Men socialt trænges der en nogenlunde streng rettesnor — kald det «dyd» eller «ære» eller hvadsomhelst. Det

går pokker ivold; når alle og enhver, i gjensidig toleranse, skal følge sine naturlige indskydelser. Selvfølgelig: til en vis grad har menneskenaturen altid, til alle tider og i alle forhold, vidst at komme til sin ret. Men man må ikke gå ud fra denne ret; det er for farligt. Man må f. eks. ikke søge lykken med den bevidsthed: findes den ikke i det første forhold, du knytter, så kan du bryde op fra laget og søge videre; i de unges kodeks heder det kanske ovenikjøbet: det er, hvis man skuffes, ens pligt mod den hellige natur øieblikkelig at fortsætte jagten. — Ikke såsnart har to unge mennesker gået hen og giftet sig, før de begge begynder at lugte på sit ægteskab: er lykken tilstede eller er den ikke tilstede, er der nok eller for lidet af den, er den af første eller anden kvalitet? Og hvis den ikke er af første kvalitet, så gud nåde ægteskabet.

I et ungt og lidet fæstnet samfund — som vort — er sådant noget farligere end andetsteds. En hel del alvorlige og retskafne unge mennesker vil med germanisk grundighed føre sin «livsanskuelse» ud i praksis. De har befriet sig fra alle fordomme — de smiler ad den tyske «Sittlichkeit» og finder den franske

«convenance» overflødig og uærlig. Følgen blir en Babels forvirring i alle begreber og forhold. — Du ser, mor selv er smittet,» sluttede assessoren smilende, «hun går på Grand og forleder sin datter til det samme.»

*

Da Barth vandrede hjemover fra assessorens, vendte nogle af aftenens indtryk stadig tilbage. Den længsel, der var kommet over ham, mens Alette sad ved pianoet — assessorens bemerkninger om det moderne ægteskab — ledede ind på en række af forestillinger, som samlede sig i billedet af et hjem, et godt og fint og fredet hjem, hans eget, det hans arbeide skulde skabe ham —.

Men som en lunefuld modsigelse steg der et andet billede frem. Igjennem disse værelser, der skinnede af borgerlig hæder, vandrede der en kvinde, høi og slank, med hårde blå øine og et hånligt smil. Og hans hjems helligdom fyldtes efterhånden af lystige stemmer og fremmede ubehagelige ansigter. — Og alt andet blev borte i den brogede forvirring.

VIII.

Barth arbeidede sig omhyggelig igjennem etpar af sagens dokumenter, noterede og sammenlignede — han læste videre, fremdeles med interesse, — ganske tilfældig kom han til at se på sit ur: snart 1. Han så, også tilfældig, ud af vinduet. Fint frostveir. Nede i Dronningens gade lå sneen gulbrun og hårdtrampet, fortaugene var næsten afskrabede — mange mennesker ude. En høi dame i pelsverk — det var ikke hende, men det lignede hende —.

— — denne uro var høist umotiveret, den var kommet snigende ind mellem papirene, en forvirrende og ødelæggende uro, der gjemte bort de notater, han netop skulde bruge, der gjorde modpartens påstande til hans egne og forvekslede skjønsmændene med den høie dame,

der netop var passeret. Han blev mere og mere utålmodig: hvad var der iveien med hans hjerne?

— — lidt efter var han på vei opover gaden. Han havde sopet dokumenterne sammen i forskjellige, dertil afpassede, vældige konvolutter. Han tændte sig en cigar og befandt sig vel — et stjålent og utrygt velbefindende — han skammede sig lidt, og han var ikke vis på, hvorhen hans ben behagede at føre ham.

Var han forelsket? Neppe. Var der idetheletaget noget påfærde? — Han kunde ikke negte, at han nu hver morgen var gået ud med den tanke: vil hun være at se idag, vil du mellem de mange spaserende pludselig skimte en høi dame —: hendes gang, hendes sorte pelsverk, hende selv, smilende —; vil hun stanse, eller du, og vil dere veksle nogle ord, nogle almindelige ord, som det alligevel skulde være morsomt at få sagt — eller vil dere glide hinanden hilsende forbi?

Hvad var dette for noget? En svag og uklar længsel, som kanske bare betød, at der var noget ugjort, at han ikke havde hende på det rene: hvem er hun egentlig? Den irriterede ham og lokkede ham, denne uvished: er hun merkeligere end de mange andre, eller

er hun bare klogere og mere fordærvet? Og selv om hun bare var klogere og mere fordærvet — det havde en vis ubekjendt interesse for ham. Hun var en ny kvinde, en fremmed og sjelden — for ham.

Var så det alt? — Denne stille og bløde usikkerhed, som fyldte ham, hvergang han tænkte på hende — en følelse af, at han gik og bar på en smilende og sørgmodig hemmelighed, hvorfor og når var den kommet —?

Om han traf hende idag —? Endnu etpar sammentræf, og usikkerheden var kanske over; forhåbentlig var han snart ovenpå.

— Og det hændte sig, at han et stykke nedenfor Grand fik øie på konsul Krohg og lidt efter hende. De kom gående langsomt opover. En heftig glæde overraskede ham. Han hilste og stansede op. Krohg hilste meget venlig igjen. Fruen gik ham næsten forbi, før hun vendte sig. Hun så på ham med et hurtigt og sky, næsten uvilligt blik, — var meget alvorlig og sa omtrent ingenting. Krohg og han vekslede nogle almindelige bemerkninger, og de passerede videre.

— Barth fortsatte opover gaden i en besynderlig og ophidset stemning. Hvorfor havde hun været så uvenlig! Havde hun fået imod

ham, eller var der hændt hende noget ubehageligt — var hun i dårligt humør?

Da han ikke vidste noget rimeligere at foreta sig, gik han ind på Grand, fik sig en seidel og en avis, som han forresten allerede havde læst på kontoret. Han blev siddende med den i hånden og stirrede ud for sig. Pludselig så han hende gå forbi — alene.

Den første tanke, som slog ham, var ikke særlig smuk. Han havde dannet sig en forestilling om de kloge og fordærvede kvinders kunstgreb, som øiebliksvis gjorde ham mere skeptisk end nogensomhelst gammel praktiker. — Dette her var sikkerlig ingenting andet end snedigt koketteri? Han bestemte sig resolut til at bli siddende. Han forlangte endogså en seidel til.

Men hendes alvorlige, lidt tungsindige udtryk begyndte at plage ham. Hvad var der iveien?

— egentlig vilde han angre det, om han ikke benyttede anledningen. — Hun var kanske allerede ude af syne — Gud ved, hvorhen og med hvem? — Han skyndte sig at gjøre op, greb sin hat og ilede opover gaden i en slig fart, at han holdt på at snuble over en knurrende hund. Halvt ubevidst gav han den et kraftigt rap med sin stok, til stor forargelse for etpar

ældre damer, der formodentlig stod i et eller andet forhold til det mishandlede dyr; med et kort hyl skvat hunden ud i gaden. — Hans skarpe syn opdagede hende snart høit oppe i Slotsbakken. Såvidt han kunde se, var hun fremdeles alene. — Nogle minutter efter havde han indhentet hende.

— Hun så forundret paa ham, — ikke uden interesse, syntes han.

«De her — og næsten anpusten,» hun smilte. Hun holdt pludselig inde og tilføiede, i en hård og fremmed tone: «glemte De kanske at si noget, da De mødte os dernede?»

«Ja, jeg glemte at si noget,» bemerkede Barth rolig og bestemt, «at spørge om noget. Jeg indbilder mig, at De af en eller anden grund pludselig har fået imod mig — er det sandt?»

Hun var bleven rød, en svag rødme, der gav hendes brunlig blege kinder en fin og dyb farve —; hun stirrede med en egensindig mine ned i sneen; det lod ikke til, at hun fandt for godt at svare.

«Er det sandt?» gjentog Barth.

Med en langsom hovedbevægelse vendte hun ansigtet mod ham; der var en myg og dunkel glans i hendes blå øine.

«Nei. — Men jeg begriber ikke, hvad ret De har til at spørge paa den måde?»

«Jeg spør, fordi — —,» Barth var et øieblik usikker, han havde nær sagt: «fordi jeg holder af Dem,» — «fordi det har stor interesse for mig,» fuldførte han sætningen.

«Nei jaså. Jaså. Men hvis nu jeg har interesse af at tie stille?»

«Det tror jeg knapt, De har. — Fru Krohg, det vilde gjøre mig meget ondt, om De på grund af en eller anden misforståelse har fået imod mig. Jeg beder Dem at tale ligefrem.»

«Men hvis det nu ikke var nogen misforståelse? Og hvis jeg havde vanskeligt for at tale ligefrem?»

«Hvis — hvis —! Så tal da ud.»

«Nei,» sa hun kort og lidt heftig; de blev gående nogle øieblikke tause, hun med hovedet lidt forover, med halvlukkede øine; han søgte forgjæves at fange hendes blik.

«De kan ialtfald si, om De er vred på mig,» hans stemme lød myg og afbedende.

«Jeg har ingen grund til at være det. Kanske er jeg vred på Dem alligevel, kanske er jeg bare misfornøiet med mig selv. Nå — det skal vi altså ikke snakke mere om. Hvis De vil ha lidt tålmodighed med mig, blir jeg snart

hyggelig. — Jeg har et ærinde op i Homansbyen, vil De følge mig?»

— «De kan f. eks. tænke Dem,» sa fru Ellinor en stund senere, «at man går og længes forfærdelig efter noget, længes, så man er syg og lidt gal — når man så er blit rigtig umulig og modløs, så ser man en vakker dag — pludselig — dette noget komme, det er endnu langt borte, men det nærmer sig ialtfald — —»

«Ja. Og så?»

«Ja, så vil man ikke. Så hverken kan eller vil man. Så skynder man sig heller afveien —.»

«Er ræd, mener De —?»

«Ja, man er ræd, meget andet også. Man vil ikke. Når det kommer, så vil man ikke.»

«Nei, man er ræd — og bare for en tid —.»

«Her skal jeg ind. De bør ikke vente. Jeg blir vist nokså længe. Hører De, jeg blir vist længe. Adjø,» hun forsvandt i porten.

Han blev stående at se efter hende. — Han var ikke vis på, om han havde gjættet rigtig. — Langsomt begyndte han at gå nedover. Men ved hjørnet af Parkveien stansede han op. Her vilde hun antagelig passere. Og han måtte endnu tale nogle ord med hende. — Han for-

søgte at ta sig sammen og overveie situationen, men han var altfor febrilsk.

— Den ene sporvogn efter den anden ramlede forbi og forsvandt i svingen til Welhavens gade. Drosjekuskene på hjørnet ligeover begyndte at bli opmerksomme på den ihærdige mand, der ikke vilde røre sig.

Men der var hun.

«Står De her? Har De ventet alligevel? Stakkars Dem,» hun lo.

«Det skulde De altså ikke gjort,» vedblev hun, da de gik nedover gjennem Slotsparken, «De får mig jo næsten til at tro både det ene og det andet.»

«F. eks. at jeg er på vei til at bli forelsket.»

«F. eks. det, ja. Og det skal De efter forlydende ikke egne Dem til.» — Hun så pludselig på ham med et næsten fiendtligt udtryk: «idag liker De mig ikke. Og det har De heller ingen grund til. Idag er jeg afskyelig. Men det er ikke min skyld, at De har fulgt efter mig. Det er ikke min skyld, at De har ventet på mig. Si, at det ikke er min skyld,» den lidenskabelige tone næsten skræmte ham.

«De er så underlig idag, fru Krohg —»

«Underlig. Jeg er ikke det ringeste under-

lig. Jeg vil bare, De skal la mig være i fred. Hører De: la mig være i fred.»

«Det kan jeg ikke,» sa Barth lavt og bestemt. Deres øine mødtes. Det blik fortalte måske mere, end de selv vidste.

Et øieblik efter slog hun om, til en bitter og lystig tone; der blev ingen tid til at forfølge virkningen af de sidste ord; hun vrængte hans svar, var ubehagelig og lo forceret.

«Vi er flyttede til byen nu. Jeg får vel hjem og se en smule til middagen,» de var stansede nede på Karl Johan.

Han fulgte hende hjemover.

«Jeg vil ikke bede Dem til middags,» sa fru Ellinor. «Ikke idag. De ved godt hvorfor. Jeg vil spare lidt på Deres velvilje. Idag vilde jeg slide for sterkt på den.»

«Vi har truffet hinanden under vanskelige forhold,» sa Barth eftertænksomt.

«Ja det ved Gud, vi har. Si mig, hrr. Barth — tror De, at noget, som begynder slet — under mistro og fint bedrag og letsindighed — at det nogengang kan bli vakkert, for alvor vakkert?»

Barth betænkte sig: «Jo.»

Fru Ellinor rystede på hovedet: «Jeg er bange, noget ondt blir siddende igjen. — Ser

De, hrr. Barth, er man engang blit indfiltret i løgn og modsigelser og tvil, så er man akkurat som en flue i en spindelvæv, — Jaja, gudskelov, at jeg har truffet Dem alligevel. Adjø.» De trykkede hinanden fast i hånden.

IX.

Krohg reiste sig fra kaffebordet:

«Jeg får nok ned til kontoret nu. Agter dere at være hjemme ieftermiddag?»

«Ja, her er igrunden allerhyggeligst,» frøken Lolly drev med hænderne på ryggen hen til den lille kamin, som Krohg mest for syns skyld havde ladet anbringe i røgeværelset, «ikkesandt, Ellinor, så sætter vi os her bort og holder skumring. Og så får vi the og engelsk syltetøi og prater om gamle dage —.»

«Hvorfor netop om gamle dage?» spurgte Krohg smilende.

«Fordi — fordi — det passer bedst — tror jeg.»

«Jaså — det passer bedst. Jeg troede ellers,

unge damer gjerne anvendte denslags timer til at veie og vrage sine kavallerer.»

Lolly nærmede sig svogeren:

«Nei du, Ellinor snakker aldrig om sine kavallerer — og jeg har jo ingen —»

«Har du ingen? — stakkars liden,» han tog hende let om livet og førte hende hen til søsteren, der indtog en halvt liggende stilling i sin lænestol, «kan ikke du hjælpe hende — med lidt af din overflødighed?»

Søstrene lo.

«Havde jeg så sandt selv noget, som duede —,» sa Ellinor, «så tror jeg næsten —»

«At du vilde overlade det til Lolly? Det var vakkert tænkt. Vil du f. eks. kunne bekvemme dig til at skjænke hende mig, — din egen gemal?»

«Dig disponerer jeg vist ikke over. Desuden håber jeg, Lolly har såmegen forstand, at —»

«Har du, Lolly? — kan der slet ikke være tale om mig —?»

«Å du, tøvekop. Du er jo Ellinors mand og dermed basta. — Du er forresten en hyggelig fyr, så jeg synes, Ellinor godt kunde være lidt blidere imod dig —.»

«Så det synes du. Hører du, Ellinor?»

«Ja, jeg hører.»

«Nu f. eks.,» vedblev Lolly, som syntes, indledningen havde været heldig, «nu f. eks., når du skal gå på kontoret, bør du smukt kysse hendes hånd, og så burde Ellinor klappe dig på hovedet og si: adjø kjære mand, kom tilbage, så snart du kan. — Sån skulde det være. Husk på, at dere er ægtefolk.»

Krohgs hånd hvilede endnu, løst og tilfældig, om Lollys liv. Han så beundrende på hendes friske smil og kloge barneøine.

«Skal vi gjøre det? — for at føie barnet,» spurgte Krohg.

«Gjerne for mig,» fru Ellinor reiste sig, «svært, hvor dere er kjærlige forresten,» Krohg slap Lolly, som et øieblik betragtede ham forundret og derpå ganske rolig tog hans arm, — «men skal du gå,» vedblev fruen, «så er det bedst, vi besørger ceremonien med det samme.»

«Nei tak, Ellinor,» Lolly svingede Krohg til siden, «ingen sure miner — blid, hører du, blid — så-å, kys ham nu —»

Ellinor lo og kyssede ham: «Herregud, et kys mere eller mindre —»

«Det er et urigtigt raisonnement,» sa Krohg, «sparsomhed i statshusholdningen. Jeg er forøvrigt fruen særdeles forbunden.»

Lolly slog ham let på kinden: «Ikke denne tone. Du har nok glemt, hvad jeg sa.»

«Nei, men nu må jeg altså skynde mig. Adjø fru Krohg, adjø lille fredsdronning —»

«Det er sandt,» råbte Lolly efter ham, «jeg har glemt at fylde cigaretter i frakkelommen din — vent et øieblik, vent, nu kommer jeg —.»

Da Lolly havde røgtet dette hverv, som hun samvittighedsfuldt besørgede hver eftermiddag, Krohg gik til kontoret, kom hun tilbage, tog Ellinor om livet og førte hende til kaminkrogen, hvor begge søstre slog sig ned.

«Du —,» begyndte Lolly efter en lang pause.

«Ja?»

«Du — ikke bli sint på mig — men — —»

«Men?» Ellinor trak Lolly hen til sig. Lolly la hovedet i søsterens fang og så op mod hendes ansigt.

«Er det ganske nødvendigt, at — du og Krohg er så — fremmede mod hverandre?»

«Ja, det er nødvendigt,» Ellinor smilte.

«Jeg synes, det er så ondt. Jeg er så bedrøvet over det.»

«Så — stakkars lille pus — du har et godt hjerte —.»

«Jeg har ikke noget godt hjerte,» mente Lolly egensindig, «slet ikke bedre end du ialtfald — slet ikke. Men jeg syntes — —»

«Nå —?»

«Jeg syntes, at dere måtte kunne ha det så deiligt — — ofte, om nætterne, når jeg ligger og tænker på alt det, jeg har hørt om dagen, og på alt det, som jeg ikke forstår, så undrer jeg mig over, hvad det kan være, som gjør dere to så kolde mod hverandre — — og så længes jeg — og er bange — å, det er så rart, Ellinor —»

Ellinor klappede hende langsomt over hovedet:

«Er der ingen, du bryr dig om?» hviskede hun.

Lolly reiste sig bråt i stolen; hun rystede på hovedet: «Nei, der er ingen — ingen. Hvor kan du falde på det?»

«Nei — jeg bare spurgte —»

«Men det er så rart. Og jeg blir bare bedrøvet, når jeg tænker på det altsammen. — Du Ellinor, la os heller snakke om gamle dage — —.»

*

Krohg havde snart besørget den nødvendige korrespondence; der var, for en gangs skyld, ikke ret meget at bestille på kontoret, ialtfald intet uopsætteligt. Han var nervøs og urolig, — han holdt ikke ud at sidde der ved skrivebordet, — han måtte hjem; mon de sad alene, Ellinor og Lolly — snakkede kanske om ham? — hvor hun var sød, stakkars liden, hvor hun endnu dårlig forstod at tyde livet. — Hvor to søstre kunde være forskjellige. Mon det var hans skyld, at Ellinor —? Naturligvis —. Skjønt —? Åja, det kunde jo være detsamme, det var for sent at gjøre nogen ansvarlig. Desuden — hvem kan være ansvarlig? Man er jo en anden, for hver dag der svinder; lempelig støber tiden mennesket om, støber det i former, der ikke er hamrede af menneskelig vilje. — Stakkars liden! Hvor det var en underlig følelse — stille og beskeden, en fremmed og ængstelig —, dette slanke blonde pigebarn vakte hos ham. En blid og behersket alvor — den varme, der gjenopliver en gammel hædersmand, når han ser på en vakker og klog datter. Ånei — tøv, humbug — tøv, tøv. Nils Krohg, den følelse kan ikke du præstere! I det fallitbo, som engang var din sjæl, findes der ingen reelle værdier. Din sjæl eier nok endnu en og

anden blank skuemynt, men du selv, som kjender den store deficit, du lader dig nok ikke bedrage. Falske er alle dine veksler; du holder dig oven vande ved uendelige fornyelser. Du nytter din sidste spændkraft, men éngang — og kanske nokså snart — kommer en stille opgjørets time, da du ikke længer eier en halvløiet følelse at byde dig selv, trætte og hungrige mand, til næring — da det hele er forbi, da du sidder ved tomt bord i din sjæl — da lidenskabernes sidste åre er udgravet og lysternes sidste skakt er udpint — — og hvad er der så andet at gjøre, end at overgive sit bo til den store skifteret, i hvis mørke gjemmer en falleret menneskeskjæbne er bedst faren —.

Men en slig mand som du, min kjære Nils Krohg, må ikke se på en ung pige, allermindst på hende. Du får skrabe sammen de sidste levninger af en gentleman, du endnu eier, og gå hende taus og ræd forbi.

— Krohg gik ikke hjem? han drev en halvtime rundt i byen, traf omsider slet selskab, etpar tarvelige unge levemænd, og sluttede ikke før langt på nat. Tiden indtil 12 tilbragtes væsentlig på en varieté; bagefter gik man op til en af selskabet, en toogtyveårig ætling af en velanseet Kristianiafamilie, hvis formue nu syn-

tes at skulle forvilde sig på en måde, der afgav en spøgefuld kontrast til familiens borgerlig brave traditioner. Kl. fire—fem — efterat værten havde sprængt den sidste bank og således fået nogen revanche for det uheld, der tidligere på natten havde tyndet seddelbunken i hans tegnebog — skiltes man; røde i hovedet og let anløbne, endnu meget vågne, fornøiede over den stilfulde anvendelse af natten, skiltes de brave unge mænd, efter at ha aftalt, hvem der næste gang skulde ha den ære at indbyde selskabet til fortsættelse af sporten.

Uagtet Krohg var en ihærdig spiller og endog gjerne en aften imellem tog sig en «bank» med sin frue og Lolly — en fornøielse, der altid blev ham forholdsvis dyr, såsom fru Ellinor og Lolly nærede den kvindelige opfatning, at damer nok kan vinde, men ikke tabe — havde spillet inat ingen fornøielse skaffet ham. Og da han var kommet hjem, i dunkelgråt morgenlys, og helt ædru efter den lange spasertur havde tændt lampen i sit soveværelse, var den irritable misstemning, han ikke havde kunnet fordrive, så sterk, at han foreløbig opgav ethvert forsøg på at få sove. Han skjænkede sig et glas vand, tændte en cigaret og slog sig ned i en dyb lænestol.

Med let sentimental, en smule sprukken stemme reciterede han halvhøit et vers af Baudelaire:

«Rien ne peut l'égayer, ni gibier, ni faucon
Ni son peuple mourant en façe de balcon.
Du bauffon favori la grotesque ballade
Ne distrait plus le front de ce cruel malade;
Son lit fleurdelisé se transforme en tombeau
Et les dames d'atour, pour qui tout prince est beau,
Ne savent plus trouver d'impudique toilette
Pour tirer un souris de ce jeune squelette.
Le savant, qui lui fait de l'or, n'a jamais pu
De son être exstirper l'élément corrompu,
Et dans ces bains de sang, qui des Romains nous viennent,
Et dont sur leurs vieux jours les puissants se souviennent,
Il n'a su réchauffer ce cadavre hébété,
Ou coule au lieu de sang l'eau verte de Léthé.»

«L'eau verte de Léthé,» gjentog han med bedrøvet røst. De melankolske vers virkede for et øieblik behagelig mildnende:

«Et les dames d'atour, pour qui tout prince est beau,
Ne savent plus trouver d'impudique toilette
Pour tirer un souris de ce jeune squelette.»

Did måtte man altså komme. Det var dog noget, denne tause, stivnede, hånlig ensomme livslede, — det var, trods alt, den eneste varige glæde. «L'élément corrompu» — når det endelig engang nåede til at fylde ens sjæl, når giften havde gjort ens blod grønt som Lethes vand,

— da havde Jorderig måske en stakket salighed at byde.

Han måtte smile: til syvende og sidst manglede han rimeligvis «l'élément corrompu»; denne bitre og mægtige gift var forbeholdt andre, mænd med medfødt fordærvelse, med sygdommen suget ind fra modermelken, med ødelæggelsen liggende færdig i deres legemer til tidligt udbrud — — han, den energiske arbeidsmand, der havde skabt sig en formue, — den seige og smidige vivør, der havde flere erotiske eventyr på sin samvittighed end nogen af hans mange kamerater — han manglede her de rigtige dispositioner, hans sygdom måtte være af en anden art.

— Men hvad var så denne lumske og truende anelse, der i det sidste år nødig havde forladt ham — en bleg og hæs rædsel, der listede sig hviskende efter ham — en ildesindet gjenganger, hvis skygge lignede hans egen, vandrende med en lyd som af nøgne fødder i svampet jord —? Var det sandt, at for hver måned, som gik, var han — Nils Krohg — bleven sløvere — at enhver nydelse, åndelig og legemlig, for hver måned blev ham ringere — at han ikke nu længer, om han samlede al sin spænstighed, kunde føle et øiebliks hel og mandlig lidenskab?

Var det sandt, at Nils Krohg, den uvorne udhaler, holdt på at bli gammel — at hans synder allerede hvilede for tungt på hans hoved? Var det sandt, at hin rædsel ikke var noget andet end forbud om langsom død — at dødens slimede tunge allerede slikkede hans lemmer? Al livets pinefulde lyst — al dets søde smerte — lidenskabens evige uro — alt det skulde kanske snarlig berøves ham? En vissen alderdom — eller kanske et paralytisk mørke — i vente? — om nogle år den sidste lysternes streng sprungen? — Og der var vel ingenting tristere og mere modbydeligt end en afdød erotiker, en forhenværende forfører. Lidenskaben udbrændt, bare en koldstivnet liderlighed tilbage. — Den angst, han følte, var muligvis lidenskabens dødsangst; muligens betød den endnu noget mere.

Han havde forlængst forladt den magelige stilling i stolen; næsten en time vandrede han værelset rundt; lyset skinnede allerede hvidt gjennem gardinerne; han slukkede lampen og begyndte at klæde af sig. I kjøkkenet nedenunder hørte han tjenestepigerne rumstere. Han var egentlig ikke søvnig, trængte et menneske at tale med, — tænkte et øieblik at gå over til Ellinor, som havde sit værelse på den anden side af gangen, og vække hende. Men det faldt

ham ind, at det igrunden var temmelig hensynsløst. Han la sig, blev liggende et øieblik og lyttede til et morgentog, som peb; rimeligvis havde han været træt alligevel, for etpar minutter efter, da pigen kom for at finde hans støvler, var han indsovnet.

X.

Krohg var reist en tur til Kjøbenhavn. Han havde ikke givet noget bestemt påskud.

«Når det blir ham for modbydeligt herhjemme, forsvinder han for en måneds tid,» fru Ellinor havde mødt Barth i spaseretiden om formiddagen.

«Kanske vil det si, at han herhjemme finder sig for lidet påskjønnet,» bemerkede Barth.

«Påskjønnet —. Af hvem? Af mig f. eks.?»

Barth nikkede.

Fruen lo og rystede på hovedet: «Hvem der har gjort ham landflygtig, ved jeg ikke. Jeg er ialtfald uden skyld.»

«Si mig, fru Ellinor —» begyndte Barth en alvorlig tone.

«Ja — nå, hvad vil De? skal vi også reise til Kjøbenhavn?»

«Nei, det finder jeg ikke nogen grund til. Men — hvis det gik an: jeg vilde så gjerne, vi engang skulde ha en aften for os selv. Vi har jo endnu aldrig havt en aften for os selv.»

Hun så glad på ham: «Hvor jeg liker Dem, når De tar på Dem det der høitidelige ansigtet — De har bestemt anlæg for den elegiske kurtise,» la hun til i en lystig tone: «Ved De, Barth, jeg har opdaget, at der er mindst fem forskjellige slags kurtisørbegavelser — —»

«Adjø, fru Ellinor —.»

«Adjø, fru Ellinor,» hærmede hun: — «Men så vent da, elskværdige alvorsmand. Jeg er virkelig glad over, at De vil anvende en stille aftenstund til bedste for en forladt frue.»

«Kan De ikke være Dem selv idag, fru Ellinor, og lægge bort den tone. De har engang indrømmet mig, at jeg skal få lov til at indta en anden stilling end alle Deres øvrige beundrere — at jeg skal få lov til at være Deres gode ven, som De stoler på og vil være ærlig mod.»

Hun mødte hans blik. De grå faste øine hvilede på hende med et udtryk af trist ømhed, som bragte hende til at glemme det kåde svar,

hun havde færdigt. Hun følte som en tung og mild stemning trænge sig frem — — en uforklarlig lyst til at græde, til at lægge sit hoved mod denne mands skulder og græde ud, betog hende, — der hun skred frem mellem de spaserende, korrekt, slank og smilende, hilsende til alle kanter.

«Vil De møde mig ved hjørnet — nedenfor der, jeg bor — så går vi i teatret iaften,» sa hun lavmælt, nikkede hastig til ham, og før han vidste af det, var hun dreiet af opover Universitetsgaden.

*

Udpå eftermiddagen klædte han sig om og gik ud. Det var stille, med tyndt snelag og svag frost. Der var en mængde mennesker ude, en sort vrimmel nedover Karl Johan. Han gik langsomt, med opbrættet frakkekrave og cigaren i munden. Hvor luften var frisk, hvor det var morsomt at glide forbi de mange mennesker, hvor han var sterk og sund; — en stille dyb glæde bragte hans blod til at banke hurtigere. Han følte, at alle disse mennesker omkring ham: han havde en venlig tanke for dem alle, — han ønskede dem hver især, at deres liv måtte

bringe dem en lykkelig stund, hvor glæden tog magten, hvor alt andet burde sig at tie.

— Men han havde ikke gået længe, før han begyndte at bli urolig, at se på klokken; og længe før det var rimeligt, var han mødt op ved hjørnet. Stiv og urørlig stod han på vagt; hvert nyt menneske, som dukkede frem i halvlyset deroppe i gaden, var måske hende; han havde en ubehagelig stivnet fornemmelse over panden af denne uafbrudte stirren. Pludselig gled der en høi mørk skikkelse op lige foran ham: det var hende.

På veien nedover til teatret sa de ikke stort, hverken hun eller han; de så på hinanden og smilte, og de så igjen på hinanden og smilte, som to børn, der ved, at de har en lang lykkelig aften for sig, og ikke et øieblik bryr sig om at huske — ikke kan huske, at ingen aften er så lang og så lykkelig, at den dog engang er forbi.

Og da de kom ind i teatret og havde taget plads i sin loge, forekom den gamle medtagne og lurvede bygning dem begge så kjær og koselig; og disse rækker dernede i parket, de kjendte ansigter, som de havde mødt i selskabslivet eller daglig var vante at finde på de samme steder, på Karl Johan, på restauranterne, her i teatret,

eller i koncertlokalerne — de blev en nødvendig ramme om deres egen stemning. De to i logen havde intet godt at vente af alle disse halvfremmede mennesker, snarere det modsatte; — en og anden kikkert rettede sig allerede ligesom truende op imod dem. Men alligevel: hvert kjendt ansigt, om det ikke havde været der, det havde været et savn. Det var nu engang deres by, dette sammenstimlede og brogede noget, som skulde betyde Norges hovedstad — denne luft var anderledes end luften i enhver anden af Jorderigs stæder, mættet af deres ungdoms søde og bitre minder, en underlig tåget og svagt berusende luft, altid i bevægelse, ligesom fyldt af et ungt folks sjæl, der kjæmper for at komme til bevidsthed.

— Der var première, et arbeide af en norsk forfatter blev stedet for publikums ansigt — den bys publikum, i hvis forhold stykkets handling havde sin rod. Men æren for det bifald, der for hver akt blev livligere, tilkom kun delvis forfatteren — den, der bragte livets varme med sig, det var en ung dame, der havde overtaget det kvindelige hovedparti.

Liden og bleg — med et smidigt, uroligt legeme og et glat fintformet ansigt, hvis magt lå i to sterke stålgrå øine, indfattede i let teg-

nede, langsomt buede bryn — øine, der kunde lyse op af vid og livsmod — der kunde bli dybe og tunge og slørede — eller kolde og spidse, ligesom slebne af had — — øine, der syntes at gjemme en dunkel og farlig gåde — — sådan var hun at se til, den unge kvinde, der vandt aftenens seier. Der var, selv for dem, der mere end almindelig nøie havde fulgt hendes udvikling, flere end én stor og glad overraskelse aftenen udover; og de, der væsentlig kjendte hende som den ungdommelig bedårende og fantasifulde kunstnerinde, man i forskjellige roller havde havt anledning til at beundre, blev ligeoverfor denne modne og stolte tragedienne betagne af en stille og forundret ærbødighed.

— En moderne tragedienne. Der var ingen store ubrudte linjer, intet af den mægtige sorgens enfold, intet af den høie og samlede pathos, som den gamle tragedies bedste fortolkere har søgt og ofte givet med gribende virkning —; Sophokles' og Racines dramatiske kunst, den slegterne indtil de sidste dage væsentlig har bygget på, vækker hos nutidens unge slegt mere beundring end gjenklang. Nutidens unge føler anderledes. Selv den sterkeste lidenskab er hos dem så gjennembrudt af steile modsætninger, så fuld af tvil og modsigelser, så lidet

én og hel, — så forskjellig fra det ene øieblik til det andet, — at den klassiske tragedies enstonige stormbrag klinger igjennem deres øren uden at finde den rette resonans. Beundring kan hin pathos vække, dyb og sterk beundring, men den er dog ikke af «vort eget».

Men denne unge kvinde gik sin egen vei. Hun gav af den unge slegts eget blod, gav med stor og fin og vanskelig kunst. Hendes spil var bevægeligt og nervøst og kompliceret, som det liv, der leves af det nittende århundredes ungdom; med aldrig feilende instinkt gled hun gjennem disse hastige og lunefulde stemninger, hvoraf nutidsmenneskets liv består; spirituel og gratiøs, ironisk, skeptisk, lidt sentimental, — i smertens lidenskab jaget og oprevet af mange og voldsomt brydende indskydelser — i sorgen resigneret, overlegen, overskuende alt i håbløs klogskab og dog lysten endnu, kjæmpende til sidste øieblik for den lykke, hun forlængst har opgivet — således gav det unge Norges største kunstnerinde «den moderne dame» i dramaet.

— — Fru Ellinor og Barth var begge sterkt grebne. Fru Ellinor sad ganske urolig, lidt foroverbøiet, og tog hendes spil ind med tilbageholdt åndedrag. Og når hun var ude af scenen, syntes fruen næsten fornærmet. «Men dette er

jo kjedeligt,» sa hun halvhøit til Barth. Alt det øvrige interesserede hende ikke, det vedkom hende simpelthen ikke, det var blot den éne kvinde, det gjaldt om: som hun gik der over scenen, var hun kommet hende så personlig nær; kvinden i dramaet og kunstnerinden, der gav hende, scenen og livet selv, det gled alt sammen — den unge dame i det lille nutidsdrama var med éngang blit et menneske, hun kjendte — kanske altfor godt.

*

Barth havde git sin husholderske ordre, at der skulde være aftens færdig til to efter teatertid; det var en gammel pålidelig dame, der kjendte hans smag og satte en stolthed i, at de små selskaber, han imellem gav, i materiel henseende intet lod tilbage at ønske.

Han var egentlig meget uvis, om fru Krohg vilde finde behag i dette arrangement, men da han, ved forestillingens slutning, på sin vanlige jevne og rolige måde berørte planen, fandt han igrunden selv tingen så naturlig, og fruen ligeså; de satte sig uden yderligere forhandlinger i en drosje og kjørte opover byen, hjem til ham.

Først da de stod der i entreen, og han hjalp hende af med tøiet, gik der som en sagte skjælven gjennem dem begge. «Hvor det er rart,» næsten hviskede hun. — «Jeg er så glad iaften, fru Ellinor, jeg har aldrig været så glad i mit liv.» Hun så på ham. Hans blik var så fuldt af ærbødig omhu, så ærligt og godt. Hun følte en tryg ro liste sig over hende — — og dog: hun vidste ikke selv, om hun ikke havde ønsket ham anderledes.

Men da han havde åbnet døren for hende, ind til spisestuen, og det klare rolige lys hvilede over den hyggelige anretning, gik det med éngang op for hende, at just sådan måtte han være, for at der kunde komme det præg af stille fest over aftenen, som de begge havde ønsket. Ved sin kouvert fandt hun en liden buket, og da hun førte de endnu våde roser op mod sit ansigt, gled der et fornøiet smil over hendes træk:

«Også jeg er rigtig glad iaften. Tak, Barth.»

— — Det store lavloftede lune rum var som fyldt af én glad hviskende stilhed. Deres stemmer lød dæmpede, og selv de almindeligste ord fik en blød og kjærtegnende klang; de smilte, og der var i deres smil en bange sorg; de fik tårer i øinene, uden at vide hvorfor, og

der var som en lydløs latter i deres tårer. Han la sin hånd over hendes, og deres bankende blod syntes at flyde sammen. Og deres øine mødtes, og blev hvilende i hinanden, og en dyb og tung, feberagtig glæde sænkede sig over dem.

— Da de brød op fra aftensbordet, tog hun plads i en sofa, og han i en lav lænestol ved siden af. Hun bøiede sig over ham og klappede langsomt hans hoved. Og han gled op ved hendes side, og tog hendes hånd i sin, og de blev siddende længe, tause og taknemmelige. — Og i spredte, usammenhængende ord begyndte han at hviske sine drømme, deres fremtids drømme. Billederne gled dem forbi som en gylden strøm — — og triste erindringer og uklare tvil dæmpede glansen som dunkel dug på sollys rude — og de trykkede sig fastere ind imod hinanden, i anende angst, og han la sin arm beskjærmende om hendes liv, og hans mund mødte hendes, for første gang, i et langt skjælvende kys —.

— En sildig aften som denne, om nogle uger, skulde hun pakke en liden håndkuffert og liste sig ud — og ved hjørnet, der hvor han mødte hende ieftermiddag, skulde vognen stå — og han skulde ta hende i sine arme og gjemme hende indtil sig, — — og næste mor-

gen vilde de være langt borte, og hun var hans, hans egen, for bestandig — —. Til Orienten skulde de reise — til Smyrna, — fra vintermørket til høilys sommer —.

Og tanken på den lykke, der ventede dem, — — og hendes mørke duggede øine, og hendes slanke legemes smidige styrke berusede ham: han tog hende voldsomt i sine arme. — Men hurtig blev han atter herre over sig selv — han huskede den faste bestemmelse, han havde taget: idag måtte der intet hænde, der måtte ingen ustyrlig lidenskab gribe farlig og forstyrrende ind i deres kjærligheds første høitidsaften —.

Der var som en svag forundring i hendes blik — — disse bratte overgange i hans væsen var hende måske påfaldende; men forundringen blev borte i den lykkelige følelse af stille sikkerhed: de var hinanden nær, så nær, at de hørte hinandens åndedrag, og ingen magt i verden skulde mere formå at skille dem ad. Og i kåd trods begyndte de at spøge, at le over svundne dages tristhed og tvil, at more sig over al denne dumme svindel, der få måneder i forveien havde fyldt dagens tomhed: den forekom så barnagtig og interesseløs — de forstod ikke, at de nogengang havde kunnet kaste tiden bort, — de kost-

bare timer, som deres lykke nu gjerrig vågede over.

«Men det var nu alligevel under alt det der, at vi opdagede hinanden,» smilte Barth, «også svindel må tjene dem tilgode, der skal bli lykkelige.»

«Du! — og så de første øieblikke, — mens vi gik der og lekte med det, som nu — — du, de første øieblikke, da der går som en anelse gjennem en, at det kanske alligevel er alvor, — de er vel deilige!»

«Jeg røbede mig kanske, før jeg selv vidste det?»

«Ja jeg tror det næsten,» hun la hovedet ind mod hans skulder, som for at gjemme sit ansigt —.

«Og så vilde du undgå mig —?»

«Ja så vilde jeg undgå dig —. Å, du forstår det nok. Jeg havde gået og længtet ud af al den spindelvæv, men når det kom til stykket, var jeg ræd. Jeg duede kanske ikke til noget ordentligt. Og da vilde skuffelsen være så meget voldsommere.»

«Men nu —?» spurgte Barth, som ikke havde noget imod at høre sin glade fortrøstning bekræftet.

«Nu? Nu er jeg lykkelig, det ved du godt, du stygge gut. Jeg er så lykkelig, som jeg bare har været én gang før i mit liv.»

«Når?»

«Dengang jeg havde fået en liden pige. — Men hun døde.»

Han trykkede hende varsomt og sterkt indtil sig. De blev siddende længe uden at si noget. Så gjorde hun sig lempelig løs — tog hans hoved mellem sine hænder og hviskede: «Nu må jeg nok gå, klokken er vist mange.» «Gå? — vil du gå? Du må ikke gå.» «Må jeg ikke,» hun rystede smilende på hovedet. — Han tog sig heftig sammen: «Tilgi mig.» «Ingenting at tilgi — du er en rar gut.» — Mens han hjalp hende ydertøiet på, stansede hun pludselig og så forskende på ham. Der brød en vild længsel op i ham: «Bli!» «Skal jeg?» hviskede hun skjælvende. «Nei — nei — vi må ikke, — men snart, meget snart er vi langt herfra,» han tog hende endnu engang fast i sine arme og kyssede hende på panden, «godnat, min egen —.»

XI.

Barth var netop vågnet. En mild, halvklar vintermorgen lyste ind gjennem de næsten isfrie ruder; himmelen havde en mat gulagtig tone, der stykkevis brød i det blålige. Han var sprunget op af sengen og stirrede ud, i søvnig glæde, endnu ikke vis på, hvorfor han var glad. Lidt efter lidt gik det op for ham; han gav sig skyndsomt ifærd med sit toilette: der var i selve måden, hvorpå han vaskede sig, en iver, et uroligt hastverk, som om hvert minut, han kunde spare, var en dyr vinding. Han havde aldrig følt sig så rede til energisk virksomhed. Livet havde fået mening, hans arbeide dernede på det støvede kontor i Dronningens gade voksede i betydning, han længtes formelig efter sit dokumentbelagte skrivebord, efter den vidtløftige

åstedssag, han igår havde påtaget sig — — da han endelig sad ved frokosten, spiste han for tre.

Lidt efter lidt begyndte der at komme mere ro i hans hjerne; der dukkede op et billede fra gårsdagen og endnu et og endnu et: der var hendes plads igåraftes, der havde hun siddet og set på ham, med bløde og mørke, fugtig dybe øine, og smilt, med et farligt, fraværende smil — — om hun havde siddet der nu, om denne spisestue havde været deres — om den milde og lyse vintermorgen havde skinnet ind på to mennesker, der takkede hinanden uden ord, med øie og smil — om hun nu havde været hans hjems herskerinde —.

Han reiste sig, utålmodig og ængstelig. Hun var ikke hans endnu, og hun kunde glide fra ham, hun kunde glide bort idag, imorgen — endsige, når der var år at vente. Hvor det vilde bli vanskeligt for ham at gribe ind, hvor hans myndighed stod på svage fødder.

Til Smyrna skulde de reise. Det var vel det eneste kloge. Mødes i Tyskland og ukjendte af alle leve sine landflygtigheds år. Under en broget og urolig vandringstid mellem fremmede skulde deres kjærligheds første ungdom blegne. Som en kostbar hemmelighed vilde de gjemme sine minder, fra Europas store stæder og fra

Orientens sollyse land, og lede dem frem, når de senere i hverdagslivet fandt en ensom time.

De måtte reise så snart som muligt. Bryde op fra det hele. Fra arbeidet, fra de vante forhold, fra Norge. — Det var egentlig lidt underligt, — lidt forkjert. — Det var jo meningsløst, at den samme lykke, der gav livet værd — der øgede hans lyst og kraft til at arbeide, til at sætte noget ind, til at bli en virksom og sterk mand, en mand med høie mål og vilje til at nå dem — at denne lykke til en begyndelse skulde sætte ham tre år tilbage — og ikke alene det: måske også stille ham i et tvivlsomt lys, måske senere vanskeliggjøre hans kamp for at trænge gjennem.

Det var et risikabelt skridt, dette at forlade Norge. Og når det kom til stykket, var det hårdt således at stænges ude fra landet. Ialtfald for en mand, der holdt af det slig som han. Det der, som Ellinor havde fundet ud: at de inkognito skulde følge sommerens reisestrøm — det var for farligt. — Reiste de, måtte de nok bli i udlandet. D. v. s. han kunde vel reise hjem engang imellem — begge kunde reise hjem, men hver for sig. — Hver for sig: en modbydelig tanke gjorde ham hed over hele legemet. At la hende alene — i en så vanskelig tid — var det rigtigt, var det overhovedet

klogt? — Fy for pokker — denne afskyelige mistro måtte han snarest udrydde. Han forsøgte at mane frem hendes ord fra aftenen iforveien — hendes udtryk, hendes øine. Nei, de øine løi ikke. Han kunde trygt stole på hende. — Skjønt: hun var en klog og erfaren dame, og han var endnu en ung mand — på det område kanske meget ung. Han havde nok gjort sine erobringer, gudbevares — han forsøgte, ganske svagt, at trænge tilbage en mildt behagelig følelse af berettiget tilfredshed, — men han havde sjelden forfulgt dem langt, aldrig gjennemgået større vanskeligheder eller havt med overlegne kvinder at gjøre. Han følte sig lidt tam og usikker ligeoverfor denne besynderlige dame, som han egentlig ikke havde ventet, skulde kaste sine øine på ham — ialtfald ikke på den måde.

Egentlig var det en betydelig opofrelse, han stod i begreb med — således at forlade Norge. — Hvad vilde desuden hans far si? Sammenhængen kunde ikke godt skjules for hjemmet. Det vilde bli et hårdt stød for forældrene. En fraskilt frue — og tre års uvirksomhed!

Der måtte næsten kunne findes en anden løsning. En løsning, hvorved de mange ubehagelige følger kunde undgåes, og hvormed

kanske også deres eget forhold var bedst tjent. — Denne kvinde, som han endnu kjendte forholdsvis lidet, kunde først i løbet af længere tid vinde hans tillid. Og var det ikke nødvendigt, at den tillid forelå sterk og betrygget, allerede da, når forholdet for alvor knyttedes? Han kom til at tænke på, hvad hans onkel assessoren en aften havde sagt om disse hastig knyttede og hastig overrevne forbindelser, om det moderne syn på ægteskabet idethele. Det ægteskab, han stod i begreb med at indgå, var i virkeligheden temmelig «moderne». Det havde en løs grundvold at bygge på. Og hun — Ellinor — var hendes anskuelser på dette område egentlig så særlig betryggende?

Bare en liden omstændighed som den, at hun igåraftes uden videre havde fulgt —? Han holdt inde, han skammede sig —. Men han måtte atter gjenkalde sig hendes øine.

Måske var disse tvil et vink om, at de begge trængte en prøvetid. — Sagen trængte ialtfald at overveies. Han vilde tale til Ellinor, forsigtig, men alvorlig. Fandt hun, at de burde reise, — enfin, så reiste de. — Men blev de her i byen, skulde de intet hemmeligt ægteskab indgå. Det havde for det første sine farer og modbydelige vanskeligheder, for det andet vilde altså

de tre år være en god og betydningsfuld prøvetid. Det gik pludselig op for ham, at han stod foran en opgave, en stor og vanskelig opgave —; at den gjaldt det rent personlige liv, var, ret betænkt, en væsentlig fordel: den som engang skal magte det offentlige livs opgaver, kan alene gjennem et fuldkomment herredømme over sin egen personlighed — en overlegen selvbeherskelse — blive sin fremtidige virksomhed fuldt voksen. Han blev glad ved tanken. I de tre år skulde han ikke alene opdrage sig selv, men også hende. Deres ægteskab skulde bygges på stø grundvold. En helstøbt, rolig og stolt kvinde vilde han gjøre hende til. Trygt og vakkert skulde de leve livet ved hinandens side — et virksomt og ærerigt liv, for det land, de skyldte sine kræfter.

— Han havde under sine ivrige overveielser rent glemt forretningstiden. Han var bleven drivende op og ned i sin dagligstue, som han altid pleiede, når nogenting i høi grad beskjæftigede ham. Han blev mere og mere lykkelig, jo længer han tumlede med sin idé. Han havde nu anlagt sit liv, og det forekom ham, at der var stor stil i anlægget.

Efterhvert som hans tilfredshed vokste, steg også hans uro. Han følte trang til at komme

ud, røre på sig, inden passende grænser meddele sig til andre.

Først da han vandrede nedover gaden og havde taget hatten af for en kollega, huskede han kontoret. Han skyndte sig nedover til Dronningens gade. Hans kollega så op fra skrivebordet, da han trådte ind, og smilte:

«Jargon igår, formoder jeg?»

Barth rystede leende på hovedet: «Jeg har været flittig hjemme.»

*

Om eftermiddagen var Barth gået indom Albrechtsen.

Han sad med halvttømt kaffekop og docerede. Albrechtsen indtog sin naturlige stilling, udstrakt på chaiselongen.

«Altså — om ikke andet, er arbeidet en nyttig kur, overmåde nyttig. Ta dig sammen —»

«I hvilken hensigt?»

«Du vil befinde dig bedre —»

«Betviles.»

«Forsøg.»

«Det er vist ikke umagen værd. Ingenting er umagen værd.»

«For noget sludder.»

«Herregud, tror du, jeg dovner mig for min fornøielse,» sa Albrechtsen i en komisk bedrøvet tone, «jeg ligger stille halve dagen og har det vondt. Det er længe siden, jeg har bedrevet en eneste last, hverken dobbel, drik eller pigebørn frister mig, jeg føler mig forslidt som en gammel hertugelig libertiner, jeg sier mig selv, at arbeide er dårskab og rangel unyttig anstrengelse — jeg indser ikke længer, hvorledes menneskene kan bekvemme sig til at være letsindige — jeg har forsøgt at læse gamle salmer, for idetmindste at ligne mine åndelige standsbrødre, jeg har med møie —

«Hvad går der af dig, gut?» Barth havde reist sig og så strengt mønstrende på sin ven —, «du skal pinedød ud at røre dig, kjøb dig etpar ski, — eller ta dig en post, så blir du nødt til at arbeide.»

«Jaså — må jeg spørge, om du arbeider?»

«Jeg? Ja det ved gud. Jeg forsømmer rigtignok imellem kontoret. Men nu skal det være slut med den ting. Jogu arbeider jeg. Jeg vil frem. Du syvsover, én stimulans har du endnu ikke forsøgt. Prøv at bli ærgjerrig. Har du aldrig interesseret dig for politik?»

«For politik?» Albrechtsen lo, «hvorfor spør

du ikke ligegodt, om jeg nogengang har interesseret mig for renovationsvæsenet.»

«Men for pokker, — politiken er ikke det dummeste, man kan divertere sig med, når alt det andet begynder at gi afsmag.»

«Sese, den opfatning —»

«Er ikke min, afbrød Barth, der forstod, hvor vennen vilde hen.

«Si mig engang,» spurgte Albrechtsen med et smil, som Barth ikke pleiede at like, «hvor er egentlig dit politiske standpunkt beliggende?»

«Ja — jeg er nærmest liberalt konservativ, moderne konservativ. Det parti har fremtiden for sig.

Jeg hører det. Moderne konservative — ja — frisindede kristne, hvad? — glade dødninge, hvad? — moralske og ulykkelige svindlere — konsul Krohg og jeg sad en aften og pratede — han havde en fællesbenævnelse på denslags væsener: bastarder.»

«Nå — konsul Krohg — vi sad også en aften —»

«Ja, konsul Krohg har sine feil, som vi andre. Vi har alle den ene rolle at gi — vor egen — og den blir tilslut både andre og en selv kjede af. Krohg er raisonnør, du er apostel og jeg — nå, la os si: revuens trætte

mand. Gi mig en cigar. Der står de. Så — å, tak. — Ærlig talt, hvis du agter at bli her en stund, så kan du gjerne spille lidt dansemusik for mig. Jeg liker dig bedst, når du ikke snakker. La os få en af de der engelske valsene, som du gir med en så udsøgt melankoli —»

«Gjerne det — hvis det kan husvale dig.»

«Ja, — hvad var det, han hed, han som slog strengene for Saul — du minder mig om ham, om David, Israels morgenrødme — også du, kjære apostel, kan jo håndtere harpen — lad luftens harper klinge for Norges ungdom!»

«Du er altfor begavet idag, Albrechtsen,» Barth slog an nogle akkorder; lidt efter vuggede Veneziavalsens blidt henførende toner Albrechtsen ind i traurige drømme.

— Det varede en god stund, efterat musiken var stanset, før Albrechtsen vågnede op. Barth stod atter og betragtede sin ven, med et lidt bekymret blik.

Albrechtsen reiste sig fra chaiselongen:

«Har du nylig været hos Krohgs?» det lød, som om han fortsatte sin egen tankegang.

«Krohg er i Kjøbenhavn. Fruen og jeg var i teatret igår,» han angrede næsten, at han havde sagt det; Albrechtsens ansigt blev så

langt og underligt. Han svarede heller ikke, gik hen til vinduet og blev stående der.

Barth vidste ikke, hvad han skulde si. Hans glade hemmelighed var ham i det øieblik en byrde. Han tændte en cigaret, som han straks efter slukkede mod askebægeret.

«Jeg har ofte tænkt, jeg skulde reise,» kom det lidt hæst og afbrudt fra Albrechtsen, «jeg har ofte tænkt, jeg skulde reise,» gjentog han hurtig, ligesom for at rette på sit eget tonefald, «men det — det går ikke. — jeg er for bunden,» tilføiede han lavt, med ryggen til.

Barth gik hen til ham og tog hans hånd hårdt i sin. Albrechtsen vendte sig, men i det samme han fik se vennens ansigt, tabte han selvbeherskelsen; han trykkede hovedet ind mod Barths skulder og gråd som en gut.

— De to venner blev siddende længe sammen, uden at si stort.

Albrechtsen var efterhånden kommet sig. — Han var begyndt at røge igjen. Han smilte til Barth, lidt forlegent, men dog lettet. Det var jo hans gamle ven, hans eneste — de stod hinanden for nær, de havde oplevet for meget sammen: der var ingen, som heller måtte se ham i et svagt øieblik.

«Nå du livskjede gamling,» lo Barth op-

muntrende, «det er alligevel godt at være ung — at holde af, at kunne græde —.»

— «Det er undertiden deiligt at vide, at man holder af,» sa Albrechtsen, hvis stemme endnu ikke lod sig helt beherske, «men jeg skulde alligevel ønske, at jeg ikke havde truffet hende. — Jeg er syg og umulig af at længes, det er lige dårlig fat, enten jeg ser hende, eller jeg holder mig borte. Og det dårligste er, at såmeget jeg har hende kjær, at skjønt hun betyder alt for mig, så gjemmer der sig alligevel, inderst inde i det, jeg føler, noget modbydeligt, noget stygt og forrådnet.»

«Hvad mener du?» spurgte Barth lavt og forundret.

«Det er etslags foragt, for mig selv eller for hende eller for os begge to. — Jeg ved ikke, hvoraf det kommer — jeg ved ingen grund for det — det er kanske de forhold, hvorunder vi har truffet hinanden. Det er modbydeligt. Men det hjælper ikke. — Og ved du — trods alt: et lidet glimt i hendes øine, som jeg kanske tar feil af, kan gjøre mig lykkelig for lange stunder. Det er rart,» sluttede han i en eftertænksom, næsten barnslig tone.

*

Barth var fra Albrechtsen gået indom kon toret, men han blev der kun nogle få minutter. Han drev opover Karl Johan, den samme vei som aftenen forud, han nød det hele op igjen. Af en eller anden grund havde han besluttet ikke at opsøge Ellinor idag; han ønskede at komme til ro i sin lykke; desuden: — hvis de valgte at bli i Norge, måtte han i tide vænne sig til resignation. Han følte et eiendommeligt behag ved den tanke, at han iaften kunde møde hende, at han kunde ha det som igåraftes — men at han ikkedestomindre holdt sig tilbage.

Som han gik, mødte han assessorinden og Alette.

«Nei godaften —,» assessorinden stansede fornøiet op, «det var morsomt at se dig. Alette og jeg har været ude og gjort indkjøb.»

De fulgtes over til Stortingsgaden. Det var begyndt at sne, store løse fnug. Skindbesætningen på Alettes vinterjakke var næsten hvid: en let og frisk rødme, antagelig efter spaserturen, farvede hendes kinder. Hun gik ganske taus og lod moren snakke; af og til så hun hurtig og lidt urolig på Barth.

«Vil du ikke gå op med?» spurgte fruen, da de var fremme. Han følte Alettes grå øine

spørgende mod sig. — Der var lys oppe i assessorens vinduer — lunt og koseligt som vanligt, naturligvis — thebord — —.

Han havde nær fulgt uden videre, da, i sidste øieblik, en besynderlig ulyst kom over ham —:

«Desværre, jeg er buden bort. Jeg skal til Albrechtsen iaften.»

«Det var kjedeligt,» assessorinden trykkede venlig hans hånd. Alettes ansigt fik han ikke se, hun var allerede opover trappen —.

Da han blev alene, var han selv lidt forundret. Det var jo meningen, at han ikke skulde træffe hende iaften. Sålænge anledningen endnu stod åben, havde han holdt sig kjekt. Men med én gang at bestemme sig: nu går jeg did og ikke til hende! — nei, det var foreløbig mere, end hans selvbeherskelse kunde påta sig. Havde han ikke mødt assessorinden og Alette, vilde han måske drevet sålænge i gaderne, at det var blit for sent — nu tog han den første slæde, han traf, og kjørte direkte til Krohgs.

*

I entreen bemerkede han, ikke uden en vis uvilje, en kjendt frakke. Det var hans tro-

faste medbeiler, mr. Wheeler. Han og damerne sad ved kaminen i røgeværelset; mr. Wheeler fortalte spøgelseshistorier. Da Barth trådte ind, vinkede Lolly på ham: «Sæt Dem,» hviskede hun, «dette her er altfor spændende, vi kan ikke bryde af.» Mr. Wheeler nikkede kort og fortsatte med lav stemme sin historie. Han sad foroverbøiet, stirrende ind i ilden, der kastede et skarpt skjær over hans blege markerede ansigt og la som et fosforagtigt gjenskin i hans matbrune øine. Fru Ellinor mødte Barth med et hurtigt blik, et blik fuldt af lidenskabelig glæde —, så var hun igjen som før, rolig, smilende, lidt dovent tilbageslængt — —. Barth tog plads, han skalv svagt, der gik som en isnende feber gjennem hans legeme — —.

Mr. Wheeler fortalte med en tør stilfærdighed, der fortrinlig fremhævede det uhyggelige. Frøken Lolly krøb nærmere ind til sin søster, også Ellinor var med.

«Og siden viste det sig, at skjøn Elisif havde fulgt den lystige jæger, og at hans hvide ansigt var et kalket og malet dødningehoved, og at hans grønne dragt gjemte et benrangel. Og hans slot var en øde hule, høit mellem Wales' fjelde, og der fandt de skjøn Elisif, ilde medfaret af ræve og ravne, men på hendes døde

legeme var der merker, som havde knokkelmandens favntag kvalt hende —.»

Der blev en kort taushed, da mr. Wheeler sluttede sin historie.

«Ryk nærmere, Barth,» sa Ellinor, «Lolly og jeg føler trang til beskyttelse.»

«Må ikke jeg ligeságodt —,» begyndte mr. Wheeler.

«De, den grønne jæger —? Nei tak. Husk på, hvorlunde det gik skjøn Elisif.»

«Når den grønne jæger optræder så dannet og beskedent som jeg, har det vel ingen fare.»

«Hvad tror De, hrr. Barth? Har det nogen fare? Er skjøn Elisif i fare?» Ellinor lo lidt eggende, «eller er den grønne sportsmand kanske bare en jevn helligdagsjæger — kanske han har ret til at være beskeden, kanske han også er læns for ammunition — hvad tror nu De, mr. Wheeler?»

«Jeg tror, som skjøn Elisifs veninder, at den grønne jæger var en passende brudgom for hende.»

«Stakkars brudgom, han får vist vente. Skjøn Elisif har sine luner.»

«Det har hun. Det er det, som gjør hende morsom,» mente mr. Wheeler.

— «Hvis den grønne jæger havde været lidt flinkere — bare lidt flinkere — en liden

bitte smule mere end en almindelig søndags-snob — så Gud ved? Der hænder så meget rart i verden. Der hænder det allermerkeligste — af kjedsomhed for eksempel.»

«Kjeder man sig ikke nu længer?» spurgte mr. Wheeler.

«Nei,» sa Ellinor næsten triumferende. Lolly betragtede hende forundret. Mr. Wheeler stirrede koldsindig ind i ilden.

— Fru Ellinor lod sig imidlertid ikke nøie hermed. Hun slog over i en venlig tone, en katteblid, næsten sødladen tone — hun afbødede forsigtig den nærgående behandling, engelskmanden var blit tildel — hun koketterede så længe, at Barth blev urolig og mr. Wheeler usikker. Hun lokkede dem begge efter sig, hun ertede Barth og smigrede mr. Wheeler — hun syntes at være overmåde ængstelig for, at hun skulde ha såret den kjære gentleman for dybt, hun behandlede ham som en uundværlig, man måske ikke altid er lige fornøiet med, men som det dog ikke går an at miste. Mr. Wheeler undrede sig over, hvad der egentlig var påfærde, hvortil hun agtede at bruge ham: så, med én gang, hug hun kloen i ham, med et sådant velbehag og en sådan sikkerhed, at det gik koldt gjennem Barth. Hun mishandlede ham med en

virtuositet, som ingensinde lod sig anfegte af de behændige vridninger, hvorved hendes offer søgte at slippe undaf. — Endelig slap hun ham, brød samtalen af, satte sig til at spille, spillede en mazurka af Chopin, med en lidt hård eleganse, hvori lidenskaben øiebliksvis brød igjennem. — Barth grundede lidt over hendes optræden mod mr. Wheeler. Den gav indtryk af et nag, der pludselig og voldsomt tilfredsstilledes. Men længe gad han ikke opholde sig ved engelskmanden — han var ikke et øieblik i tvil om sin overlegenhed, han havde næsten lidt medlidenhed med den slagne fiende. — Hvor hun var deilig, — sterk og klog — hvor hendes nakke hævede sig stolt iaften, hvor hendes smil talte om seier og overmodig livslyst, hvor hendes øine var blevne dybe og varme.

— — Efter aftensbordet gjorde en fredelig stemning sig gjældende. Fru Ellinor var i brilliant humør og nu bare elskværdig; på mr. Wheeler var der intet at merke, Lolly og Barth tøvede forfærdelig; med Ellinor kom han ikke til at tale alene. Men det behøvedes jo heller ikke. Han glædede sig til imorgen, til iovermorgen, til alle de dage, der var i vente.

*

— Det var temmelig sent, da mr. Wheeler og Barth i tungt sneslaps arbeidede sig hjem. Barth bandte over, at der ingen vognmand fandtes, over føret, over de døsige gaslygter og verden idetheletaget. Han var egentlig i udmerket humør, og det morede ham at skridte ud: engelskmanden fik jagu ta benene med sig, skulde han følge. Men mr. Wheeler travede taus ved siden af; hans lange seige ben optog med lethed konkurrensen.

«Si mig engang,» begyndte han efter en længere pause, «si mig engang, hvor gammel er De, mr. Barth?»

«Hvor gammel jeg er,» gjentog Barth forbauset, «seks og tyve år.»

«Og jeg er to og firti. De indrømmer altså, at jeg er ældre?»

«Ja, det synes ialtfald så.»

«Vel — må jeg, i egenskab af ældre gentleman, få lov til at gi Dem et godt råd. Overlad fru Krohg til sin skjebne — til mig f. eks. eller hvilkensomhelst anden gammel fribytter. De er for ung endnu — De har natur — rødt, levende blod — sunde følelser. La den sport fare.»

«Hvad fan er det egentlig, De tillader Dem, min kjære mr. Wheeler?» Barth var stanset op,

han havde drukket lidt mere end vanligt og anså sig berettiget til at lægge sin hånd tungt og advarende på fornærmerens skulder. Mr. Wheeler målte ham et øieblik: den udfordrende tone vilde i de fleste tilfælde bragt ham til håndgribelige forholdsregler, men det passede ikke for anledningen, og desuden kom hans boxerøie hurtig på det rene med, at den unge blonde nordmand neppe vilde bli så ligetil at håndtere.

«Undskyld, min unge ven, jeg har ikke til hensigt at støde Dem. Langtfra. De behager mig. De er en brægtig ung mand; var jeg Deres far, vilde jeg være stolt af Dem.»

Engelskmandens elskværdige tone gjorde Barth uvis. Han tog hånden til sig; de vandrede langsomt videre.

«Fru Krohg er altså ikke noget for Dem. Undskyld, at jeg taler ligefrem. Jeg sier ikke dette bare af den grund, at vi er rivaler,» mr. Wheeler' betragtede Barth med et ubestemmeligt smil, «ikke bare af den grund. Men — for mig er hun altså ikke farlig — for Dem er det en anden sag.»

«Nå, — la mig om det. — De sætter ikke fru Krohg høit, lader det til?»

«Jo — jo, meget høit. Fru Krohg er en

brægtig dame. Men ikke for Dem. Passer bedre for professionister, mig f. eks. Hun er selv professionist — — skolerytterske, det er ordet, skolerytterske. Pokker så flink. Stor svindlerske.»

«Jeg vil si Dem et ord i alvor —.»

«Vent lidt, hrr. Barth, vent et halvt års tid. Ikke døm mig for tidlig. Ikke hende heller.»

«Fru Krohg har ikke været lykkelig, det er hendes største feil —.»

«Feil? Fru Krohg har ingen feil. Komplet, forsikrer jeg Dem. -- Ikke lykkelig? Er De lykkelig, er jeg lykkelig? Vi er alle lykkelige, vi er glade dødninge. Ikke De forresten. De er et menneske, med blod og følelser. Men vi andre. Glade dødninge. — Nå, her bor jeg. — Vent et halvt år. Er De da af samme mening, skal vi slåes. De vælger våben. — Godnat, min unge ven. Var jeg Deres far, vilde jeg være stolt af Dem. Au revoir.»

XII.

Allerede tidlig på formiddagen var Barth på veien op til Krohgs. Han var vågnet med en urolig følelse af, at nogen ventede ham, at han spildte sin tid ved at sove eller spise eller sidde på kontoret eller idetheletaget foreta sig nogetsomhelst andet end det ene: såsnart det lod sig gjøre, at aflægge fru Ellinor en visit.

Da han havde ringt, så han på sit ur: knapt elleve. Han måtte smile. Det var lovlig tidligt. — Pigen kom ud. Om han måtte få tale med fru Krohg? — «Fru Krohg er ikke hjemme.» «Ikke hjemme?» «Nei, hun er gået ud.»

Han blev stående et øieblik. Han havde strengt taget mest lyst til at se efter i entreen, om ikke hendes tøi skulde hænge der. Pigen

løi naturligvis, det var for tidligt. Han var flad og ærgerlig.

«Vel, jeg kommer igjen,» sa han tilsidst; pigen smeldte døren igjen.

Pokker heller. Han skridtede nedover trappen med en kjedsommelig fornemmelse af, at nogen havde holdt ham for nar, at en eller anden mr. Wheeler stod og grinede til ham i et mørkt hjørne —.

Han gik og drev en stund i gaden nedenfor, men da ingen fru Ellinor var at se, vandrede han ned til en bodega, hvor han søgte at berolige sig med et glas portvin. — Han var egentlig lidt ærgerlig på hende: hvorfor var hun gået ud så tidlig? Der var vel ingenting påfærde? Mon mr. Wheeler var kommet ham i forkjøbet? Nei, hun havde neppe gidet følge ham. Ja, hvorfor ikke det da?

Pokker heller. — Han prøvede at samle sine tanker om noget andet. Det var bedst, de snarest blev enige om den plan, de skulde følge. — Det skulde være brilliant, om de kunde reise med én gang. Al denne uro vilde da være vel over. Om de kunde reise en af de første dage — — han overveiede endnu engang, hvorledes han skulde bære sig ad med at ordne det økonomiske spørgsmål. Nå, det havde ingen fare,

ikke foreløbig ialtfald. Og når tingen først var skeet, måtte nok i nødsfald hans far træde til. Det ængstede ham ikke synderlig —. Skulde de reise samtidig? Eller mødes i Tyskland? — Allerhelst stige i toget en aften begge to — det var så solid og trygt at ha hende med, det vilde bli en utålelig angst at gå og vente på hende — — nei, de måtte afsted samtidig: de to lunt i kupeen, en lang piben, toget ryster og sætter sig i bevægelse, han tar hårdt om hendes hånd, i halvmørket glider endel røde murbygninger forbi dem, det er Kristiania, som blir borte —. Og nogle dage efter sidder de to, uforstyrrede mellem fremmede mennesker, og livet ruller lystigt og broget forbi to lykkelige ensomme —.

— Var dette den overlegne selvbeherskelse, han havde kjæmpet for at vinde? Lade altsammen ligge, negligere sit arbeide, sine forældre, alt det, han skyldte hensyn, og følge den nærmeste og sterkeste indskydelse — var det klogt og rigtigt? Hvad var det, Albrechtsen havde sagt hin aften på dampskibet? Og hvad vilde f. eks. hans onkel assessoren føre til protokols ianledning denne sag? Hvorledes vilde han selv føle sig, når han om nogle år vendte tilbage til Norge?

Endnu en ting — den vigtigste. Hvis hun merkede, at han ikke havde noget herredømme over sig selv, at han idag kunde tabe al fatning, bare fordi han ikke fandt hende hjemme — at han kastede alt tilside for at være hendes prisgivne eiendom — hvad så? Hvorlænge vilde hendes forelskelse vare? Hvorlænge vilde hun interessere sig for ham, når der ikke var mere at erobre? Vilde hendes trang til ny og større magt dø bort, om hun nu elskede ham? Hvormeget ret havde mr. Wheeler, når han kaldte hende en «skolerytterske»?

Et menneske omskabes kun langsomt. Hvis han skulde være sikker på hende, måtte han endnu i flere år føre tøilerne. Han måtte fremfor alt kunne beherske sig selv. — De tre år her hjemme vilde være en god prøvetid.

— Han var atter kommet ud på gaden; han besluttede at gå indom sin egen leilighed, som ikke lå langt derfra, og at vente en halv times tid endnu, bli rolig, og dernæst fremstille sig for Ellinor med den fornødne sikkerhed i optræden.

Da han kom hjem, mødte husholdersken ham i døren:

«Der er en dame inde. Hun vilde skrive en billet til Dem.»

Han rev døren op. Ved hans skrivebord stod Ellinor.

«Du her —.»

«Ja, som du ser,» hun smilte, «er det så merkeligt?

«Nei,» han slog armene om hende.

«Pas dig — ser du ikke, jeg står med en pen i hånden?»

Han kastede vinterfrakken af sig: «Kom nu — la os sidde en liden stund — ta tøiet af dig.»

«Synes du egentlig —?»

«Ja, det synes jeg. Når du først er kommet herop —»

«Hvad du fremdeles finder påfaldende —?»

«Nei, men havde du ingen betænkeligheder — at folk skulde lægge merke til det — f. eks.»

«Nei, denslags betænkeligheder holder jeg aldrig. Og nu mindre end nogensinde.»

«Så — sæt dig nu,» — hun havde lagt tøiet af sig, «ved du, hvor jeg har været?» vedblev han.

«Nei — hos mig kanske?»

«Ja, naturligvis — hos dig.»

De lo.

«Hvor dette er morsomt.»

«Ja, det er morsomt.»

— Barth fik vin frem. De drak nogle glas, tøvede og havde det udmerket.

«Men nu er det kanske bedst, vi begynder at forhandle lidt alvorlig om vore affærer,» bemerkede Barth.

«Jaså — jeg troede, vore affærer var så temmelig på det rene.»

«Ikke ganske.»

«Så. Er du kanske blit bange for at reise?» hun smilte, «du er igrunden lidt af en filister da, ser du. Men med Guds hjælp skal vi vel få det ud af dig. Skrift nu. Er du bange?»

«Nei, ikke det heller. Men —»

«Men? Eksisterer der noget men? Skal vi kanske vende tilbage til Ægyptens kjødgryder? Hvad?»

«Nei, men kjære Ellinor, nu må du ikke være dum —.»

«Nei, jeg skal ikke være dum. Jeg ved nok, at du ikke løber din vei i sidste øieblik,» hun klappede ham på kinden, «nå, la mig høre —.»

«Jeg ved ikke, hvad du vil si til det, som jeg nu skal forklare dig —.»

«Du ved ikke, hvad jeg vil si —? Så er det alligevel noget kjedeligt. Gå løs på sagen, min ven — ingen omsvøb, ingen barmhjertighed —.»

«Men herregud, Ellinor, la os tale ganske enkelt og fornuftig om tingen —»

«Ikke flere forberedelser —!»

«Nå, spørgsmålet er: skal vi reise med én gang — ud i verden — eller skal vi søge dig separeret fra Krohg, i al stilhed oppebie udviklingens gang her hjemme og gifte os om tre år?»

Ellinor så på ham, som om hun ikke rigtig forstod, hvad han mente.

«Der er gode grunde, som taler både for det ene og for det andet,» vedblev han.

«Undskyld, jeg er ikke rigtig med,» sa hun med lav, men rolig stemme, «vi skulde gifte os om tre år, var det så, du mente?»

«Ja, jeg ved altså ikke. Det var det, vi skulde overveie.»

«Overveie? — Nå så — jeg tror, jeg begynder at forstå.»

«Ja, ser du, det er ikke så ligetil dette her, som du kanske tænker dig. Vil du høre på mig, så skal jeg forklare —»

«Jeg hører. Forklar væk —.»

Han fortalte i et langt og vel sammensat foredrag, hvilke vanskeligheder en flugt vilde drage efter sig — både i den ene og den anden henseende.

«Jeg indser nok,» sluttede han, «hvor ubehageligt det vil være for dig at bo her i Kristiania efter skilsmissen — jeg indser særdeles godt, at også den løsning af spørgsmålet, både for dig og for mig, har sine lidet tiltalende sider. Vi måtte forsøge at være mest mulig forsigtige, for ikke at udfordre folkesnakken — vi måtte fra tid til anden holde os på afstand — — men når årene så var gåede, og vi havde grund til at være fornøiede med os selv, så vilde også livet bli rigere og bedre, end om vi nu gik efter vore øieblikkelige indskydelser — og tiden vilde ha udviklet og modnet os, vi vilde være nået langt i selvbeherskelse og gjensidig tillid —.»

Hun havde siddet ganske stille og hørt på. I hendes ansigt var der knapt en bevægelse at merke; hendes mund syntes kun hårdere, læberne smalere end vanligt, og hendes øines blå var koldt og uigjennemtrængeligt. Men da klangen af hans stemme var døet hen, og han sad afventende, lidt bekymret og usikker og dog med en vis kjærlig ro over sig, blev hendes udtryk pludselig et andet: de skarpe træk mildnedes, der kom en myg angst i hendes øine, hun kastede sig om hans hals:

«La os reise — alligevel — og snart! — snart!»

Han tog hende varsomt om livet, kyssede hende, — talte godt og beroligende for hende — bad hende ikke være ræd — hun måtte stole på ham — det skulde under enhver omstændighed bli ordnet til det bedste — — vilde hun reise, så fulgtes de naturligvis, naturligvis — men han vilde bare, hun skulde betænke sig. Det var en såpas alvorlig sag, at der var grund til at betænke sig. En anden dag, når hun var roligere, skulde de tales nærmere ved. Var hun da af samme mening, så reiste de straks. — «Kjære, kjære Ellinor — skjønner du ikke, at alt dette sier jeg, fordi det både for dig og for mig er en forfærdelig alvorlig ting. Min egen kjære Ellinor — er du roligere nu?»

Hun havde reist sig og gik langsomt værelset rundt; hun svarede ikke, han fulgte efter og trak hende pludselig hårdt indtil sig:

«Du slipper ikke fri for mig. Du er min — for bestandig,» han kyssede hende lidenskabelig.

Hun så på ham, med et forsøg til smil:

«Ja, jeg er din. — Jeg skal forsøge at

være rimelig. Skal vi altså vente nogle uger og — ikke se hverandre for ofte?»

«Det blir vanskeligt nok —.»

«Var det ikke så, vi skulde øve os i selvbeherskelse?» hendes stemme havde med ét sin vanlige, lidt ironiske klang.

XIII.

De havde spist middag alene hjemme, Ellinor og Krohg. Middagen var løbet hen i stilhed — denne respekterende, næsten forekommende fåmælthed, der er naturlig mellem to intelligente mennesker, som skjebnen har trængt nærmere sammen, end de egentlig skjøtter om. De sad ved kaffeen i røgeværelset, i hver sin lave lænestol; gjennem hjørnevinduet faldt der et blegt gulrødt skjær fra den nedgående vintersol. Ellinor sad med hovedet på skrå mod stoleryggen, ganske stille. Hun sov formodentlig: Krohg listede sig sagte over gulvet for at finde en cigaret. Men hun sov ikke: hun vendte hurtig hovedet i en anden retning. — Krohg havde alligevel set, at hendes øine var våde.

Hans første indskydelse var den at gå bort

til hende — at ta hendes hånd, — Gud ved hvorfor, og hvad han så skulde sagt — —. Men han betænkte sig også i tide; det var unyttigt, det var altfor silde; om de endnu kanske kunde si hinanden nogle velmenende ord, vilde det alene bli en mat og kortvarig illusion: en svag spindelvæv, som næste formiddags støvekost skulde vide at fjerne.

— Men da han atter var kommet tilrette i sin lade stilling, og hans øine fulgte den skiddengrå røg fra cigaretten, trængte sig mod hans vilje et gammelt spørgsmål frem — der gjaldt en af livets besynderlige metamorfoser: hvorledes to mennesker, der har stået hinanden meget nær, umerkelig kan fjernes, indtil de går der fremmede ved hinandens side, halvt nysgjerrige, halvt ligegyldige; hvorledes enhver af dem er blit en anden, et væsen, man kjender modbydelig godt og dog altfor lidet; hvorledes tusen småting — et uforsigtigt smil, et banalt udtryk, — en mættet lidenskab, hvortil der stilles en uklog appel, — kan afstumpe ens følelser, gi dem en seig overhud, som for hver dag blir tykkere og mere kvælende.

Han vidste nok på en måde, hvorfor også hans ægteskab var kommet i den sorte gryde. Han vidste, at skylden var væsentlig hans egen.

Engang, for længe siden, da han endnu var en meget ung mand, — en bedrøvet og sangvinsk yngling, men blaseret naturligvis! — omtrent som denne Albrechtsen — havde han elsket. Han havde elsket, som om der kun var den ene kvinde til i verden, han havde gladelig ofret alt for hendes skyld, han havde begået alle de dumheder, der på nogen måde gaves anledning til, han havde været varsom og snil, jaloux og forrykt om hinanden; — til syvende og sidst blev han for brysom, og der kom et brud.

Efter en passende sørgetid, som var alvorlig nok, begyndte han at gå løs på livet, først for at døve, senere fordi han fik smag på det; — hans livskraft var så spænstig, at den tillod ham en drøi arbeidsomhed, skjønt han samtidig anvendte megen flid på sit legemes ødelæggelse. I trediveårsalderen havde han omsider opnået at gi sin fars engang lidt vaklende firma en solid position — han var derhos på vei til at gå træt, han var ialtfald blit temmelig kræsen; der var vågnet en usikker længsel hos ham efter en fornem og tilbagetrukken lykke, efter en kvinde, med hvem man kunde leve livet stille og værdig: — gjerne lidt stiv og kjølig, med gjemt lidenskab, der lod sig ane i hastige og uventede glimt. Og han traf en dame, der syntes ham

at være den rette, en stilig og klog dame, der forstod hans ironi, — ung endnu og nylig begyndt på livet, men med tidlig modnet instinkt, ikke synderlig naiv, smidig og uangribelig i sit koketteri — — og uden egentlig at være forelsket, gik han en vakker dag hen og bad om hendes hånd.

Den første tid gik det godt; d. v. s. hun var selvfølgelig en anden end den blege mylady, han havde konstrueret sig. Hun var korrekt og klog, men hun savnede ingenlunde mod og livslyst, tværtimod: endnu havde hun intet spildt af sin ungdoms evne til lykke, og hun stormede ind i den verden, der åbnede sig, med store og heftige krav.

Han på sin side havde vanskelig for at lægge bort den spidse ironi fra deres første bekjendskabs dage; den var, fra at danne et værn om hans blødere følelser, begyndt at gro sammen med hans egentlige væsen; den tvilende kynisme havde opløst sig i hans blod, det løb seigere, mattere, blegere gjennem hans årer. Han merkede det først gjennem den virkning, det øvede på hende. En og anden liden bemerkning — et blik, et smil — kunde hos hende fremkalde en hastig og forbigående reaktion, som han i øieblikket ofte la mindre merke til,

men som han senere vidste at gjenkalde sig. Hun kunde bli rød, eller fryse ved hans ord eller ganske stivne — alt for rene bagateller. Det forundrede ham lidt, at det undertiden var lignende ting som dem, hun før ægteskabet havde modtaget med et glat, næsten gouterende smil, der nu kunde ha en så besynderlig indflydelse. — Efterhånden blev denne momentane reaktion sjeldnere; men der var da foregået en forandring også hos hende. Det hændte, at et af hans tvetydige smil uventet fandt et lignende. Forandringen behagede ham ikke; den havde dog mindre at betyde. Men samtidig var der kommet noget vist hærdet over hende, hun mødte ham med et glat og koldt panser, som hun nødig lod sig afklæde. Det ærgrede ham; han blev tilsidst virkelig interesseret. Han forsøgte at erobre hende; men han var ikke heldig i valget af sine midler. Han vilde gjøre hende jaloux; hun blev også jaloux; men jalousien var ikke af det gode. Hun tog simpelthen hevn; hun anskaffede sig etpar tilbedere og benyttede sit koketteri med megen virkning. Han havde hele tiden en ubehagelig fornemmelse af, at hun førte sin kårde finere og sikrere end ham, — og han blev følgelig mere og mere hensynsløs. — Der syntes at skulle komme en udsoning, da hun fik et barn.

Men barnet døde. Og ikke længe efter opdagede hun, at han havde været hende utro. Det øieblik glemte han ikke: der faldt ikke et heftigt ord; det syntes neppe engang at gjøre indtryk på hende. Kun i hendes hårde blå øine glimtede der et ondt smil —.

Dermed var forholdet sprængt. Han fortsatte sine ulovlige forbindelser. Rimeligvis havde heller ikke hun taget sig helt ivare. Han havde ingen beviser, men hans mandfolkeskepsis tilsa ham, at det modsatte vilde være urimeligt. — Han havde forlængst opgivet at vinde hende; det interesserede ham ikke længer; hun havde tabt sin sensuelle tiltrækning for ham, og den rent intellektuelle forfængelighed, som en stund drev ham til at fortsætte kampen, formåede ikke længe at holde ham i ånde. — Han betragtede hende nu nærmest med en blanding af sympatisk respekt og ængstelig nysgjerrighed: denne lidenskabelige og oprevne kvinde var istand til at begå de besynderligste ekstravaganser for at udfylde livet; herren afvende de mange og onde varsler!

— Han reiste sig; det var på tide at gå til kontoret.

Fru Ellinor vendte sig mod ham: «Der er noget, jeg gjerne vilde tale med dig om.»

«Vilde du —?»

«Ja. — Du Krohg, det var egentlig uforsigtigt af os, at vi efter fars død tog Lolly herind.»

«Uforsigtigt?»

«Ja, det er ikke noget godt sted for Lolly, vort hjem — og vore venner er ikke de bedste, vi kan vælge til omgang for en ung pige,» fru Ellinor reiste sig, «jeg er undertiden bange for, at det skal gå Lolly, som det er gået mig, — og jeg under hende bedre,» sluttede hun med lav og anstrengt stemme.

Krohg var blegere end vanligt, da han svarede: «Hvad vil du da? Skal vi sende hende til din onkel i Trondhjem? — Siden vort hjem ikke er godt nok.»

«Nei, ikke endnu,» hun nærmede sig og så fast på ham: «jeg kan vanskelig undvære hende. Jeg burde naturligvis sendt hende bort for længe siden — jeg er så altfor egoistisk. Men hvis der skulde hænde noget — jeg mener: hvis der skulde tilstøde mig noget, så jeg ikke længer kunde passe på hende — —»

Krohg greb uvilkårlig hendes hånd.

«Så må du sørge for, at hun straks reiser. Husk på det. Det er det eneste, jeg kræver af dig. Jeg beder dig jo aldrig om noget, men

det beder jeg dig om: lov mig det, Krohg, lov mig, at du gjør dit for at hindre, at Lolly blir ødelagt, hun også.»

«Men Ellinor, hvad mener du? du tænker vel ikke —? hvad går der af dig?»

«Der går ingenting af mig. Jeg har slet ikke tænkt at kjøbe revolver eller denslags,» hun smilte, lidt forlegent, og forsøgte at ta sin hånd til sig; men Krohg holdt den fast, «jeg er bare så urolig for Lolly.»

Krohg stod et øieblik og så på hende. Der kom et besynderlig blødt udtryk i hans øine. Han bøiede sig ned og kyssede hendes hånd.

Hun rev sig løs: «Hvad skal det betyde —? Er du blit sentimental, du også?» hendes stemme havde fået en kold, hånende klang, «aha — min kjære konsul Krohg, er det så dårlig bevendt med dig, gamle jægersmand, at du græder over dødt vildt. Ta dig sammen, kjære gemal.»

«Å Ellinor — la os for én gangs skyld være naturlige mod hinanden —»

«Naturlige? Nei for al del. Nei på ingen mulig måde. — Men si mig, hvad er det, som har bragt dig så rent ud af fatning —?»

«Du var så underlig —; desuden har jeg siddet og fantaseret over svundne dage.»

«Du gode Gud. Du begynder vist at gå i barndommen. Du og Albrechtsen blir næsten lige gamle. — Nei ved du hvad — —. Løft dit hoved, du raske gut.»

«Ellinor, kan du ikke —»

«Nei, jeg kan ikke. Jeg kan overhovedet ingenting. — Du må begynde forfra, min elskede. — Jeg tror, mr. Wheeler er den eneste voksne af dere allesammen. Hans letsindighed er at lide på. Gak i lære hos ham.»

Fru Ellinor satte sig leende tilbage i sin stol:

«Han duer. Han er renset for gefühl. Du skulde set ham isommer engang — ude på løkken. Sån står han altid for mig. Han havde stjålet mit salongevær og skudt en fremmed kat, som var kommet ind i haven. Så stod han der med et mildt og venligt smil og glædede sig over kattens sidste trækninger. Det var hans seksognittiende, påstod han. — Du Krohg, den fyr vil kunne hjælpe en overflødig elskerinde udover trapperne, lige galant, som han skyder sin pusekat no 97. Sån skal det være. Hahaha.»

XIV.

Barth sad hjemme, ved skrivebordet, havde netop tændt lampen. Gjennem skjærmen sivede et mat gulligt lys ud over det store velmøblerede rum, over de mørke bogreoler, over jagtrekvisiterne, der i sirlig orden var anbragt på en væg for sig, over endel malerier — ligeledes samlede for sig — der syntes at røbe en sikker, men ikke just ualmindelig smag.

Han befandt sig vel. Efter flere urolige dage, hvor turen til Smyrna havde spøgt i hans hjerne, var han begyndt at komme i ligevægt. — Ellinor var en klog dame: tilsidst vilde hun nok indse, at der var grund til at betænke sig. — Og bevidstheden om, at der ikke længer kunde være tvil om hendes følelser, at den ting nu var op og afgjort, at de to om kortere eller

længere tid skulde tilhøre hinanden — gav ham en tryg selvtillid; mens han sad og arbeidede, hændte det, at han lo stille ved sig selv, at hans muskler uvilkårlig spændtes, — han havde en fornemmelse af, at han kunde alt.

Egentlig havde det forundret ham, at Ellinor ønskede et så radikalt skridt som denne reise. Trods al viljeløs skepsis — til trods for, at det liv, hun havde ført, rimeligvis havde virker udviskende på hendes kvindelige instinkter, til trods for, at hun nu, i flere år, havde høkret ud sin personlighed — måtte der lure en lysten og zigeunerglad eventyrerske i hende. Eller var det kun den kjede og kræsne kvindes trang til nye og vanskelige situationer, som bragte hende til at søge en så extraordinær udgangseffekt? Eller holdt hun virkelig så meget af ham, at hun måtte nyde sin lykke i fred, fjernt fra forstyrrende indgreb? Eller var det mest modbydelighed, der drev hende bort fra byen — uvilje mod disse slidte omgivelser, mod de stadige hilsener fra de evigsamme mennesker, der kjendte hende fra en tid, som nu skulde være forbi —?

— Det ringte. — Det bankede på døren. Det var Ellinor. I den forløbne uge havde de kun set hinanden hos hende. Krohg var returneret efter kun få dages kjøbenhavner-ophold,

og siden hans tilbagekomst havde der været gjæster uafladelig. Barth og Ellinor havde nøiet sig med små hurtige samtaler i et eller andet beleiligt hjørne. Hun havde været endel febrilsk og ikke altid lige elskværdig.

«Du her — min egen.»

«Ja, egentlig fortjente du det ikke. Jeg tror ikke engang, du har bedt mig komme.»

«Men kjære dig, vi var jo enige om —»

«Javist var vi enige,» afbrød hun ham; hun kastede ydertøiet og satte sig i det samme sofahjørne, som hun havde siddet den første aften, og han i lænestolen ved siden af, «så — har du længtet?»

«Ja,» han tog hendes hånd og klappede den langsomt.

«Ja, det skulde jeg altså ikke spørge dig om. Det skulde du si, straks du så mig. — Men hvad har du egentlig længtet efter?»

«Efter dig, naturligvis.»

«Efter mig, naturligvis. Efter mig sån ialmindelighed, efter min vintercape og mit smil og mine handsker og min konversation — efter mig i sofahjørnet og dig selv i lænestolen — efter en fornuftig samtale med en fornuftig dame, som står i begreb med at andrage om separation — for tre år fra dato —»

«Nei hør nu —»

«For tre år fra dato, om Gud vil, at indtræde i nyt ægteskab med velagtede ungkarl —»

«Men kjære Ellinor —»

«Nei, la mig være fri. Det er slet ikke sikkert, jeg er din kjære Ellinor. Jeg er muligvis et ganske andet menneske, en fremmed dame, ikke engang din veninde. Eller tror du kanske, at jeg er din forlovede — din lidt uregelmæssig forlovede — trofast ventende —? Er det det, du forstår ved «min kjære Ellinor»?»

— Barth betragtede hende forundret og alvorlig: «Hvor du er hård undertiden. — Hvorfor vil du endelig såre mig, — hvorfor er det nødvendigt, at du gjør mig ondt? Du ved jo, at ingen holder af dig som jeg — du ved, at selve det hårde, det skarpe og onde, som imellem bryder frem hos dig, at selv det er nok en grund for mig til at beundre dig, at også det, jeg ikke liker hos dig, også det elsker jeg, og kanske ikke mindst. — Er du træt af mig, Ellinor, allerede? — og vi, som havde så meget at være lykkelige for!»

«Træt af dig?» hun rystede på hovedet, «nei, nei, nei — jeg er ikke træt af dig. Hører du,» hun bøiede hovedet frem mod ham, og der var i hendes bevægelse og i ansigtets ud-

tryk en ræd lidenskab, en tvilende og sorgfuld angst, «ikke af dig, ikke af dig — det er jo dig, jeg holder af — jeg tror, jeg holder af dig — — men alt det andet, af det er jeg træt, forfærdelig træt,» hun kastede sig ind til ham med hele sit legemes vægt, som for at søge beskyttelse mod en stor og nært truende fare —.

«Men hvad er det da, lille Ellinor,» han bragte hende varsomt til plads på sit fang, klappede hende beroligende over kinden og kyssede hendes pande, «stakkars min lille pige, hvor du er opskræmt og nervøs — så — græd bare ud — husk på, at du er hos mig, at jeg skal passe dig og være god mod dig, og at ingen i verden kan ta dig fra mig — min egen, egen —»

«La os reise — straks,» hviskede hun.

«Skal vi reise — straks?»

«Ja ja — jeg vil aldrig mere tilbage, jeg vil bli borte inat — hører du, jeg vil være hos dig — dig — og imorgen må vi være langt herfra —.»

«Min egen lille pige —.»

«Du har lovet det,» hun løftede hovedet, heftig, som et egensindigt barn, der ikke vil lade sig narre for en lidt urimelig indrømmelse, det har opnået, «du har vel ikke løiet for mig?

— nei ikke sandt, dig stoler jeg på, du er den eneste, som er værd at stole på — du er sterk og ærlig — nei, du har ikke løiet!» det lød næsten som et skrig.

«Kjære dig, du ved jo —,» han tog fast om hende.

«Ja, jeg ved, jeg ved —» hviskede hun, «men jeg må høre det endnu engang, af dig selv — så, la mig ligge sån — nu ligger jeg så godt — jeg vil gjemme mig hos dig, liste mig ind under din frakke og prøve på at sove — og mens jeg sover, skal du bære mig bort — og når jeg vågner, er vi langt på vei, did, hvor der er os to og ingen andre —»

Han kyssede hendes hår:

«Min egen lille.»

De sad en stund ganske tause. Han følte blodet banke i hendes legeme — følte med dyb glæde hendes hurtige åndedrag.

Pludselig løftede hun hovedet:

«Du sier ingenting? Vil ikke du også, at vi skal reise?»

«Jo, kjære. Det vil si,» han smilte, «vi må vel overveie sagen lidt nøiere — ikke sandt, det forstår du nok?»

«Overveie? Har vi ikke overveiet i mange dage —?»

«Ja, men tror du, at vi kan reise afsted uden nogensomhelst forberedelser?»

«Nei, det er rigtigt. Men jeg vil ialtfald ikke hjem. Jeg vil bo skjult etsteds, indtil vi kan komme afsted. Imorgen må vi vel kunne reise? Kan jeg bo hos dig sålænge?» hun tog ham smilende om halsen, «var ikke det morsomt fundet på? Gjemme sig her — i et af dine værelser — indtil vognen er for døren — hvad?»

«N—ja, det er jo lidt vanskeligt. Desuden, er du ganske på det rene med, at vi bør forlade landet, før skilsmisseaffæren er ordnet?»

Hun reiste sig og så forundret på ham.

«Jeg mener — det er ikke så ligetil» vedblev han, — «når vi engang kommer tilbage hid — du ved jo, jeg har mit arbeide her — så kan det hænde, det blir vanskeligt for os.»

Hun rystede på hovedet:

«Hvem tænker så langt frem?»

«Ja, men vi er jo nødt til —»

«Hvad er vi nødt til?» afbrød hun hårdt. Han reiste sig. De blev stående at se på hinanden, han urolig, uden at vide, hvad han skulde si, mere og mere usikker, skræmt af det besynderlige udtryk i hendes øine.

«La os sætte os ned og tale fornuftig om sagen,» bad han.

Hun vendte ham ryggen og begyndte at gå op og ned i værelset, med faste og hårde trin.

«Jaså,» begyndte hun pludselig med forandret, næsten hæs stemme, «jaså.»

«Hvad mener du?» han fulgte efter og forsøgte at gribe hendes hånd. Hun rykkede undaf, blev stående og stirrede stivt på ham — han vovede ikke at gå nærmere ind på hende.

«Vil du, vi skal reise imorgen?» spurgte han tilsidst lavmælt.

Hun så endnu nogle øieblikke på ham, og sa, langsomt og høit:

«Nei, jeg vil ikke, vi skal reise imorgen. Hverken idag eller imorgen eller nogensinde.»

«Hvad mener du?»

«Jeg mener ingenting. Jeg mener, at jeg er dum — at jeg pludselig er blit dum. Jeg mener ingenting,» hendes stemme skalv, hun ledte efter ord, men gråden tog hende, hun kastede sig voldsomt frem over bordet —. Han bøiede sig over hende:

«Stakkars kjære Ellinor —.»

Ved lyden af hans stemme for hun op. Hun stod pludselig høi og rank for ham, hvid i ansigtet —.

«Ikke rør mig. Ikke si det, du ikke mener. — Tror du ikke, jeg nu har nedværdiget mig

dybt nok? Tror du ikke, at jeg også har lidt stolthed tilbage? Det er ikke rart bevendt, det er sandt, men gudskelov, sämeget er der igjen af mig, at jeg ikke er nødt til at ta imod din trøst. Jeg har indbildt mig, at jeg holder af dig — hører du, indbildt mig — men nu ved jeg, at det bare var et dumt indfald. Akkurat lige dumt som mange andre af mine påfund. Du er ikke den eneste, tro bare ikke det, — skjønt du er forfængelig og naiv nok til at falde på den tanke — nei, du er ikke den eneste, spør Albrechtsen, spør mr. Wheeler —»

«Ellinor, jeg vil ikke høre på dig —»

«Jeg bryr mig ikke mere om, hvad du vil. — Jeg har længe nok gået og sagt, at jeg var din. Din? Hahaha. Hvorfor skulde jeg være din mere end andres, — jeg sa til Krohg idag, at jeg vilde reise til Smyrna og bad ham gjætte, med hvem — med dig kanske, med dig? — nei — ånei, min egen ven —»

«Ellinor — vær rolig, jeg ber dig, for guds skyld —»

«Så? — ånei — jeg har været rolig så længe, at jeg nu vil støie lidt. — Kanske du endnu vil reise til Smyrna, eller var det ikke så, du havde forfald? — Mit reisefølge har lovligt forfald. Det må jeg fortælle til Krohg.

Det vil more ham. Min ven er forhindret. Han er selv meget lei over det. Men han er forhindret —.»

«Ellinor, ti, ti Ellinor.»

«Nei, jeg tier ikke. Ikke endnu. Jeg vil stå og se på dig endnu nogle øieblikke. Jeg vil nyde synet af min elskede endnu et minut eller to. Rigtig ta hans billede med mig, før jeg reiser. Han er forhindret, stakkar, han kan ikke bli med. — Gi mig mit tøi — hører du, jeg vil ha det straks. Så — hjælp mig da — tak — så — er vi to nu færdige med hinanden, Henrik Barth?»

«Nei, Ellinor, det er vi ikke. Vi blir ikke færdige med hinànden på denne måde. Tro du mig, vi er ikke færdige med hinanden. Kanske vi aldrig blir det. — Nu skal du høre mig, nu vil også jeg tale. Du har været glad i mig, det ved jeg, det ved du også. Hvordan du kunde falde på at bli det, det har jeg aldrig forstået — alt mit lå dig så fjernt. Du vidste så inderlig godt, at jeg var et almindeligt borgerligt menneske, uden sans for farlige eventyr. Men du vidste også, at ingen af dine beundrere var ærligere end jeg, ingen var dig mere tro — kanske var jeg også den sterkeste, den der havde mest magt til at fylde dit liv. Jeg ved

ikke — jeg ved bare, at de betænkeligheder, der har skilt os, dem har jeg havt lige meget for din skyld, som for min egen — og hvis du tar dem som et tegn på, at jeg ikke har holdt nok af dig, så er du på vildspor. Og i virkeligheden kan du ikke tro det — du kan ikke — du må vide, at jeg holder af dig — og du skal betænke dig, om du har råd til at kaste bort et menneske, der kan byde dig så megen kjærlighed, som jeg kan. Det er ikke sikkert, at hverken du eller jeg nogengang vil finde den, der kan bringe os til at glemme hverandre. For min egen del ved jeg, at det aldrig vil ske — aldrig — om jeg nokså meget ønsker det, jeg kan aldrig bli dig kvit —»

Ellinor var sunket ned i en stol.

«Ikke si mere,» bad hun næsten klynkende, «jeg ved, det er sandt — meget af det er sandt — men det hjælper alligevel ikke, det hjælper altsammen ingenting. Nu hjælper ingenting. Hvor jeg er fattig — å hvor fattig jeg er blit på en kort stund —»

«Det skal du ikke si — du må ikke si det,» han nærmede sig og forsøgte at ta hendes hånd.

«Ikke ta i mig — er du snil! Det gjør ondt, når du tar i mig. La mig sidde et

øieblik, så skal jeg straks gå. Bare et øieblik.»

«Men Ellinor da —.»

«Ikke bry dig om mig,» hun forsøgte at smile, «ikke tænk på mig mere. Det var en stor feiltagelse altsammen. Det er mig, som ikke duer. Husker du, jeg i begyndelsen var bange? Jeg var bange, jeg ikke duede til noget ordentligt. Jeg havde ret dengang. — Hvis det ikke var kommet nu, vilde det nok være kommet senere. Jeg hænger ikke sammen mere; jeg ved aldrig, hvor det bærer hen — — jeg tror undertiden, det skal bli bedre, når jeg rømmer herfra — men det er naturligvis en indbildning — jeg rømmer ikke fra mig selv.»

«Ellinor — om vi endnu vovede — et sidste forsøg. Jeg skal sætte alt ind — la os prøve —»

«Nei, nei det nytter ikke. Ikke nu mere ialtfald. Jeg har tabt al tro på det. — Desuden: det er bedre, vi skilles nu, end at jeg senere engang løber fra dig —»

«Men hvad vil du, Ellinor — hvad har du isinde?»

«Jeg ved ikke — jeg vil ialtfald ikke, at vi to skal gjøre hinanden mere ondt,» hun reiste sig, «stakkars dig, min gut, du traf på den rette,»

hun kyssede ham på kinden, han forsøgte at slå armene om hende, «nei nei, ikke det — la os si adjø, som om ingenting var hændt. Der er jo ingenting hændt. Det hele var et påfund.»

«Skal jeg aldrig se dig mere?»

«Jo, hvorfor ikke. Kan godt hænde, vi træffes oftere. Kan hænde, vi endnu har ikke sagt hinanden det sidste ord. Jeg har så vanskeligt for at tro på det sidste ord. — Men iaften må vi altså skilles, der skal desuden være selskab hjemme, stort selskab — det havde været nydeligt, om værtinden var udeblit. Vil du være med og drikke champagne? — Nei nei, jeg sier ikke noget om det. Godnat, kjære Barth, se op, når De har tid.»

*

Dagen efter det sidste besøg hos Barth, en rå novemberdag, med skiddenhvid frosttåge og skjærende sno, der imellem luftede op i tågen, men kun for at la den føles endnu rammere, gik fru Krohg nedover Kirkegaden, for en sjelden gang uden herrefølge. Hun syntes at ha det travlt, var indom etpar butiker; nogle fjernere bekjendte hilste, men hun erindrede knapt at nikke til svar. Just idetsamme hun skulde

ind i en butik, opdagede hun Albrechtsen, der kom glidende langsomt opover, med ansigtet næsten begravet i pelskraven. Hans øine, der lå halvt lukkede, måske fordi tågerøgen sved lågene, måske fordi ingen af gadens foreteelser vedkom ham, åbnede sig bråt, ansigtet kom tilsyne, han slæbte ikke længer benene, han gik, endog hurtig — manden var pludselig en anden.

«Goddag, Albrechtsen — så tidlig ude.»

«Ja, jeg angrede for et øieblik siden, at jeg havde vovet mig ud — men ikke nu længer.»

«Siden De traf mig?»

«Rimeligvis.»

«Jeg er også glad for, at vi mødtes? Hør nu — har De det travlt?»

«Som vanligt. De ved, at jeg altid har det travlt, når jeg træffer Dem.»

«Vil De drikke et glas vin med mig? Høitidelig invitation, forstår De. Jeg har savnet Deres lange ansigt i flere dage. Hvor har De opholdt Dem?»

«Jeg har kun ét opholdssted. Jeg har ligget hjemme på min chaiselong og beskuet et maleri, De kanske erindrer — et maleri, som ellers gjemmes bort for alle profane øine i et merkværdigt skrin, jeg har anskaffet mig — et skrin i form af den nydeligste lille ligkiste.»

«Og i den ligkiste putter De altså mig?»

«Ja — det er min helligdom; det er den ligkiste, jeg lever for, den er mit livs indhold, alle mine tanker kredser om denne sorte lille kasse, ligefra jeg står op, til jeg lægger mig, og om nætterne vågner jeg undertiden, ræd for at ha mistet den, og må hen og bli sikker på, at den er der. Den er af kobber, men sortpoleret udvendig, og indvendig er den farvet orange; den har to rum, i det ene ligger altså et maleri, i det andet er der reserveret plads for min aske, når den lykkelige tid engang kommer, at jeg kan stifte bekjendtskab med et svensk krematorium. Den kasse er jeg stolt af, den er simpelthen mit livs bedrift, det eneste udtryk for min eksistense, jeg overantvorder efterslegten. Jeg vil gjøre et legat, hvis renter skal anvendes til at vedligeholde monumentet over min kjærlighed. Kassen skal aflåses og nøglen kastes i havet, men de udvalgte inskriptioner, hvormed jeg har ladet låget pryde, af mine yndlingsforfattere, skal lade beskueren fjernt ane indholdets historie.»

«De er flink, Albrechtsen, jeg får formelig lyst til at ligge i den kasse —.»

Da de sad på bodegaen, syntes samtalen i begyndelsen at ville gå istå. Fru Ellinor var

besynderlig distræt, hun sa nogle ord nu og da, og undertiden var der ingen sammenhæng mellem disse ord og Albrechtsens bemerkninger. Han opdagede, at hendes øine kunde hvile længe og venlig på ham, indtil hun hastig tog dem til sig og næsten forlegent fæstede dem på en eller anden ligegyldig gjenstand. Denne merkelige opdagelse vakte imidlertid mere forundring end glæde hos ham. — Fra først af havde hendes stemme næsten den vante, lidt ironiske klang, men efterhånden blev den lavere og mere sørgmodig —.

«Si noget vakkert om mig,» bad hun pludselig.

«Noget vakkert? — om Dem?» spurgte han lidt forbauset; hun smilte; der brød som en hed bølge af ømhed op i ham, «der er ingenting vakkert nok,» hviskede han.

«Vi havde selskab igår. Mr. Wheeler var der,» fortsatte hun med ét i en anden tone, «hvad tror De egentlig om mr. Wheeler?» vedblev hun lidt fraværende.

«Om mr. Wheeler?»

«Nei — jeg mente ikke at spørge Dem. Det kan være det samme. — Mr. Wheeler sa igår, at jeg virkede som hård og eggende musik på sløvede og såre nerver — smertelig og vellystig

— — jeg synes snarere han virker på den måde. Det er den eneste mand, der kan bringe mig til at fryse. De derimod har undertiden — å nei, jeg ved ikke, hvad der går af mig idag —»

«Hvad mente De? Hvordan virkede jeg?»

«Det har hændt, at jeg har siddet og tænkt på Dem og pludselig fået tårer i øinene. Gud ved hvorfor. Jeg har ikke let for at græde.»

Albrechtsen holdt et øieblik hendes hånd mellem sine. Han var meget febrilsk. «Hvordan virker Barth?» spurgte han lidt usikkert.

«Barth?» der gik en hurtig rykning over hendes ansigt, som Albrechtsen havde vanskeligt for at tyde, «Barth — nei, det ved jeg ikke. Hvorfor spør De om Barth? Hvad vedkommer Barth os? Ikkesandt, i dette øieblik vedkommer bare vi to hinanden. Drik med mig, Albrechtsen, jeg vil gjerne takke Dem for noget. Jeg husker ikke nu, hvad det var. Tak.»

XV.

Albrechtsen havde ikke set fru Krohg på flere dage. Han havde ikke mod til at aflægge nogen visit hjemme hos hende; han vidste ikke selv, hvad han var ræd for; kanske vilde besøget bli en sidste hård skuffelse. Han var meget febrilsk: der var noget påfærde; hun havde været så blød og underlig sidste gang — for nogen tid tilbage vilde han taget det for et godt tegn; nu var han snarere bange.

Han sad ved sit glas madeira på bodegaen, da en liden tyk rødsprengt herre, han imellem havde truffet hos Krohgs — advokat Bendixen — kom hen til ham:

«Nå — hvad sier så De?»

«Hvad jeg sier? — om hvad?»

«Om nyheden? Om fru Ellinor?»

Den måde, hvorpå manden nævnte hendes navn, denne familiære og altfor gemytlige tone, bragte Albrechtsen til at reise sig. Hans hånd greb fastere om stokken: han var lige ved at slå til.

Der var noget i hans blik, som virkede advarende på den lille tykke. Han forbedrede øieblikkelig tonen, fortsatte med beklagende stemme:

«Ja, det er sørgeligt. Har De virkelig ikke hørt det?»

«Snak ud, hvis De ved noget. Stå ikke der og vær interessant.»

Den brutale ringeagt, hvormed Albrechtsen behandlede manden, gjorde virkning. Han skyndte sig, lidt famlende, at berette, hvad han vidste: fru Krohg var væk — reist gudvedhvorhen — mr. Wheeler var også væk — reist, også uvist hvorhen — men de var blevne set på jernbanestationen igåraftes, begge to, mr. Wheeler havde en masse kufferter at ekspedere og så yderst oprømt ud — — fruen var i reisedragt; — om hendes optræden forøvrigt var der ingen sikre oplysninger, — nogle påstod, at hun var tæt tilsløret, men det benegtedes fra andre hold.

Albrechtsen sa ikke et ord. Han blev bare stående og så sløvt på den talende; han hørte

ikke det spørgsmål, hvormed den lille tykke, der atter var kommet i ligevægt og vilde vise dette, afsluttede beretningen:

«Hvad sier så De?»

Tilsidst begyndte Albrechtsen at røre på sig. Han så ikke længer på fyren, løftede ikke på hatten engang; han gik langsomt ud.

— Han blev ude til middag, han turde ikke træffe faren — han skulde jo ikke merke noget. Han gik omkring i halvbevidst sløvhed; i skumringen slentrede han hjem og sneg sig ind på sit værelse. Han la sig på chaiselongen og tændte en cigar, men cigaren sluknede og faldt på gulvet. Han lå og stirrede mod det blasse, grålige lys, der endnu sivede ind fra vinterdagens sidste time. Hans lemmer hvilede stivt i samme stilling; han havde blot en dunkel smertefuld fornemmelse inde i hovedet, ligesom langt inde, næsten i nakken — at der var hændt noget stygt og forfærdeligt, at han var meget syg — at en stor kulde isnede hans indre.

— Husholdersken lukkede på døren og spurgte, om kandidaten ikke ønskede lampen tændt. Da han ikke svarede, gav hun sig ifærd med at tænde den. Han så pludselig hendes røde hånd i skjæret af fyrstikken — — lampe-

kuplen klirrede. «Nei la være,» sa han lavt, næsten bønlig, «la være.»

Hun gik; han reiste sig halvt; han var med éngang bleven fuldt bevidst.

— Men først da han om aftenen skulde gå tilsengs, var det, som om hans stive og livløse smerte tøede op. Han kom i voldsom gråd. Han borede sit hoved ned i puden, og hans hænder fattede hårdt om sengkanterne — det knagede i træet — det var, som om selve den legemlige kraft, han anvendte, skaffede ham en øieblikkelig lindring.

— Men der var ingen hvile at finde. Da han om morgenen steg ud af sengen, var det efter en nat uden søvn —.

— Han gik ikke ud på flere dage. Han havde en uklar fornemmelse af, at den lille tykke mand vilde dukke op på næste gadehjørne: — hvad sier så De? — Og han var desuden altfor træt. Disse lange mørke vinternætter — hvor bare det store taffelur i stuen ved siden af brød stilheden — — ét slag og halve slag og to og tre og fire slag, indtil det begyndte at lysne, indtil pigen la i ovnen, indtil husholdersken kom med kaffeen — — en halvvågen, ør og pinlig tilstand — det stjal al hans spæn-

stighed. — Når frokosten var over, gled han ind til sin chaiselong, og der holdt han til, med få afbrydelser, dagen lang.

— Eftersom ugerne gik, og den legemlige mathed gjorde ham dorskere, blev hans sorg mere en tung og grådmild længsel efter det, som engang var, efter den usikkerhed, der endnu eiede håb, efter de korte øieblikke, han havde følt en ængstelig og tvilende lykke:

— en formiddag, han var gået for at se på en maleriudstilling. Mens han løste sin billet, hørte han hendes stemme i værelset ved siden af. Han huskede, der gik som en sagte kuldegysning igjennem ham — at han trak pusten dybt og næsten med besvær — at han ikke forstod, hvorfor billetrisen absolut vilde gi ham en femogtyveøre tilbage — at han uafbrudt flyttede stokken fra den ene hånd til den anden. — Han gik såvidt indom døren til det værelse, hvorfra han havde hørt stemmen, blev stående at stirre på et maleri, uden at ha den fjerneste anelse om, hvad det forestillede. Med ét — før han havde set hende — vidste han, at hun om et øieblik vilde stå der med sit kloge smil, lige ved hans side: «Goddag, Albrechtsen —.»

— eller en anden formiddag, en af høstens sidste dage, med bleg rødlig himmel og næsten

farveløst solskin — hvor de tilfældig havde truffet hinanden og fornøiede over godveiret besluttede at gå en liden tur sammen —.

Hvor hun var vakker den dag, næsten vakrere end nogensinde. Hvor den hvide høstsol kjærtegnede hendes fine og stolte hoved — og hvor hendes øines sterke blå var fyldt af lys og ventende livsmod — — —.

— — Disse og andre erindringer virkede som en spæd og fjern lykke, som et fattigt livets indhold, der dog havde værd, fordi det rummede hans personlige og eneste indsats i det store lotteri. — I de øieblikke derimod, hvor sørgmodigheden blev overvældende og bitter, fandt han trøst i en kåd sentimentalitet: det var altsammen grove markedsløier. Og som de fleste uheldige markedsbesøgende, der ikke forstår, hvordan de er blevne af med sin mynt, uden at få nogenting igjen, gav han sig til at regne efter og gjennemgå sine udlæg til livets glæde, og han fik hver gang gjerne etslags overslag færdigt, der sikkerlig hverken var sandfærdigt eller blot nogenlunde nøiagtigt, men som dog tilfredsstillede ham selv. Og der kom under disse opgjør en mat hevnlyst over ham, en ubestemt trang til at stoppe sine rifter med andres kjød; han var ikke sluppet heldig fra markeds-

løierne, men han vilde nu vente og træne sin ånd til større skarphed, hærde sit bløde og barnagtig følsomme gemyt, og så stole på fremtiden, ligervis som de kloge syndere, der, engang uheldige, forbereder sig omhyggelig, at deres anslag senere må lykkes bedre. Han havde været «en dårlig kjøber på kjærlighedens marked», men den tid skulde komme, da det blev ham, som drog af med profiten.

Imidlertid var disse udbrud af såret selvfølelse forholdsvis sjeldne. En måneds tid efter den uhyggelige begivenhed var han såvidt rolig, at han atter kunde ta sine franske yndlingsforfattere frem igjen, begynde på nogle af deres verker, som han endnu ikke havde læst, men nylig fået forskrevne. Mens han læste, virkede hans sorg som en dirrende understemning, der sagte gjennemstrømmede og belivede den verden, han gjennem bøgerne forsøgte at leve sig ind i, — han var modtagelig som ingensinde før. Ingensinde havde Flauberts farvemættede ironi eller Stendhals ubestemmelige smil eller Constants kloge erfarenhed fyldt ham med dybere behag. Ingensinde havde den sterke og tunge duft, der strømmede ham imøde fra Goncourternes romaner, beruset hans nerver som nu, de var åbne og såre. Men ingen af de franske

mestre elskede han dog som hin store russer, der kjender kjærlighedens sødme og kjærlighedens melankoli som ingen anden, Irinas og Sinaïde Sassékins og Helenes maler, Ivan Turgenjew. Han elskede at færdes i hans bøger, som i landskaber af sælsom og tyst skjønhed, med fin rødgrå sørgmodig himmel, med tågede horizonter og efterårsvind i gulnet steppegræs, med dunkle skovdyb om langsomt rindende floder, med aldrende, forsømte haver, hvor svagtduftende høstblomster søger sammen om moslagte mugne stammer — — og mod denne baggrund gled de Turgenjewske kvinder frem for hans øie, og han følte sig knyttet til deres liv med længsler, der var sterkere og finere end nogen elskov, følte sig bundet til deres smertelig bedårende skikkelser med sin sjæls inderste og såreste fibre —.

En liden begivenhed greb ind i hans drømmerier. Han lå en dag som vanligt og røgte, med et halvtopskåret eksemplar af Stendhals «Correspondence inédite» for sig, da pigen kom ind og meldte, at en dame ønskede at tale med ham.

Han blev næsten forskrækket; hvem kunde det være? Han havde i længere tid trukket sig tilbage fra al anden omgang end sine kamerater

og kliken om fru Krohg — var det hende? umuligt! — alligevel håbede han, i etslags øieblikkeligt vanvid, at det skulde være hende. — I den halvmørke entré opdagede han en høi kvinde; det lignede — — nei, hende var det alligevel ikke — — «men frøken Lolly, er det Dem?»

«Ja, det er mig.»

Han fik hende ind i dagligstuen, fik tændt lampen —. De vekslede nogle ord, mens dette gik for sig, uden at nogen af dem egentlig vidste, hvad de sa — — han havde en følelse af, at hans stemme i næste øieblik vilde briste, at han ikke måtte se på hende, at han var glad og angst og bedrøvet paa samme tid, at alt det, som var hændt, det var hændt først nu, og kanske var det slet ikke hændt — —?

«Jeg kommer for at si adjø,» sa Lolly med lav og lidt anstrengt stemme.

«For at si adjø?»

«Ja, jeg reiser til min onkel i Trondhjem. — Jeg syntes, jeg måtte si Dem adjø.»

«Tak,» han forsøgte at se paa hende, men merkede, at han ikke længer var herre over sin bevægelse. Han blev siddende i sin stol, uden at kunne si noget mere, han la hovedet på bordkanten, hans legeme rystede.

«Kjære Albrechtsen — — De må forsøge at være rolig — ellers begynder formodentlig jeg også —»

«Tilgi mig — det er dårligt af mig, dårligt — men det er ikke så ligetil —.»

Hun reiste sig og gik hen til ham: «De er ikke videre flink. Det var kanske stygt af mig, at jeg kom herop. Men jeg kunde ikke rigtig la det være — — jeg har havt brev — ikke tænk altfor ondt om hende! —»

Han knugede heftig hendes hånd.

«Nu må jeg nok gå. Jeg tør ikke bli længer —»

«Å nei,» bad han, «ikke gå — hvorfor vil De gå —?»

Hun svarte ikke — rystede bare svagt på hovedet.

«Åa nei — bli lidt endnu.»

«Jeg kan ikke. Farvel, Albrechtsen.»

«Farvel, frøken Lolly — tak, tak —»

Han fulgte hende ud. Han blev stående, til hendes trin var døede hen i porthvælvingen. — Hvor meget sterkere hun havde været end han — lys og vakker — hvor fast og ærlig og dog blødt hun havde set på ham — —: hendes blik vakte en besynderlig uro, vakte følelser, han aldrig havde vidst af, og samtidig syntes

det at forbyde enhver gjætning. — Uden at han kunde gjøre sig rede, hvorfor og hvordan, begyndte billedet af en ung lysblond kvinde, med dybe grå alvorlige øine, at trænge meget andet tilside, at fylde ham med underlige og frygtsomme anelser.

XVI.

Brev fra Ellinor til Lolly.

Kjære lille pus, jeg ved, du vil bli bedrøvet, når du hører jeg er reist. Kanske vil du bli vred på mig og holde op at være glad i mig. Vil du, Lolly? — vil du foragte mig ligesom alle de andre? — Du forstår vel ikke, at jeg kan falde på sånt noget som dette — gudskelov! — og jeg vil inderlig ønske, at du aldrig, aldrig må komme til at skjønne det. Lille pus, tror du, at jeg er så slet, som alle mennesker nu vil si, at jeg er? Husker du i gamle dage, hvor vi havde det hyggeligt vi to? — husker du, når vi gik ude i haven om aftenen og snakkede om alt det, vi ønskede os — hvor vi ventede meget dengang — — hvor du var god og sød og dum —? Har du glemt det,

Lolly? — og kan du bli så vred, at du ikke bryr dig mere om mig, når du tænker på, hvorledes jeg dengang var — kan du? — vil du ikke engang imellem, om aftenen, når du er blit alene og har lagt dig, tænke lidt på Ellinor, og hvis du kan bede, Lolly, så bed Gud tilgi mig, at jeg har gjort dig og mange andre så meget ondt. Å tilgi mig, Lolly, og tænk lidt venlig på mig. — Du! — Lolly — når jeg færdes derude blandt de mange fremmede mennesker — når jeg er bleven rigtig hård og styg og ond, så vil jeg alligevel aldrig høre op med at længes efter dig, lille pus — du er det eneste menneske, jeg bryr mig om, og du er så god og uskyldig, og dig vil jeg tænke på, når jeg er alene og er trist og gjerne vil græde, men ikke får det til — — du kjære lille søster, så vil jeg huske på gamle dage, på vore aftener i haven, og du vil stå lyslevende for mig, og jeg vil længes forfærdelig efter at ta din lille lubne hånd i min, og lægge mit ansigt mod din bløde kind — og da vil jeg kanske få græde ud. Jeg kan ikke græde nu, Lolly, jeg er ganske som stivnet, og jeg føler mig, som jeg ikke var noget menneske, men bare et koldt lig, som går omkring og smiler.

XVII.

Hvidt til alle kanter, rene, lysende sneflader; det var lige efter middag, allerede en svag disighed over landskabet, Barth døsede i slæden. Efter måltidet gjorde den friske vinterluft både ham og skydskaren søvnige. — Han befandt sig bedre end på længe. Han havde snart Østlandet bag sig — han var nu i øverste Hemsedal. Han længtes efter hjemmet. Men længselen lignede ikke den vanlige trygge glæde, der på hjemturen pleiede at fylde ham med velvilje mod alt og alle — ikke den stille og dybe tilfredshed, der voksede for hvert skydsskifte nærmere hjemmet. Han havde tværtimod selv i middagsdøsigheden en urolig fornemmelse af, at der var noget alvorligt iveien — noget, der vilde kræve sin tid og vanskelig helt for-

svinde. — I den lille vestlandske bygd, hvor han først egentlig var helt sig selv, havde han været lykkeligere end noget andet sted i verden; han var der hjemme blandt sine egne, i den natur, han kjendte og holdt af, i alle dens lunefulde overgange: han elskede disse grå, sørgmodige vintre, med nøgne marker og sølede veie, med varme vindpust, der hviskede om sydlige landes vår — med regn og sneslud og uventede godveirsdage, med blegt solskin, der lokkede de grønne spirer frem i lune bakkeheld — med brogede solnedgange, der la bygden i dyster brunviolet belysning; han elskede de urolige, langvarige våre, med pludselige og rå tilbagefald: sommer i april og snefog i mai, — med lyse, letsindig milde aftener, når regnveiret er drevet over, og birkens brune bladknoppe skinner af væde, — med isgang i sorte elve, med solglødende snemasser over høie og langsomt rundede fjelde — —. Engang i hans studenterdage, han var syg inde i Kristiania og ikke langt fra færdig med livet, havde det været hans længsel endnu at opleve en sommer derhjemme, en sorgløs sommer, mellem de mennesker, han holdt af. Han længtes efter endnu en gang at sidde på en bred åben veranda med udsigt til lys birkeskog og til fjorden og de blå

fjelde i vest — efter endnu en gang at føle den milde duggede sommerkvælds pust mod sin kind; han længtes efter dunkel bleggrå aftenhimmel, efter små tågedotter i fjeldene, efter den svage fossedur; han længtes efter den våde damp af de hjemlige marker, efter den jord, han havde spadet i som gut — —. Han skulde nøiet sig med en eneste vestlandsk sommerdag, en af dem, man husker fra sin tidligste barndom: — Det er klarnet op om natten. Over det tætte bladmylr i trærnes kroner, over den regnmættede eng, hvor græsstråene bøier sig af egen tyngde, ligger endnu et sølvskimrende vædelag. Men sommeren er kommet for alvor: man har en tryg fornemmelse af, at man kan leve for åbne døre, at luften er solvarmet og tør, at der er dagslys døgnet rundt — der blæser en svag havgul og ospeløvet skjælver — man vælger sig plads, hvor græsset er småvokset og blødt, hvor man hegnes af kratskog og kan stirre op mod en himmel uden skyer, en solsitrende hvælving—.

— Men han havde idag en følelse, at der var kommet noget imellem ham og dette hjem, at bygdens fjelde vilde se fremmede og misfornøiede ned på ham, at han havde noget at skamme sig over. Han var bange for, at en vestlandsk sommerdag ikke mere vilde bli det,

den havde været. Han var bange for, at selv når han sad på hin brede hyggelige veranda og mellem blanke løvtrær så ud over bygden — så kunde han komme til at længes bort, efter en træt og støvet by. Denne by, som han nu nylig havde forladt, vilde ofte og pludselig komme i hans tanker, og han vilde føle sig knyttet til den således som man føler sig knyttet til steder, hvor man har nydt megen lykke og havt megen sorg. De mange minder vilde gi gaderne en besynderlig interesse, de vilde gjøre hans egen lille leilighed — solhedet kanske og ubeboelig — til gjenstand for hans hemmelige længsel. — Og det uagtet han vidste, at der i byen ikke var et eneste menneske, han brød sig synderlig om at møde. Han vilde bare ønske at gå de gader, han havde gået med hende, sidde de samme steder, være der, hvor de havde spøgt og moret sig, været hårde og urimelige, hvor de havde holdt af og kysset hinanden —.

— — Og dog glædede han sig nu til at komme hjem. Han længtes efter den blide fugtige vestlandske luft, efter dagligstuen hjemme, i lampelys, — efter at høre sin mors venlige stemme, når hun vandrede frem og tilbage i huslige gjøremål — efter det stille og gode

velvære, uden larm og sindsbevægelser og ophidsede nerver. — Men endnu bølgede hans sidste erindringer forbi ham, som i tunge og truende dønninger. Endnu klang der stemmer i hans øren, som helst skulde tiet. Han hørte Albrechtsens lave sørgmodige røst -- — siden hun reiste, havde de neppe set hinanden, de havde gået omveie og næsten gjemt sig bort for hinanden — tilsidst, da han skulde reise, havde han været oppe hos vennen; han blev tilaftens, gamle konsulen var heldigvis hjemme; der blev ikke talt om andet end Barths reise, om skydsheste og nattekvarterer: «De har vel sendt forbud — det er meget farligt med de kolde sengklæder,» erklærede konsulen, — om reiser i gamle dage, om forskjellige sorter kognak — om lomber og boston, hvilket spil nu var det almindelige i Kristiania —. Barth sad med sin toddy og cigar og følte den jevne snak næsten velgjørende. — Kl. 11 brød han op: «Jeg skal tidlig med toget.» Birger Albrechtsen fulgte ham nogle skridt opover gaden og trykkede hans hånd til afsked. — «Farvel,» han hørte selv, at han skalv i stemmen; Albrechtsen svarede ikke; de trykkede hinanden endnu engang heftig i hånden —.

— Og han så Krohgs fine og skarpe ansigt; han hørte, hvorledes hans ord slyngede sig i lange velformede sætninger, — han huskede en af deres sidste samtaler: Krohg roste kavallererne af den gamle skole. De forstod bedre at lempe sig. De så klogt og nøkternt på tingene. Deres liv var ikke altid eksemplarisk, men sjelden stødende. De var overbærende mod sig selv og mod andre: tog de sig nogle friheder engang imellem, besværedes de ikke dagen derpå af moralske tømmermænd. De kunde tillade sig en rus, uden at ærgre sig over den bagefter; de kunde ved leilighed forsømme sine ægteskabelige forpligtelser og var alligevel korrekte og belevne gemaler. De var bøielige og fordomsfri, sikre i sadelen. — Vi yngre har tusen betænkeligheder og lever i evig anger. Vi bekjender os til en videregående frihed, end nogen tidligere tid, vi bryder alle passende skranker — men ved siden af er vi pietister, betyngede af nækstekjærlighed, store livskrav og sensible nerver. Vi formår aldrig at forlige vore stridende indskydelser. Vi mangler den elskværdige sindsro, vi mangler ligevægt.

— — Han huskede de forvirrede og voldsomme dage, der fulgte på underretningen om hendes afreise. Han huskede en lang tur, på måfå, ad

veie, han aldrig havde gået, øde landeveie i snefog — han gik time efter time, gik uden at stanse, gik som en gal mand — han huskede en liden bondestue, hvor han var inde, svagt lys over grå skidne vægge — han tog skyds tilbage til byen, kom hjem ved ellevetiden, var endnu ikke træt, — han huskede et lag, hvor han dukkede op, — at han drak meget, at han talte høit, at han lo og spillede engelske valse i et merkværdigt tempo — — — han huskede, der kom en pludselig vildskab over ham, en vildskab, der smittede de andre — at der udpå natten var endel mennesker oppe hos ham selv, drukne mandfolk, og kvinder, samlede i hast, — at en af dem kyssede ham, at han slængte hende fra sig, at hun kom igjen og satte sig på hans fang og så på ham med hede og lidt slørede øine —. En af de andre herrer, hvis maitresse hun var, forsøgte at minde hende om pligtens bud, men hun lo og skvættede vin efter ham. «Jeg elsker Barth,» råbte hun og kyssede hans skjæg. Det var en mørkladen og kraftig pige, med sort og kruset hår over et fint overansigt: store og tunge øienlåg, lange melankolske øienvipper, smal og krum næse — men munden var brutal og smilet grovt, — — — han så hendes hvide nakke bøie sig under hans

kys, han hørte en larm af knuste glas og dum latter — og pludselig, halvbedøvet, havde han løftet hende op på skulderen og båret hende ind i sit eget rum — —.

— — Månen var kommet frem, lidt eftermiddagsbleg endnu; de hvide snefláder fik en blålig glans. Al denne kolde renhed omkring ham gjorde erindringerne endnu mere modbydelige — — han forsøgte at rive sig løs, tændte sin snadde og begyndte at forhøre skydsgutten om vinterjagten efter ryper — var der mange, som drev på disse trakter? —

— Men samtalen døde snart hen. – En halvglemt historie, han havde læst, gudvedhvor, dukkede op. En øde snemark som denne — i storm — en enlig reisende, en kvinde, en skjøge, — time efter time, gjennem fonnerne — hun er næsten bedøvet, angst og blindet, af uveiret — — men efterhånden gir frygten sig, en velgjørende mathed gjennemrisler hendes lemmer. Og mens skydsgutten slider i sneen fremme ved hesten, lader hun sig glide ud af slæden, og lægger sig til hvile i den rene og myge sne. Hun føler ikke længer stormen, sneen pisker ikke mere hendes ansigt, hendes ben fryser ikke mere. Det er varmt og blødt om hende, og hun er meget træt. — Og timerne går, og sneen hvirvler sit

hvide dække over de mødige, misbrugte lemmer, og den store vinternat sænker sig taus og barmhjertig over en død glædespige —.

— Sentimentalt! Disse forfeilede kvindelige eksistenser dukkede op i alle moderne romaner med krav på interesse og medfølelse. Tvetydige kvinder af alle rangklasser appellerede til et godsligt publikums tåreblide velvilje. Og nutidens unge mænd, for hvem det let anløbne, den pirrende duft af begyndende råddenhed har en særlig tiltrækning, flokkes om disse kvinder og bekranser deres laster. — Fra denne dameverdens forskjellige lag havde han morsomme eksempler: kvinder, der var som skabte for geschæften, muntre og rå kvinder, der befandt sig ligeså vel som enkelte fiskearter i grumset vand, lod sig af sentimentale ynglinge behandle som forulykkede, som stedbørn af livets hårde fatum, som martyrer for nye tiders fribårne tanker —.

— Han dampede sterkt af snadden; al denne forlorenhed fyldte ham med personlig uvilje, mest fordi han vidste, at han selv var smittet. Fy fan. — Han indåndede med behag den sterke og rene kulde. — Det bar hjemover.

Hende turde han ikke tænke på; det gav et sårt og dybt sting, hvergang de under-

lige blå øine steg frem og ligesom søgende mødte hans. — — —

*

Han var hjemme. Han gik ud og ind i de kjære, velkjendte rum, bestilte det mindst mulige, røgte sin snadde med gammelmandsværdighed, stelte med gårdens hunde og roede efter sjøfugl. Han havde undertiden en følelse af, at han aldrig havde været borte fra dette hjem, at det øvrige var en drøm, det sidste halvår en febrilsk ondartet fantasi —. Alt det, han havde foretaget sig, forekom så umuligt og meningsløst, i disse harmoniske og lykkelige omgivelser, mellem ældre folk, der havde sit på det rene. — Men undertiden, om nætterne, vågnede han, af angst og længsel, en bitter og ustyrlig længsel — han lå vågen, til morgenen kom, stod op, før det var lyst, og mens han drak sin kaffe nede i spiskammeret, fik han pigerne til at gjøre istand niste: idag vilde han på fjorden.

*

«Hvorledes havde Alette det?» spurgte en dag hans mor.

Uvist af hvilken grund virkede dette navn, der længe ikke havde været i hans tanker, helt besynderlig på ham. Han blev rød. Hans mor smilte, — forstående.

«Jo — godt, tror jeg.»

«Alette var en elskværdig pige,» sa hans far, «det er vel tre år, siden hun nu var her? Kanske det kunde more hende til sommeren at gjense gamle tomter?»

— Det var, som om disse få bemerkninger bragte et nyt stof ind i hans trevne tankegang. — Han havde næsten glemt, at livet endnu lå åbent for ham — at hædrenda arbeide og høie mål ventede ham. Han havde efter evne undgået at beskjæftige sig med de ting, der stod i forbindelse med hans Kristiania-ophold. Det gik op for ham, at Kristianie havde andre forhold og interesser at byde, end dem, han nu skyede at tænke på. — Og den stemning, der hvilede over stuerne her hjemme, bidrog sit til at gi Alettes navn en besynderlig indtagende klang. Det betød stille og fin harmoni — det betød gode traditioner, god smag, — det betød en pen fremtid og almindelig anseelse — det betød hele modsætningen til den oprevne usikkerhed, han kjendte altfor godt fra de sidste måneder — —.

XVIII.

Det var en eftermiddag i begyndelsen af februar, nogle få graders kulde, hvide marker og sort elv, kantet af sprød, knagende is. Barth havde været på søfugljagt og kom ved tretiden roende opover elven. På landeveien, der løb langs bredden, opdagede han en herre, som øiensynlig ikke hørte bygden til. Han havde spaserepels og floshat og bevægede sig langsomt indover mod hotellet. Barth syntes, han skulde kjende denne tætklippede korrekte nakke, svagt grånet — — måske også den indolente og dog elastiske gang. En fremmed, tilogmed en elegant fremmed, midt på tykke vinteren, var endvidere en så sjelden foreteelse, at Barth begyndte at bli nysgjerrig. Han stod i

begreb med at gi rorskarerne ordre til at lægge tillands: — de kunde ro op til nøstet og sætte ind båden; selv vilde han gå landeveien. Men også rorskarerne havde fået øie på den fremmede. «Ka' e' ditta?» spurgte den bagerste, en unggut. Den anden, en gammel husmand, mente, det måtte være en «rejsande ágent». Men unggutten tvilte: «han e' mest fø fine te da.» — Barth indså, at hvis han nu la tillands, vilde man opfatte det som nysgjerrighed, noget, hans værdighed ikke var tjent med. Imidlertid ransagede han sin hukommelse uden resultat. Veien begyndte allerede at vige af fra elven — manden var vel en 100 alen borte — da Barth i sidste øieblik resolut stak en patron i geværet og lod skuddet gå i vandet. Det kvak i rorskarerne; også den fremmede stansede og vendte sig; Barth vidste med én gang, at manden var konsul Krohg.

— Næste formiddag forespurgte Barth på hotellet, om konsulen tog imod. Han fandt Krohg ifærd med at pakke sin kuffert.

«Undskyld —»

«Å, er det Dem,» Krohg blev rolig stående ved kufferten, «det anede mig forresten, da jeg så Dem igår. — Men vil De ikke ta plads? Kjære, ta plads. Værsåartig.»

Barth satte sig lidt nølende.

«Det anede mig,» vedblev Krohg smilende, «vi nordmænd er altid så deltagende mod hverandre. Man møder deltagelse allevegne. Allevegne. — Nå, hvad var det, jeg skulde si: — De behøver ikke spørge. Jeg skal svare Dem alligevel. Vel — det er sandt altsammen, det er altsammen sandt: både at jeg af helbredshensyn har solgt min forretning, og at jeg har taget mig nær af min hustrus pikante sortie af landet, og at jeg ikke liker at træffe kristianiabekjendte. — Er det mere, jeg kan tjene Dem med? Må jeg byde Dem en cigar?»

Barth havde reist sig: «Tilgi mig, konsul Krohg, men jeg tror, De gjør mig uret.»

«Naturligvis gjør jeg Dem uret. Jeg er ofte urimelig. Jeg lider desværre af dårligt humør; min mave er nemlig ødelagt. De må altså undskylde mig.»

«Jeg har egentlig ingenting at spørge Dem om,» vedblev Barth, «jeg har ikke engang noget påskud for denne visit. Jeg kommer, fordi Deres person — trods alt — øver en vis tiltrækning på mig —. Jeg har forgjæves forsøgt at forklare mig denne sympati — den var oprindelig ikke tilstede; i begyndelsen havde jeg snarere imod Dem. Kun af den grund er jeg kommen. Men da jeg forstår, at jeg er iveien,

skal jeg få lov til at gå. Adjø, hrr. konsul, håber, De undskylder.»

«Nei, siden De nu engang er kommet, får De gi mig tid, indtil jeg har vænnet mig til Deres ansigt. Hør et øieblik, hrr. Barth — hvad bestiller så egentlig De i denne afkrog? Går på jagt?»

«Ja det også. Når man af en eller anden grund er åndelig eller legemlig deprimeret, er ingenting bedre end nogle måneders friluftsliv. — Blir De her en tid, vil jeg foreslå Dem at ta etpar ture med mig.»

«De ser kanske, jeg pakker. — Så De går på jagt. Men Deres kulturelle opgaver glemmer De forhåbentlig ikke? Hvad? Er De medlem af kommunebestyrelsen? Agter De at bli valgmand? — Ærlig talt vilde det glæde mig at drikke et glas med Dem på faldrebet,» Krohg skjøv en gyngestol frem, «her er stuens hædersplads.»

Barth satte sig, men afslog at drikke noget.

«Nå ja, som De vil. Egentlig er drik en dårlig fornøielse. Egentlig er det dårlige fornøielser, alt det man bedriver i sin ungdom. Det forekommer mig, at ungdommen trænger til at reformeres — en ordentlig reformation. Kan De ikke ta Dem lidt af de unge mennesker derinde i Kristiania? Gud velsigne Dem, lær de yngste bedre, end vi har lært. Lær

dem at sanke mursten til et bedehus for den norske kultur. Lær dem, at de ikke må reise til Smyrna med andres ægteviede hustruer. Lær dem, at nordmændene er Europas salt. Lær dem at dyrke sine benmuskler og at ære Nansen. Lær dem at drikke vand og spise kolakjæks.»

«Nå, De blir ganske ivrig, hrr. konsul.»

«På ingen måde. Mig er det altsammen lige fedt. Enten det unge Norge vælger Hans Jæger eller Fridtjof Nansen til skytshelgen, er mig personlig af liden interesse. Hvem så valget falder på, viser det, at der endnu er meget råstof og lidet kultur. — Det morede mig engang at iagttage brydningen, at se, hvordan en mængde unge mennesker tumlede sig muntert, uden ror, uden ligevægt, uden den nødige ballast — — endel strøg med; endel klarede sig omsider, mere eller mindre medtagne, i havn. Det var en fortrinlig komedie. Det unge Norges barnesygdomme har været nokså alvorlige. — Jeg gik dengang ud fra, at jeg personlig ikke havde noget med komedien at skaffe, at jeg var en flink og ligeglad mediciner, der stillede min diagnose med uanfegtet pålidelighed. Nu vedkommer også — ganske rigtig — den hele svindel alle andre end mig. Nu er jeg bare en fremmed og reisende, der leder efter et passende

hvilested. — Men også jeg har desværre, uden at det var mig klart bevidst, havt min rolle at gi, også jeg har ageret til andres fornøielse end min egen — — og visse af vor interessante komedies effekter har berørt mig såpas sterkt, at jeg ikke længer er det samme menneske. De har selv havt anledning til at merke det. For første gang i mit liv har jeg været i begreb med at kaste en uskyldig og æret gjæst på dør. — Men jeg står her og snakker og glemmer, at det er Dem, som idag burde havt ordet, De, som er ung og sterk og troende — — De har naturligvis allerede klogelig udfundet, hvormed De bedst kan tjene det unge Norges velfærd.»

«Desværre nei. Men jeg er ikke bange: der er solid stof i vore unge; der er mange af dem, som både har vilje og evner. Og én ting tror jeg, de skuffelser, vi har lidt, ialtfald delvis har bragt os til at skjønne: vi må begynde beskedent og med sindsro; vi må gjøre jevne arbeideres dagverk, vi må —»

«Jajaja — De må forstå, at dette høres lidt fremmed for en halvgammel bohême, som aldrig har fundet nogen fornøielse ved at leke hane i de sociale ideers hønsegård — som endnu ikke den dag idag, skjønt han allerede er mere end skrøbelig, — næsten udslidt, har lært at angre

sine synder. Jeg vil sgu heller være en glad dødning end en ung apostel.»

«En glad dødning —? Er egentlig De det? Nå, jeg skal ikke plage Dem længer. Jeg er bange, vi to har vanskelig for at forstå hinanden. Adjø, hrr. konsul.»

«Adjø, kjære hrr. Barth. Tak for den ufortjente elskværdighed, De har vist mig. Må jeg nu byde Dem en cigar?» Barth tog imod, konsulen rakte ham en fyrstikke og ledsagede ham lige ud i gadedøren. Det var begyndt at sne. Krohg fulgte med øinene de hvide ensformige striber — indtil de store fnug endte i elven, i den tunge sorte vandmasse, der stille gled hen mellem vinterhvide marker og hvide stene. Det var midt på dagen, og det var dog skumring. «Fortrinligt reiseveir,» nikkede han smilende til Barth, «adjø, tak for Deres elskværdighed.»

*

Barth vandrede langsomt tilbage: — En østlandsk septemberdag, skarpt og fint sollys; en murstensvilla langt ude på Drammensveien, næsten dækket af brunrød vildvin; på verandaen en høi kvinde, med blå øine, kloge og hårde

— og dog sørgmodige —. Han forsøgte at jage billedet bort. — Han måtte snarest ifærd med sit arbeide. I næste uge vilde han begi sig indover til staden for at søge en opgave. Foreløbig burde han måske melde sig ind i «De yngre konservatives forening».

